

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

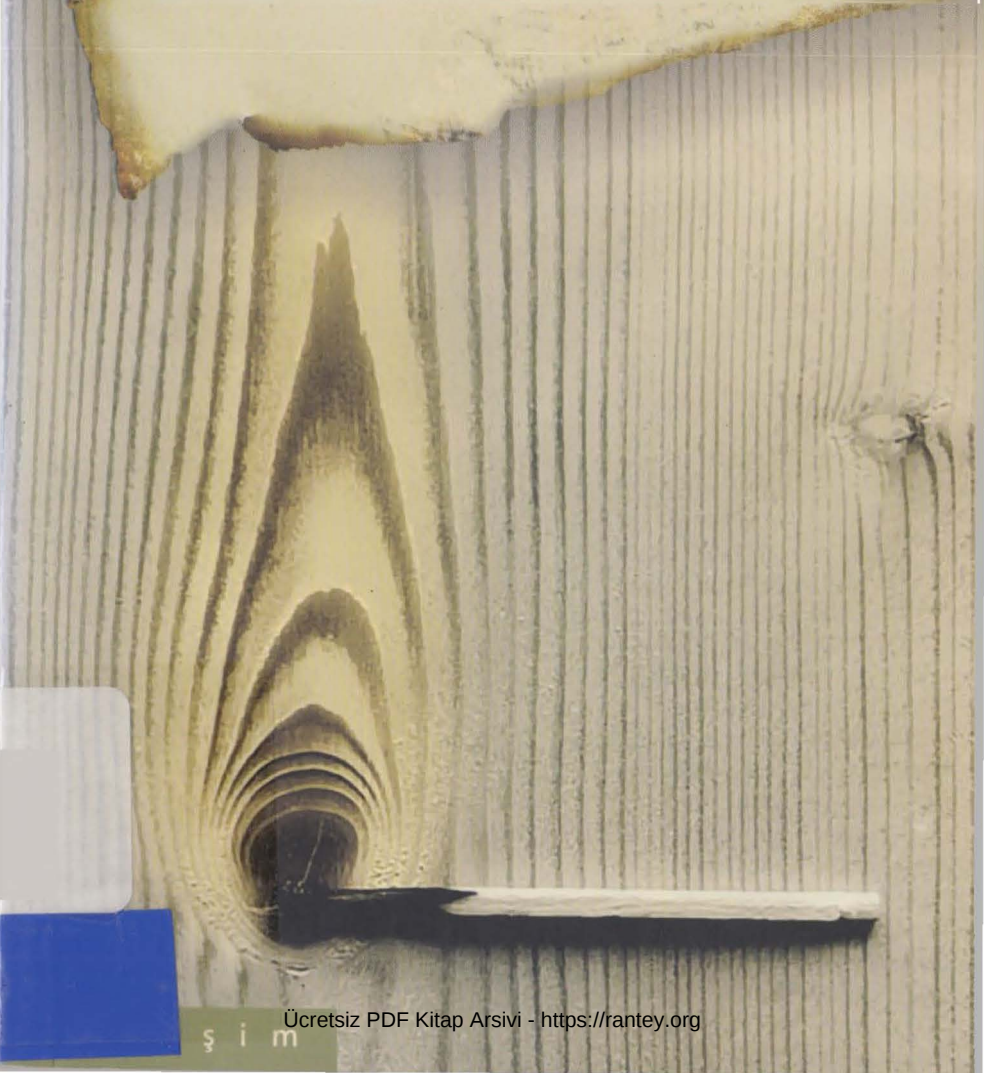
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Çizgili Sarı Defter

GÜRSEL KORAT

GÜRSEL KORAT SAĞLAMÖZ 1960'ta Kayseri'de doğdu. Çocukluğu ve ilköğrenliği bu şehirde geçti. 12 Eylül 1980 Darbesi'yle kesintiye uğrasa da, 1985'te Ankara Üniversitesi'ndeki öğrenimini tamamladı. Çok sayıda dergi ve gazetede yazılar yayımladı, radyo oyunları, senaryolar yazdı. *Yol Ayrımları* adlı oyunu Devlet Tiyatroları repertuarına alındı. *Kalenderiye* adlı romanı 2009 Notre Dame de Sion Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Film yapımcılığı, felsefe öğretmenliği ve serbest gazetecilik gibi işlerde çalışan, bazı üniversitelerde dersler veren yazar, halen Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisidir.

Kitapları: *Zaman Yeli* (roman, 1994), *Çizgili Sarı Defter* (öykü, 1996), *Sokakların Ölümü* (inceleme, 1997), *Ay Şarkısı* (roman, 1998), *Güvercine Ağıt* (roman, 1999), *Taş Kapıdan Taçkapıya: Kapadokya* (inceleme, 2003), *Kristal Bahçe* (deneme/eleştiri, 2003), *Gölgenin Canı* (öykü, 2004), *Kalenderiye* (roman, 2008), *Dil, Edebiyat ve İletişim* (edebiyat eleştirisi, 2008) ve *Rüya Körü* (roman, 2010).

www.gurselkorat.com

İletişim Yayınları 367 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 46

ISBN-13: 978-975-470-546-1

© 1996 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 1996, İstanbul

2. BASKI 2011, İstanbul

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Seçkin Oktay

BASKI ve CİLT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cagaloglu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://mahtey.org>

GÜRSEL KORAT

Çizgili Sarı Defter

Yağmur ve Aysun için

İÇİNDEKİLER

Kum Harcı.....	9
Ve Sonra, İnsanlar Ölür	31
Sarı Defter.....	39
Sene Bin Üç Yüz Kırk Bir	47
Possesia.....	55
D ve T.....	71
Kara Aşkın Günlüğü.....	77
Resim	89
Ay ve Elma	91
Katrancis Anastasios	103

Kum Harcı

dove si che succedono cose importanti.
povera regione di Kayseri col suo sole genoroso che se ne va.

işte burada önemli şeyler olmakta, kuşkusuz,
kaybolup giden cömert güneşiyle ah zavallı Kayseri yöresi.

Pier Paolo Pasolini
'Poesie Dalla Cappadocia' Haziran 1969

I

Surlarda gezinirken, yıpranmış bir burcu gözüme kestirip yukarı tırmandım. Taş merdivende nemli bir koku vardı. Mazgallara, kalenin diğer burçlarına, karşımdaki beyaz dağa, kente baktım. Ağırlığı en az bir ton olan taşların buraya nasıl çıkartıldığını düşünüyör, elimdeki sikkeleri sımsıkı tutuyordum. Sikkeler Yunan yazısıyla çevrelenmişlerdi; ikisinin de bir yüzünde ayçiçeği kabartması, öteki yüzünde ise insan betimi görölüyordu. Bu paraları doğu kapısının üs-

tündeki burçlara tırmanırken, tutunduğum taş düşünce bulmuştum. Önce inanmadım, canı eğlence isteyen birinin şakası mıydı bu? Çevreme göz gezdirdim, kimse yoktu: Paraları inceledim, bunlar düşürülmüş değil, doğrudan doğruya harcın içine, duvara gömülmüşlerdi. Nedense korktum, az sonra başıma bir iş gelecekmış gibi, telaşla kalenin burçlarından indim ve hemen otele döndüm.

Sikkeleri maun renkli masanın üstüne bıraktım, sanki telaşımdan etkilenmişlerdi; fır fır ederek kendi etraflarında döndüler. Oysa içimde dönüp duran şu sorunun yanıtı yoktu: Bu paralar oraya neden gömülmüşlerdi? İkisi de bakıra benziyordu, elime aldım, birbirlerine sürtünüşlerinin sesini dinledim: Bu sesi, paraları gömen kişi de dinlemişti mutlaka. Çok eski bir tarihte gömülmüşlerse –ve bu bir şaka değilse– yüzyıllar öncesinde bırakılan bir zaman parçasına dokunmuş olmalıydım. İyi ama kalenin taşları, merdivenleri, burçları, mazgalları ve hatta kapıları bile o zamandan kalma değil miydi? Bu başka, diyordum, burada bir işaret var, sanki bir şey anlatılmak istenmiş ve o işaret neyse, bana kadar da gelmiş.

Ortada bir oyun veya şaka olmadığına ikna oldum; otele çıktım, yeniden kaleye gittim. Kale içindeki dükkânlarda bildik yaşam yine sürüyordu. Annelerinin yanında alışverişe çıkmış sıkılgan genç kızlar kızara bozara vitrinlerde kendilerini süzüyor, küçük çocuklar ne satabilirlerse satmaya çalışarak insanı canından bezdiriyor, tabure üzerinde tespih çeken yaşlı esnaf ehli, gelen geçeni izliyordu. Güzel, ışıklı bir akşamüstüydü. Kale burçlarına tırmandım, aşağıya baktım, otomobiller ve otobüsler geçiyordu. Caddedeki tüm arabalar çarpışacakmış gibi kaygılandım; yukarıdan bakınca böyle bir duygu oluşuyor. Gözümü uzaklara çevirdim ve dağın eteğindeki eski bağ evlerini gördüm: Hüzünlü bir mevrakla yüzlerini kente dönmüş gibiydiler.

Bu kente çocukluğumun duygularıyla bağlı olduğumu bilmesem, gördüğüm her şeyi tanımasam, bir gezgin rahatlığıyla burçlarda oturmam kolay olurdu. Ama rahat değildim. İnsan kendi yurdunun gezgini olamıyor. Eğer orayı keşfe gelse, kendini keşfediyor. İzleyen değil, izlenen oluyor.

Geldiğim andan beri yaşadıklarımı düşündüm. Şehir aklı-mı kurcalıyor, kale bana şaka yapıyor, Erciyes bana kendini göstermeye çalışıyordu: Dağın ışığı artmış, dorukları derinlik kazanmıştı; şaşarak baktım, böyle güzel miymiş dedim.

O sırada, kale içindeki kalabalığın uğultusuna karışan, tanıdık bir ezgi kulağıma geldi. Annem halı dokurken en çok bu türküyü söylerdi. Onun yün düğümleyen usta parmaklarını düşündüm. İçimdeki anılar deposundan ağır mı ağır bir halı tarağı çıktı, doğruldu, tezgâhtaki yün düğümlerinin üstüne tok sesler çıkartarak üç kez indi. Annem bu türküyü söylüyordu; sesi kapı aralığından geçti, çocukların üstünden aştı, daldaki serçe seslerine karıştı. Sokaktan bir at arabası geçiyordu, hatta geçip gitmişti, ama sanki nal sesleri sokakta kalmıştı.

Nedense, atlarla ilgili izlenimler kolay kolay zihinden çıkmaz.

Şehir tüm eski anılarıyla beni kurcalasa da, buralarda hiç yaşamamış gibiydim. Anılarımla yanlış yerde yüzleştiğim duygusu içindeydim. İki gün boyunca bağ evlerinde, camilerde, medreselerde ve sokaklarda sınımadığım çocukluk anısı kalmadı; hayır, burası önceden yaşadığım bir yere benzemiyordu. Duygularımın kaynağı olan mahallelere gittim; boşunaydı, sanki ben Kayseri şehriyle ilgili bir çocukluk rüyası görmüştüm, burada bir günüm bile geçmemişti.

Burçların tepesinde otururken elimdeki paralara baktım: Antik Yunan çağına ait olsa gerekti. O çağdan birisi çıkıp gelse dedim, devamını getirmeyip güldüm. Sonra o soru yenden içimde yankılandı: Burada bu paraların işi ne?

Defterimi açıp hızla karıştırdım: Birbiriyle ilgisiz notların yer aldığı bu defterde belgesel çekim planları, sayısız ve karmakarışık telefon numaraları, UNESCO temsilcisi bir yapımcının defterime düştüğü notlar, Midas tümölüsünün ve İhlara Vadisi'nin çizimleri, Kayseri antik kent haritası, içkalenin bir minyatürü –bunu kesin deftere yapıştırmıştım– bir kervansaray krokisi gibi ayrıntılar vardı.

Boş bir sayfaya, kocaman harflerle 'Ayçiçeği Günleri' başlığını yazdım. Kalenin genel planını hemen çiziktirdim. Dış surları ve hendeği olası yerlerine işaretledim. Su dolu hendek, onun ötesinde şimdi şehrin yer aldığı koca ova, ayçiçeği tarlaları, batan güneşin kırmızısı, tozu dumana katarak geçip giden kim olduğu belirsiz bir süvari topluluğu sanki gözümün önündeydi.

O an geçmişin bizi şaşırtmadığını, tam tersine bize güven verdiğini düşünüyordum. Eskiye bağlılık böyle bir şeydi.

“Geçip giden atlıların gölgesi bir toz bulutunun içinde oynayıyordu.”

Ağır zırhların, bilinmez dillerin, atların ekşi terlerinin görsel tasarımını yapan bu cümle adeta içimden fışkırmıştı. Filmimde kullanacağım bir metnin ön hazırlığını mı yapıyordum, yoksa burada uygun film mekânı aramakla yetinecek miydim? Ayçiçeklerini düşündüm: Sikkelerin üzerinde ne işi vardı? Ayçiçeği sözcüğü Türkçe'ye nereden gelip yerleşmiş olabilirdi, güneşe yüzünü dönen bu çiçeğe neden ayçiçeği denmişti? Günebakan da denen bu bitkinin antik çağdaki adı acaba neydi? Apollon'a bakan? Apollon Çiçeği? Bu soruyu defterime kaydettim. Bir de ayçiçeği motifi karaladım yanına; aynı anda bir belediye otobüsünün homurtusunu işittiğim için gözüm caddenin kalabalığına takıldı. “Yükseklik on beş kulaç,” dedim, hiç gereği yoktu bunun, buradan düşenin kesinlikle öleceğini düşündüm.

“Düşersen ölürsün kalenin burçlarından.”

Böyle bir cümleyi neden yazdığımı düşünmedim bile. Uzaklara baktım, birkaç yığma tepe gördüm: Bir zamanlar ateş yakarak, ayna ışıkları kullanarak tepeden tepeye haberleşen insanlar sanki hâlâ oralarda bir yerde duruyorlardı.

O sırada kale duvarının dış yüzeyinde, iki koca taşın arasında duran bir ayçiçeği gördüm. İnanılmaz bir şeydi bu: duvarda yetişen ayçiçeği! Fotoğrafını çekmem yeterli görünmedi, hemen oracıkta bir çekim planı tasarladım:

AYÇİÇEĞİ GÜNLERİ ÇEKİM TASLAĞI

Kente her şeyin birliğini, bedeni ve ruhu simgeleyen üç kemerli kapıdan giriliyor. Surların içinde amfiteatr, garnizon, saray, evler, ağıllar vardır. Başmimar Kardones depremde çatlayan burçları inceliyor. Burayı sağlamlaştırmak için ne boyutta kurşun perçinler döküleceğine karar verdikten sonra kırmızı pelerinini savura savura aşağı iniyor ve dökümevinden içeri giriyor. Dökümevinin yüksek sıcaklığında, körük başındakiler ve bakır alaşımını kepçelere aktaranlar, alışkın hareketlerle çalışıyorlar. Eusebius, kardeşinin geldiğinin henüz farkında değil; Apollon'a adanmış bir sikkenin kalıbını işliyor. Sikkenin bir yüzünde Apollon'un ayağını bastığı yerde bittiği varsayılan ayçiçeği motifinin yer alacağı görülebiliyor; öbür yüzüne de Sezar'ın portresi. Kardones'in öncelikle körük başındaki kadını, parlak delikanlıyla ilgili olduğu anlaşıyor; oğlanın ona gülümseyişinden aralarındaki tanışıklık seziliyor ve körüğün ritmi aksıyor. Eusebius homurdanıyor, başını kaldırınca Kardones'i görüyor.

Zaman aşımını belli eden bir kararına.

Kardones burçlardan çekül sallıyor, bir gözünü kapatarak duvarın düzgün olup olmadığını inceledikten sonra doğruluyor

ve iskele üzerinde çalışanlara bakıyor. Dilinde sözlerini düşünmediği bir şarkı var; Eusebius'un gönderdiği iki sikkelyi avcunda çevirerek o şarkıyı mırıldanıyor. Birden, kale duvarında, yerden birkaç kulaç yukarıda taşların arasından adeta fışkıran bir ayçiçeğine gözü takılıyor. Elindeki paraların bir yüzünde de ayçiçeği motifi gördüğü aklına gelince mimar, gözleri iri iri açılarak 'Apollon buraya gelmiş' diyor. 'Burçlar bu yüzden yıkılmış olmalı.' Apollon ne istiyor acaba? Bir uğursuzluk belirtisi mi bu?

Olayı Eusebius'a anlatan Kardones ondan bir yorum bekliyor. Bulutlara bakıyorlar: Eusebius "Periler denizi dalgalı" diyor. Kardones bu sözden ne anlam çıkaracağını bilemiyor. Endişeyle sağı solu gözlüyorlar. Rüzgâr bir ayçiçeğini titretiyor. Sonra, üzerinde ayçiçeği bulunan sikkeler maun renkli bir masada dönüyor ve duruyorlar. Aynı sikkelerin Münecimbaşı'nın elinde durduğu görülüyor sonra. Münecimbaşı kör gözlerini kısarak olayı yorumluyor: 'Bütün bunlar tanrıların körükçü oğlanı kurban istediğini gösteriyor,' sözünü işiten Kardones üzüntüyle başını öne eğiyor. Çünkü ayçiçeği motifli parayı Kardones'e getiren körükçü oğlandır; iki taşın arasında ayçiçeklerini gören kişi de Kardones olduğuna göre, Kardones'in mucizeyi gördüğü yerde, oğlancık kurban edilecektir.

Körükçü, kale burçlarından atılınca Kardones önce bu iki sikkelyi oğlanın gözkapaklarının üstüne koymayı düşünüyor. Çocuk böylece, Hades'e giderken kayıkçının isteyeceği ücreti fazlasıyla ödeyebilecek, saygın bir ölü olacaktır. 'Para mı, yok,' diyor birden, 'başka bir şey yapmalı ve o sevgili çocuğun anısını Apollon'a adamalıyım.' Paraları avcunda sallaya sallaya kale burçlarını onaran kölelerin yanına gidiyor, kireçli kumun içine fırlattığı paralara üzüntüyle bakıyor ve onların Apollon'un ayak bastığı düşünülen yerlere gömülmesini izliyor. Bu arada Zeus'a çıkışmayı da unutmuyor: "Oğlancı Jupiter! Aşkımı kıskanıp elimden aldın. Ganymede'im gitti!" diyerek ağlarken,

kırlangıçlar telaşla uçuşuyor, bir kertenkele iki taşın arasına giriyor, ayçiçekleri rüzgârda hafif hafif salınıyor.

Bütün bunları hüzünle yazdığımı biliyorum. Körükçü değildi bana hüzün veren; Demirci Hüseyin'in dükkânını anımsamaktı. Kilisenin yakınlarında bir yerdeydi, dar bir sokakta, isli gri pencereleri olan, geniş bir dükkân. Demirci, annemin çocukluk arkadaşıydı. Ne zaman karşılaşsalar uzun uzun konuşurlar, ben de adamın diğer erkeklerle benzemeyen utangaç halini izlerdim. Güçlü, geniş omuzlu, sağlam yapılı bir erkekti; lakabının neden Kız Hüseyin olduğunu anlamak mümkün değildi. Yıllar sonra annem söyledi: Çocukken hep kızlarla ip atladığı ve seksek oynadığı için ona böyle demişlerdi.

Demirci Hüseyin yalnızdı, içe dönüktü ve yalnızca çocuklarla iyi anlaşırdı. Onlara oyuncaklar yapar, masallar anlatırdı. O andaki haliyle, eski bir zamana takılıp kalmış, koca gövdeli bir çocuğu andırırdı.

Bu olay aklıma düşmese, Kayseri sokaklarında ne fotoğraf çekerek dolaşmak, ne de kiliseye yollanmak aklıma gelirdi.

Kaleden ayrılıp şehrin güneyindeki dar sokaklarda, parke taşlı yol üzerinde, duvara çarpan ayak seslerimi dinleyerek, yürümeye başladım. Çocuklardan başka hiç kimse sokaklarda görünmüyordu. Çoğu virane olmuş eski Türk, Ermeni ve Rum evleri arasında, bir zamanlar ben de yaşamıştım. O zamanlar bu köhnelik yoktu; faytonların arkasında buğusu tüten at pislikleri kalsa da hiçbir sokakta yıkık ev görülmez, hiçbir sokakta çöp bidonu devrik olmazdı. Hemen hemen bütün sokaklarını tanıdığım bu semtte, çıkmaz sokaklara da dalıyor, fotoğraf çekiyordum. Aklımda hâlâ burçlarında gezindiğim kale vardı.

Parke taşlı sokaklarda dolaştıkça peşime takılan çocuk sü-rüsünün 'foto!', 'beni çek!' diyerek, sevinçle cıvılaması ak-

lımı başımdan aldı. Onların bakışlarında kendi çocukluğumun gözlerini aradım. Onlara turist olmadığımı söylemiyordum, beni –tıpkı benim çocukken yaptığım gibi– uzun uzun süzeceklerinden emindim. Hakkımda aşağılayıcı yargılarda bulunmaları da kaçınılmazdı, bunların en bilineni bütün gâvurların orospu olduğuydu, bunu bekliyordum. Yeni yetme bir oğlan bana parmaklarıyla para işareti yaptıktan sonra, sol elinin işaretparmağını sağ yumruğunun içine sokup ileri geri oynatmaya başladı; en iyisi görmezden gelmekti. Yan tarafımdaki çilli oğlanın popo avuçlamaya hazır sırnaşıklığına karşı tetikte olsam da, kızılı erkekli bir karnaval mangasının komutanı gibi, topluluğu peşimden sürüklüyordum. Çocuklar dar sokaklarda bağrışa çağrışa ilerliyor, bu yaygara yüzünden pek çok evin penceresinde meraklı yüzler belirliyordu.

Çocuklar için şeker almak amacıyla bir bakkala girdiğimde, bakkalın benden önce vücuduma bakması aklımı başıma getirdi: Fırfırlı eteğim, fistolu gömleğim ve kısa saçlarım, bu sokakların belleğinden silinmiş bir kadın türü olduğumu gösteriyordu. Bakkala –nerede olduğunu çok iyi bildiğim halde– kilisenin yerini sordum. O da zaten yanımda olan çocukları önüme kattı ve minik kılavuzlarımla birlikte kiliseye doğru yürümeye başladık. Bir sokağın köşesinde başörtülü kadınlar oturmuştu; yanlarından geçtik. Saçımı ‘oğlan saçına’ benzeten birinin ayıplayıcı sözler ettiğini işittim.

Demirci Hüseyin’in dükkânını buldum, ama artık viraneye dönmüştü. Yalnız o değil, sokaktaki pek çok evin duvarları yıkılmış, o güzelim taş avlular toprak ve molozla dolmuştu. Onu tanıyan çıkar mıydı, emin olamadım.

Gözüm kilisenin kubbesine ilişti: Haç kaldırılmıştı. Cümle kapısındaki insan eli biçimindeki tokmağı da yerinde görmedim. Bu tür sac kapıların tokmağı, avlu boşluğunda yankılanan kudretli bir ses yayardı. Elimde tuttuğum iki

sikkeden biriyle kapıyı çalmak zorunda kaldım; avluda ince bir ses çınladı. İçeride hiçbir kıpırdanma olmuyordu. Bir süre bekledim, sıkıntıyla bir daha çaldım. Çocuklar yaptığım her hareketi merakla izliyorlardı; merak ettikleri şey, belki de kapının açılması değil de, kapıyı çalışım olmalı ki, fısıldaşılar.

Kapıya doğru yaklaşan ayak sesleri bir papaza ait olmalı. Zihnimdeki papaz üzüm asmalarının ve sarmaşıkların altına geldiğinde gözlerini kısmaktan kurtuluyor ve kapının sürgüsünü çekiyor.

Kapı açıldı. Kara giysileriyle çocukluğumun Ermeni kadınlarından biri karşımdaydı. Beyaz saçlarına, soluk yüzüne yakışan cılız bir sesle, “Ne istediydın yavrum?” deyişi hoşuma gitti; tıpkı çocukluğumdaki gibi. Ancak kadının omuzları üstünden görünen kilise avlusu düşlediğim gibi değildi. Sarmaşıklar yok olmuştu. Avludan dışarıya serinlik gelmiyordu. Tam tersine, akşama kadar güneş altında kavrulan avlunun dili, kapı açılır açılmaz dışarı sarkmıştı.

Kadına gazeteci olduğumu söyledim, ilgilenmedi. Anlamadığını sandığım için yalanımda ısrar ettim. Bir kararsızlık geçirdiği belliydi.

“Papaz yok burada, Antakya’ya gitti” dedi.

Bu yanıtın ‘gazetecilerle yalnızca papaz görüşür’ anlamına gelebileceğini fark ettim ve papazla bir işim olmadığını söyleyerek avluya daldım. O sırada pancar gibi kırmızı suratlı, yanaklarında kılcal damarlar bulunan bir adamın bana doğru yürüdüğünü gördüm:

“Ben zangocum,” dedi; içeriye girmemi reddeden bir ses tonuyla da ekledi:

“Kilise kapalı.”

Adamı duymamışım gibi avlu kapısındaki asmaya ne olduğunu sordum. Yüzünde derin bir hayret belirdi, düşündü, “Kurudu,” dedi. Yüzümü inceledikten sonra ekledi:

“Ermenileri severdi, onlar gidince öldü.”

Bu yanıtta benim yabancı olmadığımı kabullenen bir hava vardı.

“Yıllar önce bu kapıdan dört yaşında bir çocuk olarak girmiştim,” dedim. “Bu avludaki evlerden birinin kapı eşliğinde benim ayak izlerim vardı, taze betona basılmış ayak izleri...”

Kadının yüzü birden değişti, sevindi, “Aman herif, bu kız Hatice’nin torunu... Vah yavrum, vah, şöyle geç,” diyerek oturmam için bir sandalyeyi işaret etti. Bana niye acıdığını anlamamıştım, belki kendince bir nedeni vardı; oturmadım.

Zangoç, karısına sordu:

“Hatice mi? O ölmedi miydi?”

Ayak izlerimin bulunduğu yere ulaştım: Minicik bir naylon ayakkabının betona basılmış mührü öylece duruyor, yanına bir de tarih atılmış: 1963. Babamın bilek hareketleri. Hemen diz çöküp, o elin zamanda bıraktığı hareketi yineledim, rakamların üzerinde parmağımla dolaştım, 1963 yazdım, gözlerim doldu. Babamın, ‘Gel kızım,’ diyerek belimden kavrayışını, ‘hoop’ sesiyle beni havaya kaldırışını ve iki ayağımı birden buraya bastırışını düşünüyordum. O sırada babaannem gelmişti, sevinçle ona doğru koşmuş, babamın ne yaptığını bir çırpıda anlatmıştım. Babaannem elimden tutsa da, aklı bende değildi; babama, “Bitirdin mi Mustafa?” dedi, ama karşılığını beklemeden kilise avlusundaki evlerden birine girdi.

Büyükannemle birlikte girdiğimiz oda baharat kokuyordu. Belki biraz da nem vardı. Bastıkça gıcırdayan tahta döşemenin altı kiler boşluğu olduğu için kokular oradan geliyor olmalıydı. Üç yanı sedirle çevrelenmiş odanın duvarlarında ahşap dolaplar ve bir ikona köşesi göze çarpıyordu. Bu kocaman, yüksek tavanlı odaya büyükannemin ‘Nasılsın komşu?’ sorusuyla girdiğimizde, yatakta çirkin ve dişsiz bir kadın gördüm: Yediği şeyi çiğnerken, çenesi neredeyse burnu-

na değiyordu, elinde bir kâse kayısı kompostosu vardı. Büyükanne mi görünce yatağının üstüne elini vurarak yer gösterdi, “Gel Hatice, otur,” dedi. Venüs Abla bir tepsiyi kucaklamış mutfağa çıkıyordu. Yaşlı kadının dizkapağının altından kesilmiş bacağı nı gördüm bir an; korktum.

Zangoca yirmi beş yıl önce büyükanne mi girdiğimiz bu evin kapısını göstererek, “Mayreni Teyze burada ölmüştü,” dedim. Adamın kendisinin bile zor anımsadığı bir tarihten benim gibi genç birinin söz açması tuhafına gitmişti; bir şey söyleyecek gibi oldu, ben fırsat bırakmadım, gösterdiğim evin kapısına doğru yürürken sordum:

“Venüs Abla nerelerde?”

Kapıyı açmamla birlikte önüme bir bahçe çıktı, şaşırdım. Bu bahçe, bir zamanlar, bacağı kesik Mayreni Teyze’nin yatığı odaydı. Oda nın ortasında küçük bir kayısı ağacı bitmişti.

Zangoç, “Venüs evlendi bir terziy n en,” dedi, “şimdi İstanbul’da.”

Artık istenmeyen bir konuk olmaktan çıkmıştım, başka bir odaya doğru yöneldim. Kapı gıcırtıyla açıldı. Arkasındaki boşluktan gelen nemli hava akımı, bir ‘zamanda yolculuk koridoru’na girdiğimi düşündürüyordu; babaannemin evindeki kokuyla burun burunaydım. Bu nemli koku nedeniyle annemin bakır leğende hamur yoğurduğu o yitik zaman içimde canlandı: Annem, geceden yoğurduğu hamuru bir bakır leğene koyar, –kaymasın diye– başörtüsünü dişleriyle ısırdıktan sonra, mahalle fırınına doğru yola çıkardı. O girdince, ben de arkasından gitmek isterdim, kızardı bana, dışarı çıkar ağlardım, eve dönünce bu nemli koku, gene böyle bir kapının arkasında beni beklerdi.

Demirci Hüseyin’in nerede olduğunu sordum. Adamın gözünde bir üzüntü yanıp söndü, “Canına kıydı,” dedi.

Ağzımdan hayret dolu bir çığlık yükseldi. Nasıl oldu, dedim, nedeninin belli olup olmadığını sordum. Kendini burç-

lardan atmış. Nedeni belli değilmiş. Bir gönül ilişkisi veya alacak verecek davası olabilirmiş.

Zangoç kendi yorumunu eklemeyi de unutmadı:

“Zaten gözü topraktaydı keratanın. Hep kapanık dururdu. Bazıları böyledir: Kendini öldürür ve sırlarıyla gider.”

O sırada ben, körükçünün acı sonunu defterime öyle yazmasam, Hüseyin’in sonunun başka türlü olabileceğini düşünüyordum. Suçluluk duydum. Ama neden böyle olsundu, insan belki de seziyor dedim; bazı insanların ölüm biçimini sezmediğimiz ne malumdu?

Kilisenin içini gezmek istemedim. Çünkü gördüğüm kadarı, geçmişimi tuz buz etmişti. Bırakalım da, kilisenin içi hayalimdeki gibi kalsındı. Yalnızca giriş kapısı üstündeki yazıtı okumaya çalıştım, ancak Ermenice yazıtın üzerinde tek anlayabildiğim, 1894 tarihi oldu.

Defterimi çıkartıp gördüklerimin çizimlerini yaptım, zangoç esnedi. Bu esneme, sanki ne yaptığımı belli etmeyeşimden duyulan sıkıntıyı gösteriyordu. Ne kadar yavaştan alıyor gibi görünsem de acelem vardı, şimdi derhal otele gitmeli ve içimde dolaşan düşünceleri kâğıda dökmeliydim.

‘O GÜNLERİN AYÇİÇEĞİ’ ÇEKİM PLANI İÇİN ÖZET

Emir Kaymaz, Moğol mançınıklarının parçaladığı burç yıkıntılarında dolaşıyor. Ovada sayısız kara kıl çadır var: Bunlar üç aydır şehri kuşatma altında tutan Moğol çadırlarıdır. Şehirde açlık, hastalık ve sefaletten başka bir şey göze çarpmıyor.

Emir Kaymaz, Allah’ın bu dinsizleri neden kahretmediğini bilemiyor. Gerçi, bir kartalın Moğol vezirinin çadırına gidip dile geldiği anlatılmıyor değil; hatta kartalların şahının Moğol veziri ile konuşup buralardan çekip gitmesini istediğini duyanlar bile var. Ancak, denilen o ki, Moğol veziri meğer hiç kim-

senin bozamadığı bir büyü bilirmiş, vezir bu büyü'nün ne olduğunu yalnızca kartalların şahına açıklayınca kartal-şah da bir şey yapamayıp ordusuyla birlikte göklere yükselmiş. Bu büyü, kalenin içinde gizlenen ve adı açıklanmayan bir şeyin üzerinde yazılıymış. Moğol Hanı bunu ele geçirirse cihan şahı olacakmış.

Emir Kaymaz burçları sağlamlaştırmak için dökülen kurşun perçinleri incelerken birden rüyasını anımsıyor: Gözleri kapalı uyumaktadır. Emir, acı bir sezgiyle başını hafif hafif sallayarak, "Yeryüzünde hiçbir insan kendini gözleri kapalıyken görmemiştir. Allah'ım, rüyamda gözlerim kapalıyken kendimi gördüm. Bunun anlamını biliyorum," diyerek düşünüyor.

Ovaya bakıyor: Moğollar, minik atları ve kara çadırlarıyla bütün dünyanın tek hakimi gibi görünüyorlar. Emir, kurtarıcı bir ordunun ardından yükselen toz bulutunu görmek umuduyla batıyı, sonra dağ başlarındaki haberleşme höyüklerini gözlüyor. O sıra ayçiçeği tarlaları gözüne çarpıyor. Sabahleyin burçlarda bulduğu ve harcın içine katılarak iki taşın arasına konduğunu anladığı iki Roma sikkelerini elinde tutarak düşünen emir, duvardaki iki taşın arasından adeta fışkırmış bir ayçiçeği görüyor. Emir'in aklına elindeki paraların üstünde de ayçiçeği betimi olduğu gelir gelmez, zihninde tüm kalenin pek çok yerine gömülmüş sikkeler olduğu ve her yerden ayçiçeklerinin fışkıracağı imgelemi uyanıyor.

Emir Kaymaz, elindeki paraların burçlara neden gömüldüğünü anlamasa da onları neden gömeceğini bilen bir adamın kararlılığıyla duvarları onaran askerlerin yanına gidiyor. 'Kuledeki bir tılsımın peşinde dolaşan' Moğol vezirini düşünerek 'sıkıysa gelsin de bulsun' diyor ve paraları iki taşın arasına gömdükten sonra çevresini harçla kapatıyor.

Moğollar kalenin savunması zayıfladıkça saldırıları artırıyorlar. Mancınıklar kaleye taş, okçular da ok yağdırıyor. Sonunda, kaledekilerin burçları onaracak gücü ve isteği kalmı-

yor. Saldırganlar koçbaşlarıyla şehrin doğu kapısını parçalayıp içeri daldıklarında kale içinde gördükleri sayısız insan iskeletine bakıp gülüyorlar, birkaçı iskeletlerin üstüne işiyor. Ölmekten kurtulup duvar dibine toplanan şehir halkı pislik ve hastalıktan ötürü korkunç görünüyor.

Emir Kaymaz, sırtına oklar saplanmış halde, yüzüstü yatıyor. Boynundan akan kan önündeki bir çukura dolarken, yer yer pıhtılaşıyor. Kan, bir papatyanın gövdesini yalıyor, bu da Emir'e ayçiçeklerini anımsatıyor. Ayçiçeği motifli paraları burçlara gömdüğünü düşünerek 'Moğol veziri sıkıysa bulsun' diyor. Gözünün önünden bir kartal sürüsü geçiyor, kartallara bir şeyler anlatmak için doğrulmak istiyor, panik içinde geriniyor, kendini gözleri kapalıyken düşünüyor.

II

Önce yüzünün çizgilerinden tanıdım seni; adın ise ikinci ipucu oldu: Besime. Duvar ustası Hacı Mustafa'nın kızı, dünyalar güzeli. Çocukluk aşkım, duvar diplerine sıkıştırıp orasını burasını ellediğim ve yeniden görünceye kadar –çaresiz– unuttuğum rüya. Şimdi beni tanımadığı için çok yaşlandığımı düşündürten, belki de anılarında hâlâ çocuk olarak kaldığım kız. “Bu paraları size getirmemi söylediler beyefendi, değer takdiri yapılabilmesi için tarihsel dönemini saptayacakmışsınız,” diyerek bana herhangi bir adama seslenir gibi seslenen Besime. Paralara şöyle bir baktım, “Nerede buldunuz?” dedim; “İnanmayacaksınız ama kale burçlarında,” karşılığını verip beni bir yabancı gibi süzdün. Neden inanmayayım? Sen, ellerinle eski zamanı getiren, yüzüme bakıp beni tanıyamayan bir belleksin. Her bellek gibi acımasız, açıksözlü ve tarafsızsın.

Gözlerimin içine bakıp da beni tanımadığın zaman, senin, baktığın şeyde yalnızca olanı gördüğünü düşündüm. Bu ön-

ce suçlayıcı bir düşünce olarak içimden geçti; sonra her bakışın, karşısındakini o andaki haliyle gördüğünü ayırt ettim. Tarihsiz, geleceksiz bir bakışla görürüz karşımızdakini; duygudan arınmış, taş gibi bir bakıştır bu. İşte, sana bakan biri de seni, bütün zamanlarında aynı kadın olarak yaşamış sanabilir. Benim bile bir an şüpheyi düştüğüm doğrudur: Yoksa benzettim mi, dedim. Hayır canım ta kendisi, diyerek de gelenin sen olduğuna karar verdim.

Doğrusu, görünüşünde çocukken olmak istediğin bir biçim var. O zamanlar hemen büyümek isterdin, ablanın ruju nu kullanıp beni yüzümden öper, sonra da gülerdin. Seninle üzerinde gizlice anlaştığımız bir cinsel yakınlığımız vardı: Birbirimizi incelemeyi iş edinmiştik. Seni ilk kez hamamda çıplak gördüm, dört yaşlarında olmalıydın. Erkekten sayılmayacak bir yaşta olduğum için benim de kadınlar hamamına götürüldüğüm zamanlardan biriydi. Göbektaşının çevresinde, bir kova suyu ancak alabilen kurnalardan birinin içinde yatıp, ayaklarımı dışarı sallandırdığıma göre beni erkekten saymamak doğal. Su dolu kurnanın içinde, bedenini keşfeden her çocuk gibi pipimin salınışını, sağa sola devrilişini izliyordum. Sıcak sudan içim bayılıyordu. Sen, elinde bir hamam taşıyla bana yaklaşıyordun, taşın üzerine lifi sermiştin, sabunlu suya üfledikçe sabunlu köpükler saçıyordun. Yanıma gelince suyun içine bakıp “Senin çükün sünnetsiz,” dedin. “Olacağım sünnetimi ben, senin gibi olacağım,” karşılığını verdiğimde şaşkın bakışlarını unutmuyorum: “Ben sünnet olmadım ki” dedin. İkimiz de bir an, gerçeğin düşünebildiğimizden çok ayrı bir şey olduğunu sezerek şüpheyi düşündük. Tellak kadın beni azarlayıp “Çık kurnanın içinden, eşşek sıpası!” deyince kaçtım, koşup annemin omuzlarına ellerimi koydum. Bir kadın başı dönüp bana baktı, annem değildi, benzetmiştin; ellerimi kadının üzerinden yamış gibi çektim. (Nasıl sevmediğim ve bilmediğim bir insa-

na dokunabilirim, nasıl!) Sen, annenin yanındaydın, “Anne, beni niye sünnet ettiniz?” diyordun. Annen, anne olarak kötüydü, bunda ısrarlıyım; sana, “Seni sünnet ettirecektik, ama çok yaramazlık yaptığın için düştü,” karşılığını veren bir anne kötüdür. Sen düşmanca beni süzerek annene burnunla gösterdin ve “O da yaramazlık yapıyor,” dedin. O gün, akşama kadar uslu bir çocuk olduğumu bir ben biliyorum. Öyle ya, her an düşürebilirdim.

Börekleriyle dolmalarıyla gelen kadınların, bir piknik yerine dönüştürdüğü hamamda, çıplak kadın vücutları arasında, çocuk da olsa bir erkek olarak bulunmak ne eğitici bir şeydir! Sigara içen bir kadını ilk kez hamamda görmüştüm. Fahişeler de gelirdi, ağırbaşlı kadın rolünü oynayan gurusu yenik fahişeler. Seslerindeki kartlık ve törensi davranışları onları diğer kadınlardan ayırırdı. Onlar da kadındı, ancak öteki kadınlardandı. Uçlarda yaşayanlara ısınamam; bu yüzden olmalı, bir fahişeye asla yatmadım. Sevmediğim insana dokunmamayı hamamlar öğretti bana.

Azıcık büyüdüğümüz tarihlerde, seninle evde oynarken, donunu sıyrarak, “Hadi ben orospu olayım, sen de beni şey et,” dediğin zaman, utançsız, tepeden bakışlarından çok korkmuştum Besime. Asla dokunamayacağım yabancılardan biri gibi görmüştüm seni. Ne yapılacağını anlamıştım üstelik; sabah uyandığımda çişimin baskısı yüzünden dikleşmiş bulduğum o küçük şeyin işlevi açıklık kazanmıştı. Korkuyla sağa sola bakındım; rujlu dudakların, yarı-çıplak bedenini beni şaşırttı, ama masum bir şekilde boynunu eğen pipime daha fazla kötülük yapamazdım. “Ben,” dedim, “ben öyle şeyler yapmam, onu kötüler yapar.” Bana aşağılayarak bakışın yabancıydı, hırsıyla donunu yukarı çekerken sarkan dudağın yabancıydı. Doğrusu, söylediğim o sözler için yüz yıllarca pişman kalabilirim, keşke sözlerini işittikten sonra kaçıp gitseydim. Çünkü ertesi sabah uyandığımda pişman-

lık doluydum, sözlerini düşünüp bedenimi okşadığımı söylemeliyim. Cinsel engeller karşısında her zaman böyle davranırım ben; senden kalan bir armağandır bu davranış.

Bu kadar yakındık biz, şimdi beni tanımıyorsun. Sana dokunmakta özgürdüm, şimdi nasıl dokunmalı? Çünkü o kadar yeni, o kadar uzak ve o kadar yabancısın ki, sana nasıl dokunmalı, nasıl? Çocukluğumuzun modasıyla giyinmesen, o günleri bana getirmesen seni hiç düşünmezdim bile, zaman her şeyi silip süpürmüş derdim; ama şimdi hep seni düşünüyorum.

Yarın antik paralar hakkında yazdığım raporu almaya geleceksin, belki doğrudan müdüre uğrayıp bana görünmeyeceksin. Bu müzede bir Hitit testisinden farksız yaşarken, yaşamımda 'sen' dediğim ilk kadın örneğine kavuşan arkeolog oldum; buluş yapmanın mutluluğu içindeyim ve bunu yalnız ben biliyorum.

III

Odanın kapısını tıkladıp da içeri giren Besime bu kez Ömer'i tanıdı. Ömer yalancıkıtan kafasını kaşıdı, "Hay Allah, nereden tanıyorum sizi!" dedi; yapmacık davrandığını biliyordu. İnsanlar nedense, beklenen şeyle beklenmedik bir anda karşılaşırsa yapmacık davranıyorlar.

Ömer ve Besime kısa bir süre içinde bütün uzaklıkları eritip senli benli konuşmalara daldılar. Besime evlenip boşanmış, yedi yaşında bir kızı varmış.

Ömer, "Ben hep bekâr kaldım Besime," dedi. Sözlerinde, aradığı insanı bulamayanların sızısı vardı.

"Evlenmek mi isterdin?"

Besime bu soruyu öyle duygusuz bir sesle sordu ki, Ömer'in olumlu yanıt vermesi olanaksızdı, susmayı yeğledi.

Öğleyin yemeğe çıkarken, Ömer, Besime'yi dirseğinden

kavrayıp yol verdi. Bu tutuş, bu dokunma arzusu, ona dönük bir cinsellik iletisiydi. Bunu anlamasını, ondan hoşlandığını bilmesini istedi.

Talas'ta bahçesinde ağaçlar olan, ferah bir lokantaya gittiler. Çocukluk geçip gitmiş, insanlar büyümüş, şehir de büyümüştü.

Besime pek bir şey yiyemedi, bardağına su doldururken şehre baktı ve "Geçip giden zamana dokunamayız," dedi, "ama belki kalıntıları bize bir şeyler söyler."

Ömer başıyla onaylarken, Besime sözlerini sürdürdü:

"Tıpkı müzeden çıktığımız sırada olduğu gibi. Kolumu sıkıcı tuttun, elini hemen çekmedin; o sırada sanki yıllardır içinde duran bir eski hayale tutunuyordun."

Ömer, "Bak sen!" diyerek iç geçirdi; güzel fikirdi, ama aklına gelmemişti. Hayır, amacım öyle değildi, diyemedi. Çünkü kadınların her konuya en uzak açıdan bakmalarının nedenini bilmiyordu. Bu, 'anladıkları ve ilgisiz kalmak istedikleri'ni mi, yoksa anlamadıklarını mı gösterirdi?

Kadının gözlerine inceledi, gözleriyle sözleri arasındaki anlam mesafesini ölçmek istiyordu. Çünkü bazen yüzdeki anlamla sözdeki anlam bağdaşmaz; Ömer bunu arıyordu, bulamadı.

Besime, "Belki de bu alışkanlığın senin. Eski zamanın dilini biliyor, onu konuşabiliyorsun. Şimdi ve geçmiş arasındaki duvarı kaldırıyorsun," dediğinde Ömer utandı, önüne baktı. Kadınlarla konuşurken ne o sıkıldın mı, niye daldın gibi soruları yanıtlamaya alışmış olan Ömer, sanki hak etmediği bir övgü almıştı, konuyu kendisinden uzaklaştırdı:

"Senin paralar Roma'ya değil Dânişmend Sülalesi'ne ait," dedi. Not defterini bir süre karıştırdı ve ekledi: "Paralardan birinin üzerinde Melik Gazi Gümüştekin adına basıldığı okunuyor... Melik Gazi'nin oğlu Nizâmeddin Bağlıbasan adı-

na basılmış olan ikinci paranın üzerine de Yunan harfleriyle şöyle yazılmış: El melik el adil Nizamu eddin Bağbasan Bin Melik Gazi.”

Besime'nin yüzü karmakarışık oldu. Ömer pot kırdığını sandı, gerildi. Sesine özel bir vurgu katarak verdiği bilgilerin önemini göstermeye çalıştı:

“Bak, bu sikkeler gerçekten bir Roma ya da Kapadokya hazinesi kadar kıymetli; çünkü bir sandık Roma hazinesi bulmak, Yunan harfleriyle basılmış bir Türk sikkesi bulmaktan kolaydır.”

Besime Ömer'in gözlerine bakarak sordu:

“Söyler misin, bu paraları kale burçlarına niçin gömmüş olabilirler?”

Ömer bunu bilemezdi, hiçbir tahmini de yoktu. Besime öfkelen-di ve çocukluk arkadaşını, ‘Sen tarihsel yapıtları, yapıldığı koşulları düşünmeden inceleyen bir bilim memurusun,’ sözleriyle haşladı. Ömer ise o paraların antikçağda gömülmediği konusunda ısrar etti. Besime inatçıydı, “Peki,” dedi, “Moğol saldırısı sırasında gömülmüş olamaz mı?” Olabilirdi, ancak bu paranın tarihi ile kalenin onarımı arasında altmış yıllık bir aralık vardı.

Besime, çocukluk arkadaşını bir süre süzdü, “Ne kadar da müzedeki eşyalara benziyorsun,” dedi, “tıpkı, kırık bir Hitit testisi gibisin.”

Ömer bu benzetmeyi yalnızca kendisinin kullandığını sanıyordu. Afalladı ve atak yapma gereği duydu:

“Sen de aynen çocukluğumdaki bir kıza benziyorsun.”

Bu söze karşılık olarak Besime eğildi, Ömer'i öptü. Ömer, yüzünde bir dudak izi kaldığını sanıyordu, utanarak peçeteyi alıp yüzünü silerken, “Bir şey unuttun, ama yeri değil,” dedi. Genç kadın ise sanki bu işi her zaman yaparmış gibi gülerek karşılık verdi:

“Biliyorum, don hikâyesi.”

Ömer şaşkındı; ortalıkta hayran bakışlar, iç çekmeler yokken oluşan cinsel çekim, çocuksu bir şehveti çağrıştırıyordu. Her şey bu denli olağan olamazdı, sanki neler olacağını biliyorlardı.

“Gözlerin fal taşı gibi açılmışken anımsıyorum seni Besime. Okulun malzeme dolabından çıkarttığımız buharlı lokomotif pistonu modelini çalıştırdık, neşeyle izliyoruz. Pistonun çalışmasında cinsel çağrışımlar var, yüzümüz al al olmuşken, kulağımızı bükten bir elle sıçırıyoruz: Neden izinsiz aldınız bunu?”

“Hep Demirci Hüseyin’le evlenmeyi hayal ederdim,” dedi Besime.

“Ben de senin ablanla evlenmeyi.”

Mahalle düğünlerini andılar. Sokak aralarında, iplere dizilmiş ampullerin ışığı altında, bir yığın adamın arasında oynayan dansözlerden, klarnetçinin önünde limon yalayarak adamın ağzını sulandıran cingöz oğlanlardan, damların üstüne dizilip dansöz izleyen kadınlardan söz ettiler. Ömer yerel dille konuşup çocukluğunun sesini taklit etti:

“Bak Şükrücük geldi, şu faytondan inen herif. Avrat gibi giyinip zil takacak, sonra da gıttır gıttır oynayacak.”

Besime kahkahaya boğulmuşken Ömer, marul tarlasının havuzunda yüzmeye gidilen günlerden söz etmeye başladı. Genç kadının bazen not defterine bir şeyler yazmasını kabalık olarak değerlendirse de tavrını bozmadı. Erkekler, kucaklanma olasılığı bulunan bir kadın vücudu karşısında sabırlı ve anlayışlıdır.

Akşam yemeğine kadar sağda solda gezdiler, tarih ve filmcilik üzerine bildik konuşmalar yaptılar. Yemekten sonra Besime’nin Ömer’in evinde hiçbir açıklamaya gerek bırakmadan, gereksiz ön konuşmalar, ‘senden neden hoşlandım’ gibi laflar etmeden soyunmaya başlaması, genç adamı anlamadığı bir korkuya sürükledi. Doğrusu, kendini neden

engellenmiş olarak duyumsadığı belirsizdi. Çok istiyordu kadını; ateşler içindeydi, ancak başarısız oldu.

Besime, “Dert değil,” deyip bir sigara yaktı; sesi kırgındı.

Bir süre sustular. Çarşafın hışırtısı, sigaranın çıtırdayan ateşi işitiliyordu. Besime sessizliği bozdu, ama sesi yumuşaktı:

“Seni camide, kadınlar bölümünde, annenle birlikte oturup dedikodu dinlerken görürdüm. Bir keresinde bana nasıl namaz kıldığını göstermiştin. Hayran olmamı istiyordun herhalde. Acayip bir şeydin; dua eden babanın elleri boş kalmasın diye onun avuçlarına ayakkabılarını koyan bir cinliğin vardı. Delikli makarnayı seven bir cin: Makarnanın deliğine parmağını geçirir, makarnayı yüzük yapar, öyle yerdin. Annen elini kirletme pis çocuk diyebilirdi, ama yemekten sonra ellerini yıkadığını gösterdiğinden beri kimse sana karışmıyor, bu huyu unutmanı bekliyorlardı. Mahalle maçında top oynarken, aynen bir radyo spikeri gibi evet sayın dinniyeciler diyerek kendi oyununu anlatırdın. Sonunda çükünü de kestiler. Sünnetinde bizi kamyonu dolduran davul zurna ile şehri gezdiren baban, fotoğrafın çekilirken beni de yanına çağırmıştı.”

Ömer irkiliyordu. Bütün bunların Besime’nin belleğinde durabilmesi çok şaşırtıcıydı. Çoğu özel şeylerdi, bilinmesi çok zordu. Ömer, “Bunları hayal ediyorsun,” dedi. Besime, adamın çenesini dolgun, çıplak göğüslerine bastırarak bir kakhaha attı ve sordu:

“Sen hiç duvarda yetişen bir ayçiçeği gördün mü?”

Bu soru karşısında irkilerek başını kaldıran Ömer’e, “Söyle” dedi, “sence o sikkeleri neden kale burçlarına gömmüş olabilirler?”

Ömer en doğru cümleyi bulduğunu sanmanın rahatlığı içindeydi, Besime’nin saçlarını parmağına doladı, yüzüne baktı:

“Bir duvar ustasının kızı sanırım, yalnızca kum harcıyla ilgili düşler kurabiliyor.”

Besime sıçrar gibi doğruldu, gözlerinde Ömer’in bunu neden söylediğini anlamaya çalışan bir ifade vardı. Baktı ki Ömer için bu sözün pek bir önemi yok, şamarı indirdi. Bir parmağı adamın gözüne denk gelmişti, Ömer hiçbir şey sormadan, çocuk gibi büzüldü, sırtı açığa çıkmıştı, tam sopalık bir eşeksin, dedi Besime. Ömer’in gözü, ovuşturmaktan hem kızarmış hem de ıslanmıştı. Yine sustular; çarşaf lar hışırdıyor, Besime giyiniyordu. Aynada saçlarını düzeltti, kendine şöyle bir baktı ve çıktı.

Ömer hâlâ yataktaydı, düşünüyordu. Kollarını çapraz kavuşturmuştu, dalgındı, kendini okşuyordu. Aklına birden fotoğraf albümüne bakmak geldi. Yataktan fırladı, Besime’nin sözünü ettiği fotoğrafı arıyordu. Bazı fotoğraflar aklını çelse de, onlarla fazla ilgilenmedi ve sünnetinde çekilen o fotoğrafı buldu: Evlerinin bahçesinde, mısır koçanları, domatesler ve ayçiçekleri arasında beş kişi. Demirci Hüseyin sağdııcıydı, Hüseyin hep böyle yere mi bakardı, yoksa o anda mı yere bakmıştı? Ömer’in eli bir oğlağın sırtındaydı. Annesi mutluydu, oğluna bakıyor ve sünnet gömleğinin yakasını düzeltiyordu. Babasının oğlağın kaçmasını engellemek isteyen bir hali vardı, Besime ise boynunu bükmüş, elinde bir papatya ile objektife bakıyor, yirmi beş yıl önce de sanki “Bu paraları kale burçlarına niye gömmüş olabilirler?” diye soruyordu.

Ve Sonra, İnsanlar Ölür

İçimdeki müziği, düşlerimi, hayallerimi
insanlaştıran anneme...

I

Üzüm çubuklarının aralıklı olarak dizildiği bir bağda, meyve ağaçlarının arasında arılar uçuyordu. Bağın yakınından geçen derenin kenarında ağaca bağlanmış iki eşek otlanıyor, arka ayaklarını ve kuyruklarını sinekleri kovalamak için sık sallıyorlardı.

Hava öyle güzel bir güneşle şenlenmişti ki, kayısı ağaçlarının gölgesi bile göz alıcıydı. Kocaman, beyaz bir pamuk dağı gibi duran bulut, göğün maviliğine meydan okur gibi yükselmisti.

Hatça derler, Hatice, eğildikçe omzundan sarkan örgülü beliklerini arada bir omzuna atarak üzüm topluyordu. Arada bir de doğrulup dere kenarındaki söğütlere, eşeklere, daha aşağılardaki ayva ağaçlarına doğru bakıyor, üzümleri ezmek, pekmez kazanına ayva atmak gibi şeyler düşünüyordu.

O sırada eşeklerden birinin anırtısı, uzaklarda kırılan bir dalın sesine karıştı. Ağa lıklar arasında duyulan sesler çok etkileyicidir; insan, çevresindeki derinliği algılar. Görünmez ayakların otlar üzerinde çıkardığı hı ırtılar ve ku  sesleri sanki b y m   t r: Su sesleri de dallara  arpıtık a  o alır, insanın gövdesini tela  içinde bırakır.

Ağaçların ötesindeki kurba a sesleri birden kesildi. Kurba aların ‘bir insan geliyor’ demeye gelen sessizli ine kulak veren Hat a, Ali gelince ya ayaca ı heyecanları düşünerek ürperdi. Fakat çıtırtılar kararsızlık içindeydi. Çıt  ıt etti önce, duraksadı, kendi çevresinde döndü ve neden sonra uzaklaştı. Kurba alar insanın gittiğini sevinerek birbirlerine haber verince, Hat a’nın y re i cız etti.

Havaya baktı, “yok yok, erken” dedi. “Ali değil bu. Ali değil.”

A klar neden acı vericidir, belki acı hâlâ sevincin kamburu olduğu için. Evli bir kadının, yirmi    yaşındayken, genç bir delikanlıyla yaşadığı bu macerada acı yoksa ne vardır?

 u gelen Alim’ola
Sallanan kolum’ola
Bizim ba ı yol etmiş
 u o lan delim’ola

Hat a bu türküyü yakalı bir hayli zaman olmuştu. Fakat ne garip ki, sevinçten deliye dönerek yaktı ı bu türküyü şimdi kötü  nseziler yaşayarak söylüyordu. Bıyıklarına bademya ı süren Ali’nin çoktandır, “Sana mı kaldım lan ben el artı ı” dediğini d   nmekteydi. Bu sözleri ondan hiç i itmesede Ali’nin böyle s yleyece ine inanıyordu. İçi do rulamaz olmuştu: Ali’nin “İstemem ben o ihtiyaç herifin s rt   n ” dediğini sanıyordu. “Böyle olmasa” diyordu, “cinler onun kart sesini getirip de kulağıma fısıldar mı?”

Ali'ye gönül verdiği için acı çekiyordu Hatça. Çalı diplerinde oynadıktan sonra söylenen şen türküler, “bir gören olursa” “kocamın kulağına giderse” gibi endişeler yüzünden işvesini kaybetmeye, yakarışa benzemeye başladı:

Oğlan adı Ali'dir
Boyun servi dalıdır
Sarılalım yatalım
Kuru yerler halıdır

Bu türkünün sözleri canını yakmasa, böyle cıvıltılı, kışkırtıcı bir günde, bağda, Ali'yi bekleyen bir kadının neşesi niye sönsündü? Ali geliyor muydu şimdi? Ali miydi gelen? Ali var mıydı? Ali diye biri miydi? Yüzünün şekli nasıldı? Gü-lünce beyaz dişleri görünür müydü?

II

‘İtler güler mi?’ diye düşünerek bağ yolunda ilerleyen Ali, ‘Onlar gülse de havlar, korksa da,’ dedi ve elindeki dalı kırdı. Çıt sesi ağaç dallarına çarpıp derinliklere yayıldı. Yol üzerinde gülen bir köpek gördüğünü hayal etti Ali, gülen köpek. Rüyasında böyle bir yoldu galiba, köpeğin birini haline gülerken gördü, ‘Emmi, neyin var hayrola!’ dedikten sonra onu taşıladı. Hatça çıkageldi bir yerden, meğer şimdiki gibi genç değil de, anası yaşındaymış; “Anam yaşındaki karı, utanmadan bana sulanıyorsun,” diye çıkıştı Hatça'ya. Sonra kadının üzerine abandı, donunu çıkardı ama kızgın bir yüzle mercimek kaynatan anasını gördü. Anası Ali'ye surat asıyordu, ihanete uğramış bir yüzü vardı. Ali “anam Hatça'yı gördü” diyerek korkarken uyandı.

Bağ yolunda yürüyen Ali'nin adımları, sabahleyin aklından çıkan ama şimdi anımsadığı bu düşün etkisiyle yavaş-

lamıştı. Kendini hemen ve şimdi bir karar vermek zorunda hisseden Ali duraksadı: Küçük arklar içinden akan sular, kavak ve söğüt ağaçlarının hışırtılı dalları, kuşların ağlayışı, kurbağaların gölüşü, her şey ama her şey durup Ali'nin bir karar vermesini beklemeye başladı. Ali yürüdükçe çıtır çıtır eden kuru dallar şimdi a r a l ı k l ı s e s l e r l e

çıt

çıt

ediyorlardı. Sonuncu ç ı t sesinde Ali durup gökyüzüne baktı. Gökyüzü ne kadar maviydi, kana mı boyansındı şimdi? Ali'nin düşü birden etkisini gösterdi: Hiçbir isteği kalmadı Hatça'ya.

Irz düşmanı mıyım ben.

Dallar ters yönde çitirdamaya başladığında kurbağalar bağıştılar. Bu acıklı sesler, üzüm yapraklarına ve dere şırıltısına karışıp, nice zaman çıra ışığında, gözyaşları içinde söylenen bir türküy e eşlik ettiler:

Hop şinanay, yâr şinanay
Yerden aldım elmayı
Hakıyyetsiz gâvur oğlan
Sana verdim dünyayı

III

Hatça, Ali'den bir çocuk doğurduğunu kimsey e açıklayamayacağını bilmenin etkisiyle, her kusma belirtisini, içinde büyüyen düşman tohumuna dönük bir öfkeye çeviriyordu. Mi-

de bulantısı pislik demekti; aldatılan kadındı, erkeğin alçaklığıydı. Doğuracağı çocuktan nefret eden kadın, altmış yaşında baba olduğunu sanan kocasının şişinmeleri yüzünden daha çok öğürüyordu. Çocuk düşürmenin pek çok yolunu denedi, ancak gürbüz gövdesi ona bu çocuğu vermede kararlıydı. İntiharı düşünmedi değil; ancak 'bir hayırsız yüzünden' canına kıymayı onuruna yediremedi.

Karnındaki bebeğin, büyük sancılar içinde kıvrandırarak onu uyandırdığı bir gece düşmana karşı onur savaşı verir gibiydi. Kocasını uyandırmadı, bağırmadı. "Tandır evi" denen bölüme geçti, belinin ağrısı, kalçalarını patlatacakmış gibi baskı yapıyordu. Bir kütüğe yaslanarak acısını hafifletmeye çalıştı. Gözyaşlarından ötürü önünü göremiyordu; ancak ağlamak değildi bu, acı çekmekti. "Gel, gel hain köpek!" diyerek inliyordu. Bebeğin sıvılar içinde gelmesiyle kadının dizleri üzerine kapanarak rahatlaması bir oldu. Ağzının tadı bozulmuştu, gözlerinin önünde benekler uçuşuyordu. Bütün vücudu titriyordu, ağlayan bebeğini apış arasından çıkarttı: Yeşil kordonu, köpükler içindeki morumsu vücutuyla bebek, annesinin yaşadığı duyguları fark etmiş gibi dehşet uyandıran bir ağıt kopardı. Hatça bir bıçakla bebeğin göbeğini kesti, göbeği kıvrımlandırıp cebinde günlerdir hazır tuttuğu iple bağladı: Ancak apış arasındaki ıslaklık soğudukça ve üzerine sıçrayan kanlar gözüne iliştikçe ölümle pençeleşir gibi zor soluk almaya başladı. Hatça, annesinin sesini ayan beyan işitmiş gibiydi. Onu ilk kez açık seçik anımsıyordu: Kadının "Çayırşeyhi'nden zabitler geldi!" diyerek telaşla eve girdiği, "Miyrem'im yavrım!" diyerek kendisini kapıp samanlığa kaçtığı gözünün önündeydi. Samanlığa saklanmışlardı, Meryem'i entarisinin altına saklayan kadın, ümitsiz bir ağıt tutturmuştu, saçlarını yoluyor, iki yanına sallanarak uğunuyordu.

Uzaktan silah sesleri gelince annesinin ağıtı tanımsız bir

hal aldı; Hatça ter içinde kaldığı ve bunaldığı entarinin altından şu ağıtı ııitiyordu:

Yuyamadım kanlı goyneğini Artin'im
İğdeli'den öte gitti gelmez dediler

Bebek, çenesi titreyerek ağılarken, Hatça annesinin entarisi altında bunaldığı o eski zamana takılıp kalmıştı, zihninde “Ne oturuyon burda irmeni gâvuru, kalk!” diyen bir ses çalkalandı. Annesinin, sürüklenmek istenince puh diye tükürdüğünü ve çıglık atarak yığıldığını şimdi anlıyordu. Süngü saplanır saplanmaz fışkıran kan Hatça'nın ellerine bulaşmış, dizleri üzerine yığılan kadın şiddetle titreyip, hırıltıyla solurken Hatça bağırarak entarinin altından çıkmıştı. Anasının karnından çıkar gibi! Ölü kadının bacakları arasından ter, sidik ve kan kokusuyla çıktığı vakit, şimdi yaşadığı dehşeti yaşıyordu. Bebeğin ağlamasına uyanan kocasının öksürüğünü işitti.

Hatça annesinin cesedi başında, kart kart öksüren adamı da ayan beyan görür gibi oldu. Adam “Vah güzel yavru!” demişti. “Pek de korkmuş, adın ne kızım senin?” Çiçekbozugu yüzlü, çakır gözlü, fesli bir adamdı, üniformalıydı. Hatça hiçbir şeye yanıt vermeden bağırarak ağlıyordu, şimdi bebeği nasıl tıkanarak ağlıyorsa öyle. O adam Hatça'yı Çandır Köyü'ne evlatlık verdi, adının Meryem olduğunu kimse bilmedi, Hatça dediler.

Kocası içeri girdiğinde Hatça'nın çektiğı acıyı anlamadı, bebeğin ağıtına yöneldi ve ‘vah güzel yavru’ diyerek onu kucağına aldı. “Giydir şu çocuğı çabuk,” diye azarladı Hatça'yı. Kadın ise denileni yapacakmış gibi yürüdü, bir odaya girdi. Odaya girerken gözünün önünde annesinin ölüsünden zorla kopartılıp alındığı an duruyordu: Samanlıktan çıkmışlardı, az ileride yerde yatan kadın ölüsünün açık göğüs-

lerine tırmanmış ağlayan, göğsü emip yeniden ağlayan, sürünme çağındaki bir bebek vardı.

İçinden yerlere atılarak ağlamak geçiyor, dünya başına yıkılıyordu. Hayretle eline baktı: Bebeğin göbeğini kestiği bıçak hâlâ elindeydi! Ne amaçla bu odaya geldiğini bilemedi, kör kör dolanıp dururken kocasının, “Hatçaa, gel artık itoğ-lu it!” diyerek bağırdığını işitti, sanki çoktandır buna karar vermiş gibi önce sol bileğini kesti, kan fışkırırken, “Ben Miyrem'im! Ben Miyrem'im!” diyordu, sonra da sağ bileğini kesti:

“Ben Miyrem'im!”

IV

Meryem'in hiçbir izi yok yeryüzünde. Çünkü aşkın izi hiçbir şeyde kalmaz; çocuk yapmak aşkın izi değildir, aşk insanla birlikte yaşanır, insandan önce ölür, sonra da insanlar ölür.

Güneşli bir günde, Hatça'nın mezarı üstündeki otları ke-mirip sineklenen eşekler ve esenlik dolu bir gökyüzü bize yine de mutluluğu düşündürürdü. Ne tuhaf bir şey: Sanki yeryüzü şu andan önce hiçbir şey olmamış gibi kayıtsızdır.

Yeryüzü sanki her gün ş i m d i var olmuş gibidir.

Sanı Defter

başbakanın ekenomi bilgisi on melmeketi daha enfil
asyondan batırabilicek. ömrü evet efendimle geçmiş in-
sanlaRdan nefret ederim haksızımıym evet efendim.

türküm çalışanım işsizim, doğruyum solcuyum hapiste-
yim.

Nurgül

Adresi: Kanal mah. Kocabay sk. karenfil ap. MER.

dün sana raslamışlar
tanıştıyımız parkta (nakarat)
kaybettiğin yılları
aramaya gelmişsin (nakarat)
saçların darmadağan

gözleRin kan çalağı (nakarat)

**buluştuğumuz yere
bakarak ah çekmisin (nakarat)
geçtiğimiz yollara
tuttuğumuz dallara**

**haykırarak sevgimi
gördünüzümü demişin**

mersine çalışmaya geleli tamıtamına üçbeş ay oldu. ama burdan hiçmi hiç mehmun deglim. Çünkü İki ev e hizmet ediyorum ama bana Karşı hiç kimse iyi davranmıyor ama bir tek kişi iyi davranıyor oda şakir amca çok annayışlı çok dürs bir insan ama onun hanımı varya o acibe dedikleri hanımı çok kötü. bir kadın hiçmi hiç annayışlı değıl. acibe yenge Zengin ama zenginlikona Hiç yakışmamış nedense şöyle ki benim bildiyim zengin aylelerin eleri çok güzel ve tertimli olur ama bunnarın evi tam tersine Salonda soğan patatis bulgur. merdiven dikiş makinası gibi şeyler.. koymuş.. her neyse. yani işimden hiç menmun diyilim evişleri yetmiyor birde küçük bir kızçocuğı var. Huysuzmu huysuz onu kucağına alıştırmışlar bende onun yüzünde iş yapamıyorum.

**Zeytin gözlüm sana meylim nedendir
babaannemin sevglisi dedemdir**

şakir amcalarda tam bir yıldır buralardayım. bugün veya yarın işimden ayrılacağım ama ben çok mutluyum bari onların çenelerinden bağırıp çağırtilarından işlerini bırakacağım ve beklediyim an geldi ve şimdi bu evden ayrılıyorum.

ama burdaki arkadaşlarımı hiç unutmayacağım şimdi arkadaşlarımın adlarını unutmamak için adlarını birbir yazmak istiyorum. gönül vural medine duyan melda güler senem çiçek nurgül çiçek yasemin demirciğil.

bir adam yolda gidiyormuş bir köyün mezarlığının yanından geçiyormuş birde bakmışki mezarların bazısında bir gün yaşadı iki gün yaşadı diye mezartaşları dikmişler. sebebi Sormuş: demişlerki bunlar ölmeden önce kaçgün sevilmişlerse mezartaşlarına okadar yaşadıklarını yazdılar. Adamın vasiyeti o zaman benim mezarımda hiç yaşamadı yazın demiş. Ben hiç yaşamadımki?

Evet şakir amcalardan ayrıldım. ve şimdi evdeyim aylemle birlikteyim ve bundan çok mutluyum. iyiki ordan ayrılmışım. Köydaki arkadaşlarımı çok özledim. Mersini başımdan geçenleri anlatıyorum.

Ankaraya geleli üçgün oluyor ama hala buraya alışamadım. ama Burası çok güzel özellikle de zeyneb ayla memet ağbi ve biricik oğlu deniz. Deniz çok güzel ve uslu bir çocuk maşaallah. Ben zeyneb aplayı çok seviyorum çünkü çok anlayışlı ve çok güzel.. bir anne. memet abide çok iyi bir baba. Memet abi çalışıyor. sabah saat 8de evden çıkıyor akşam 7de dönüyor. Zeynep abla ise deniz için üç ay izin almış oda çalışıyor ama deniz için şimdilik evde kalıyor ama yakında izni bitecek ve denize ben bakacağım ve bakalım başarabilecekmiyim. bunuda zaman gösterecek. Evde zeyneb abla bana gereken şeyleri gösteriyor bende yavaş yavaş öğrenmeye çalışacağım. Bakalım burada neler olacak. Sabre delim görelim.

Deniz için uygulanacak işlemler

Uyuyacak uyanınca yemeği yedirilecek gazı alınacak ve altı temizlenecek ve beş on dakika kadiranunla oynanıp bir daha.

Bir zamanlar bir adam annesine bağırıp çağırıyormuş. Annesi iç geçirip demişki: sende bir zamanlar böyle aslan gibi olmadığın bir zamanlar bebektin şimdi annene bağırın bu adam annesine muhtaçmış. Ne oldum demiyecen oğlum, ne olacam diyecen.

Senin gözün kör olsun felek
Evimden ayırdın kurbete saldın
Viraneyim öksüzüm yalnızım şimdi
Gördünmü sırrımı arayıp durma
İlk harflere baksana

Ben 10.5.1973de doğdum. Tarsusta doğdum ben doğduktan bir ay sonra annem ve Babam Adanaya gelmişler ve kapıcı olarak çalışmaya başlamışlar ve babam trafik kazasında ölüpte biz köye döndük. Sonra ben ilkokula gittim sonra günlükçülük işinde anneme yardım ettim beni bakıcı olarak bir hanımın yanına verdiler. Ordan ayrıldım iyiki ayrıldım. Mersinde Selva abla beni yanına aldı. Kocası necati abi herişe karıştı özellikle yaptığım işlere. Gidip gezeceğine arkadaşlarıyla eğleneceğine evde oturup ona buna karıştı. Meriç huysuz bir çocuktü. Eda güzeldi. Birgün necati abi birgün eve geldi mutbağa geçti ve bağırmaya başladı nedeni ise buzluk kablalarının boş olması imiş.

Bolu mengen gerede hamsi oynar derede. Karadenizli demişki: uy da olurmu hiç hamsi derede oynarmı da demiş.

Benim sırrımı öğrenen üç kişi oldu biri ben bir zeynep apla ve memet abi oldu. İşallah kimseye söylemezler. Herhalde bundan annemin haberi yoktur. çünkü annemin bildiği sadece kulağıma darbe yediğim. herhalde. Şimdi olay nasıl oldu onu anlatacağım bir gün Necati ağbinin Oğlu Meriç okuldan gelmişti bana çips yap dedi ama acele olsun tamam dedim patatısı soymaya başladım derken annesi selva apla geldi bana ne yapıyorsun dedi bende meriçe çips yapıyorum dedim yapma dedi bende vazgeçtim yapmadım ona başka şeyler aldım ama o istemedi o çips istedi ona annesinin çips yapma dediğini söyledim. inanmadı ve önüne gelen ilk terlikle kulağıma vurdu ve bende ona vurdum Meriç ağladı ve annesine şikayet etti. Annesi ona vurduğum için bana kızdı ve bir iki tokat vurdu. birşey demedim, çünkü necati ağbiden çok korkuyordum, ne yapacağımı da bilmiyordum. Kendi odama gittim yatağımda yattım bir ara kulağım kaşındı elimi kulağıma attım Kanlar içindeydi. Selva ablaya söyledim beni eczaneye götürdü kulağımı temizlettiler.

Türkler kardeşdir işçiler yetimdir işçilerde türk olduyuna göre türkler öksüzdür.

Memet abi dün bana telefon faturaları yüzünden kızdı bana köyüne telefonmu ediyorsun dedi etmedim dedim zeynep aplaya inanmadı. Bakalım daha neler olacak beklemek lazım.

Benimle kimseler konuşmuyor kucağımda bir bebe akşama kadar dolaş dur akşam eve gelsinler yemek yap televizyon seyret bulaşık yıka karıkocaları rahat bırak belinmi ağrıyor eteğine kanmı damlamış tilki sancılarımı çekiyorsun kimse bilmez. Babam niye öldü ey allahım, bütün bu hak-

sızlıklar niye oluyor artıkın pıçak kemiğe dayandı günahım
nede beni onun bunun kapısına köpek it yaptın.

PaTisManya

4 yımırta, 4 filcan şeker mikserlen iyice çırp 1 çay kaşığı silme karbonat 4 filcan un un ve karbonatı karıştır bütün harcı mikserlen yavaş karıştır yağlı tepsiye dök parmaklarıyla birlikte ye.

Ciğerim bir tanem sevgiciğim

Defterinde banada yer ayırdıydın için sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim. sen eşi olmayan, hareketlerinle huyunla arkadaşlarının arasında taht kurmuş güzel tek kızsın. Ayrıca unutulmayada layık değilsin. Gelecekte mutlu ol demiyecem çünkü sen zaten mutlu olursun. Bu güzelliğinle bu güzel huyunla hareketlerinle zaten mutlu olursun.

Sevgiler

arkadaşın kemal kıratlı

Gülü birgün

seni hergün

gülü soluncaya kadar

seni ölünceye kadar

seveceğim

Canım SEVGİCİĞİM

Birgün olupta kaderin acımasız ağına istemeyerekte olsa düşersen, elbet onuda birgün olacak kurtuluşunu bulacaksın. İşte ozaman aydınlığa kavuştuğunda belki seni bir dost kucaklayacak. Unutmaki: acı ve tatlı olan hiçbir zaman

unutulmayan tekşey vardır. Nedir biliyormusun? DOSLUK!
Tüm mutluluklar senin olsun arkadaşım.

Şakir Doğan

“En mutlu ölen sevgiyi gerçek yaşıyandır”

Meraba nazlı gül..!?

Şunu sende çok iyi biliyorsunki her güzel şey birgün ma-
zi olur. İşte bende senin için birgün mazı olacağım. Bu hiç
kimsenin değiştiremeyeceği acı bir gerçek. Sende ozaman bu
sayfayı okuduğunda seni gözünde bir gül kadar güzel gören
arkadaşını hatırlarsın. Hamdi Ekinci.

T.C

Adalet Bakanlığı

Adli Tıp Kurumu

Ankara Şube Müdürlüğü

(Adli Tabiplik)

RAPOR

Rapor No: 106988

Muayene Tarihi: 21.12.1989

Muayene Saati: 18.15

18.12.1988 günü Ankara-Adana karayolunda cesedi bulu-
nan ve bakıcı olarak çalıştığı evden bir hafta önce habersiz
ayrıldığı saptanan Sevgi Duran adlı şahsın otopsis sonu-
cunda sol yanağında ekimozlar, başının sol üst bölümünde

travma ve 7 cm.lik bir çatlak, sol kolda kırıklar görülmüştür. Ölüm nedeni şiddetli travmadır.

Radyolojik incelemede şahsın on altı yaşında olduğu ve bakire olmadığı belirlenmiştir.

Grafoloji laboratuvarında elde edilen veriler şahsa ait olan defterdeki bütün yazıların bir kişiye ait olduğunu göstermektedir.

Dr. Cem Ali Dilçin

EK: Grafoloji laboratuvarının defterdeki yazıların tamamının maktuleye ait olduğuna dair raporu.

Sene Bin Üç Yüz Kırk Bir

Geceleyin, ayın puslu ışığını parke taşlar üzerine serdiği bir vakitte yürüyordum. Dar sokaklarda adımlarımın sesini büyüten demir kapılar gördüm. Sekiz ayağın hepsini duyurarak, uykusu gelmiş gibi koşan bir çift at, homurtular içinde uzaklaştı. Bu sokakları ezbere bilirim, ama karanlıktan mıdır nedir, bu üçüncü oldu, çıkmaz sokaklara girip geri çıktım. Bunun sebebi karanlık değildi, gözüm sadece benzer evler yüzünden yanılıyordu. Hayır, gece karanlıktı: Ay bulutlara girip çıkıyordu. Bir sokağa girdim, ışıklı bir pencerenin önünde durdum. Alevi uzamış bir kandilin ışığı sağa sola yalpa vuruyordu; belli ki yağı bitmişti. Birden söndü ve önünde durduğu pencereyi karanlıkla baş başa bıraktı. Duvarların arkasında bir yerde, beni hisseden bir köpek hırıliyordu. Helaya çıkan bir adamın selamlık kapısını gıcırıtıyla açtığını ve yürürken öksürdüğünü işittim. Ayağındaki nalınların takırtısından bu nalınların yeni olduğu anlaşıyordu; yeni nalın kuru olur ve tok ses çıkarır. Bütün bunlara dikkat kesilmem gerekiyordu, zira burada bir yerde insanı yalnızca sesinden tanıyan bir kadın otururdu; kördü, ama

şası kadın derlerdi. Evinde kandil yanmazdı. Yanlış bir kapıyı tıklatmak istemiyordum. Ortalık fenaydı, yanlış bir kapının önünde dursam, Laz işi bir piştov alnıma dayanabilirdi. Kadının geleceğimden haberi yoktu, haberi olsa bile, çok zaman önce işittiği cılız sesimi hatırlar mıydı? Kim olduğumu söyleyecektim? Buraya tam on beş ay evvel bir gece yarısında gelmiştim, yanımda Osman Ağa'nın iki adamı vardı ve adımdan hiç bahsedilmemişti. O zaman bu evin bir daha işime yarayacağını düşünmediğim için, evden çıkarken sağıma soluma bakmamış, evi iyice öğrenmemiştim.

Bahçebaşı'nı geçtim, karanlıkta insana ürperti veren kilise damına bakmadan yürüdüm. Kayseri sokakları nerede son bulacağı belli olmayan bir labirenttir, yürüdüğüm sokak hafif rüzgârlı bir araziye çıkınca nerede olduğumu anlamak için durdum. Az ilerideki kerhaneyi tanıdım, frengili bir bedbinlik içindeydi. İncesazın nağmeleri oradan geliyordu; iştret vaktiydi. Çilingir sofrasına kurulup iştahla meze tepistiren, nargileden bir nefes çekip bakır taslardaki boğma rakıyı tepesine diken adamları görür gibi oldum. Kadınların zil sesi hafif hafif dalgalanan rüzgârın sırtına binmişti, bir duyuluyor, bir kayboluyordu. Göbekleri açık, ayakları çıplak oynayan, bazen erkeklerin kucağında fıkırdayarak zil döven geçkin fahişelerin orasına burasına elini daldıran haşarı erkekler, karlılarına davranmadıkları cömertlikle öpücük saçıyor olmalıydı.

Bütün bunlar beni rahatlatacağına iyice huzursuz etti. Uzakta kara bir kambur gibi görünen Battal Gazi Tepesi ile insanın ruhunu karartan dış kale surları sanki korkunç bir masaldan çıkmıştı. Surların yakınında külahlı bir kümbet vardı. Gözümü kısıp uzaklara baktım, ne yapacağımı düşünüyordum. Ayışığı altında şöyle böyle seçilen Erciyes'in karlı tepeleri, zavallılığımı iyice açığa çıkarttı; Osman Ağa'nın mekânı olan Hisarcık tepelerini gözümle taradım, Hisarcık

denince aklıma emsalsiz bir vişne tadı düşer, sonra da kayısı pestili gözümün önüne gelir: Gene öyle oldu ya, endişeden midir nedir, çok iyi bildiğim Osman Ağa'nın yüzü hatırıma gelmedi.

Meğer vaziyetin değişmesi benim bir yerlere bakmamı bekliyormuş; uzakta bir atlı kalabalığı gördüm. Bağıra çağırarak tarlaları geçtiler ve parke taşlı yoldan kerhaneye doğru yaklaşmaya başladılar. Bu adamların kerhaneye gitmediklerini anlamam uzun sürmedi, çünkü atlılardan birinin aradığım adam olduğunu biliyordum: Atının nalları arasına çakmaktaşıdan kakma yaptıran Osman Ağa'nın atı her adımında kıvılcımlar saçarak geliyordu. Bahtiyarlık bir şimşek gibi inmişti başıma, küçük bir çığlık attım. Talih denen şey bu olmalıydı: Şaşı kadının evini bulup haber uçurmak istediğim zat, sanki ruhumla haberleşmiş, sıkıntımı anlamış ve beni aramaya çıkmıştı. Zihnimin tertibi bozulmuştu, maazallah, adamların önüne aniden fırlayıp çıkıyordum ki kendimi tuttum. Zira Osman Ağa ve adamları Hacılar'ın tepelerinde yaşayan tehlikeli bir eşkıya çetesi idi ve bu saatte önlerine fırlarsam kim vurduya gidebilirdim. Aradığım kimseyi bir rüya gibi bulup kaybedeceğimden korkuyordum ki, içimde bir ışık belirdi: Bu adamlar şaşı kadının evine gidiyor olmalıydı. Saklandım, geçmelerini bekledim.

Nalları kıvılcım saçan atının üzerinde öfkeli bir Çeçen gibi dimdik oturan Kalpaklı Osman Ağa ve adamları sokağa girdiler. Hiçbir korkuları yok gibiydi, kahkaha atıyor, kıvrız zıvır şeyler konuşuyorlardı. Arkalarından koştum, beni işitmeleri imkânsızdı.

Atların 'hoo' sesiyle durdurulduğu, 'iiss' denerek sakinleştirildiği sırada adamlar beni gördüler. Bazıları tüfeklerini üzerime doğrulttu; ben "Durun, ben yabancı değilim, Osman Ağa'yı arıyorum," diyerek, ellerimi havaya kaldırdım. Köylü sarığıyla kırmızı yüzü ahenk içinde olan birisi atından

aşağıya atlayıp koluma girdi, beni âdeta sündürerek, “Niy-deceğin Osman Emmi’yi?” dedi. Osman Ağa, şaşı kadının evine girmemiş olsaydı bu lüzumsuz adama çıkışabilirdim, ama durum nazikti, alttan aldım, “Ben Amele Fırkası’ndan Necmi’yim. Osman Ağa yakınımıdır, beni ona götürün,” dedim. Adamlardan biri beni tanıdı, “Necmi Efendi, seni vurmaları mı, geçen sene kaçarken Ürgüb’de kahbe bir kurşuna hedef olduğunu duyduyduk,” dedi.

Geçen sene benim ‘öldürüldüğüm’ doğru idi; muhacir mübadelesinde Yunanistan’a gitmek istemeyen bir Rum’la bu şaşı kadının evinde vesikalarımızı değiştirip birbirimizin yerine geçmiştik. İsmim Panayot olmuştu, Kayseri doğumluydum ve baharat esnafıydım. Yerime geçen adamcağız ise Amele Fırkası azası ve isyan tertipçisi Akif oğlu Necmi Efendi idi; “Vatanımı terk edeceğime haydut olmaya razıyım,” dedikten sonra duralamış ve kabalığı için benden af dilemişti. Zavallı Panayot, acı bir kehanette bulunmuş olmalı; bir haydut gibi kellesini zabıtlere teslim etti. Bana gelince, Karamani hurufatını bilmeyen tüccarların Türk makamlarına teslim edildiği havadisini aldığım için bir senedir İstanbul ve Edirne arasında dara düşmüştüm. Bakü’daki komita hücremizle irtibatım kesikti, zira beni öldü zannediyorlardı ve onlarla irtibat kurmak için yaptığım her türlü teşebbüs boşa çıkıyordu.

Beni şaşı kadının evinin avlusuna soktular: Osman Ağa beklenmedik bir misafir olduğumdan isteksiz buyur etti beni, lakin şaşkın olduğu da söylenebilirdi, “Gel lan ahretliğimin torunu,” dedi, gidip elini öptüm, oturmamı işaret edince sedire iliştim. “Bu gece gelmen iyi olmadı yiğenim,” dedi. İyice tedirgin oldum, anlaşılan başka ve çok ciddi bir iş peşindeydiler. “Osman Ağa,” dedim, “beni lütfen Sovyet Rusya’ya gönderiniz, başım çok ciddi halde beladadır.” Osman Ağa bana karşılık vermek yerine bütun kanundışı insanların ruh haliyle şüpheli bir bakış fırlattı:

“Buraya geleceğimi nereden biliyordun?”

Ankara hükümetinin Bolşeviklere kindarlığından beri kanun kaçağı olarak yaşadığım için bu ruh hezeyanı bana yabancı değildi, onu anladım ve yemin billah ettim:

“Hem vallahi hem de billahi seni arıyordum. Bu evi bir türlü bulamadım, yolum tarlalara çıktı, tam o sırada da siz geldiniz.”

Az evvel sokaktan âlâ-yü vâlâ ile geçen adamların o umursamaz halleriyle bağdaşmayan bu kuşku, Osman Ağa'nın tehlikeli bir iş peşinde olduğunu gösterir gibiydi. Osman Ağa her ne kadar dağda yaşasa da Miralay Yakup Efendi'ye rakı sofrasında eşlik eder, geceleri geldiği belli olsun diye ve elbette şan olsun diye atının nallarına taktırdığı çakmaktaşıyla ıslıl ıslıl gelip geçerci. Elli yaşındaki bir haydut için fazlasıyla çevikti, soyağı sağlam bir adam; dedemin konağında kâhya olarak çalışmış olan babası hatırımdadır: İki at arabasına sığmayacak odunu –ki yirmi çeki gelirdi– ih demeden doğrayıp atardı.

Benden şüphelenmesi saçmaydı. Osman Ağa'nın, devletten ne korkusu olabilirdi ki? Hakikatte onun yalnızca iki belalısı vardı: Tavlusunlu Mert Ahmet ile Darsiyaklı Gödeloğlu. Bir keresinde Gödeloğlu'nun Osman Ağa'yı Sakaltutan'da sıkıştırdığını, bir keresinde de Mert Ahmet'in Karpuzsekisi'ni bizimkine dar ettiğini işitmiştim. Karpuzsekisi'nde, kendi mekânında düşmanından aman dileyecek hale gelmek Osman Ağa'ya ağır gelmiş olmalı ki, Mert Ahmet'in gelinini dağa kaldırarak öcünü aldı.

Osman Ağa bana nerede kaldığımı sordu; doğrusu, Balkanlar'da komitacılık yapmış bir yoldaşın ağabeyinde kaldığımı, bu adamcağızın etliye sütlüye karışmayan zavallı bir terzi olduğunu söylemek istemezdim; baba ocağına uğrayamıyordum, gene de nerede kaldığımı –samimiyetimi kendime ispat için zahir– söyledim. İlgiilenmedi; yüzünü buruştu-

rup “İşin zor,” dedi. Biliyordum, ama ne yapabilirdik, acaba cihet-i hükümetten tanıdıklarına başvursa mıydık, yoksa sahte bir vesika uydurabilir miydi?

“Ne yaptın şu gâvurun vesikasını?” dedi.

“İşe yaramaz,” dedim, “benim paçayı kaptırmama yol açar.”

Osman Ağa’nın acelesi vardı, “Düşünürüz, tamam,” dedi, “perşembe gecesi bu eve gel, ben burada olmasam bile vesikan burada olacak. Lakin şimdi hemen gitmelisin.”

Minnetle doğrulup elini öptüm, sırtımı okşayarak karşılık verdi. Dışarı çıktım, üç gün sonra bu eve geleceğim için, unutmayayım diye nerede olduğuma bakındım, Ermeni kilisesinin kubbesi görünüyordu, adamlara, “Eyvallah ağalar,” dedim, ellerini göğüslerine bastırdılar.

Üç gün bizim terzinin evinde taş sedirle tahta kapı arasında pis bir hayvan gibi bitlenerek zamanın geçmesini bekledim. Aklımdan şaşı kadının evindeki tavan süslemeleri, şaşı kadının her yerini ezberlediği anlaşılan evinde sanki kör değilmiş gibi yürüyüşü, Mitropolis Kilisesi’nin avlusunda gece yarısında gördüğüm tuhaf kalabalık ve terzinin, “Kayseri kaynıyor yeğenim,” diyen sözleri geçiyordu. Neler oluyordu, bu belirsizdi, sanki kara bir bulut benim üzerimde dolaşıyor ve beni hedefimden alıkoymaya çalışıyordu.

Terzi, benim vesikayı almak için eve gideceğim son gece telaşla geldi: “Camcıoğlu’nu dün sabah evinden alıp İstiklal Mahkemesi’ne çıkarmışlar, hiyanet-i vataniyye’den idam cezasına hüküm giymiş.”

Kilisedeki kalabalık gözümün önüne geldi, bir şeyler dönüyordu o gece, anlaşılan Osman Ağa ile Camcıoğlu arasında bir gizli münasebet kurulmuştu. Bunun sebebi belli değildi, ama öyle görünüyordu ki Camcıoğlu başına gelecekleri sezerek Osman Ağa’nın himmetine sığınmıştı. Sabah vaktinde idam edileceğini öğrendiğim Camcıoğlu’na acıyacak

halim yoktu, ben de onun gibi bir sabah vakti idam edilebildim, gece yarısını sabırsızlıkla beklemeye başladım, bir an önce vesikama kavuşmalı ve buralardan çekip gitmeliydim.

Gece yarısında ayışığının dolunaydan yarımaya dönüştüğünü düşünerek dar sokaklarda yürümeye başladım. Caferbey Hamamı'nı geçip dar bir sokağa girdim. Ancak tam bu sırada silah sesleri duyarak telaşla büzüldüm: Bu sesler şaşı kadının evinin bulunduğu yönden geliyordu. Bağırışmalar işittim, bir kurşun gibi 'Yandım Allah!' sesi geçti havadan, ne yapacağımı bilmiyordum, atların kişnemesi, yaklaşan nal sesleri beni telaşlandırdı ve adeta düz duvarı tırmanıp bir dama çıktım. Birilerinin 'hırsız var' diyerek bağırmasından ürküyordum, ama tam tersi oldu: Bir kadın "Damda zabit ağalar geziyor," deyiverdi, gülmüşüm. Yürüdüm, damdan dama geçerek şaşı kadının evine yaklaştım, mahalle camisinin yüksek duvarlarıyla bitişik olan bir ağacı siper aldım: Şimdi sokakta olan biteni görebiliyordum artık.

Sokakta, el fenerlerinin ışıkları arasında beni eline geçirince çiğ çiğ yiyeceğini bildiğim Kolağası Nedim vardı, en az bir manga asker köşeleri tutmuştu. Evin içinde çatışmanın sona erdiğini belli eden patırtılı arama sesleri işitiliyordu. Osman Ağa'nın hükümetle arasının niçin açıldığını tahmin edebiliyordum: Camcıoğlu'na yardım ettiği anlaşılmıştı.

Yerde iki at ölüsü ve debelenen bir başka at daha vardı, bir ara debelenen atın ayağı duvarlara sürtününce onun Osman Ağa'nın atı olduğu belli oldu: Nallarından kıvılcım sıçırıyordu. Askerler evvela bir kadının ölüsünü sürükleyerek dışarı çıkardılar. Şaşı kadın ölmüştü, şimdi Osman Ağa'nın ölüsünü bekliyordum, bir türlü getirmediler. Bir çavuş koşarak geldi, Kolağası'na evrak teslim etti, telaşlı bir konuşma yeniden başladı. El fenerlerinin ışığında evrakı tetkik eden Kolağası Nedim, onları çantasına koydu, Osman Ağa'nın yerde debelenen atına bakarak sigara tabakasını çıkardı, diliy-

le ıslatarak yavaş yavaş bir sigara sardı. Sigarasını dudağına yerleştirdikten sonra, bir gözünü kısararak yürüdü, atın başına dikildi, tabancasını çekip mermiyi ağzına verdi ve tetiğe bastı. At devrilince eğildi, bir kibrit çöpünü atın nalına sertçe sürterek tutuşturdu ve bununla da sigarasını yaktı.

Osman Ağa'nın tanınmaz yüzüyle kanlar içinde sokağına çıkarıldığını gördüğüm zaman Kolağası Nedim sigarasını söndürmek üzereydi.

Piçmişim, alçağın sefilin biriymişim, neden? Benim de namuslu, şerefli bir kadının evladı kadar hatlarım düzgün, ruhum asil değil mi? Bedenim babamın kalıbını taşıyor mu? Biz, tabiatın gizli şehvet anlarında vücut bulurken, evliliğin soğuk, yavan ve bıkkın döşğinde, uyku ile uyanıklık arasında vücut bulan o ahmaklar sürüsünden daha özlü, daha dinç, daha ateşli unsurlarla yoğrulmadık mı?

W. Shakespeare, *Kral Lear*, Edmund, Sahne II

Birinci Gün. Havaalanı, Yol, Ev, Vesaire.

Havaalanında, yankılı anonslar arasında, küçük kızımı dizimde hoplatarak bekliyorum.

“Annem ne tayaftan geyecek?”

Bıktım çocuğun sorularından.

“Kızım şu r harflerini bebekleşerek söyleme!”

Gözüm karşımda oturan genç bir hanımda olmasa somurtup oturacağım. Kızımla konuşmayı bahane ederek genç kadınla da iletişim kurmaya başlıyorum; ama öte yandan ço-

cuk ve havaalanı, bu kadınla kurulan yakınlığın zavallıca olduğunu gösteriyor. Zavallıca, h d k e, yılışık. Kendine baba olmayı bir türlü yakıştıramamış ergenler gibiyim; sanki beni zorla baba yapmışlar. “Şimdi baba olmasaydım” diyorum; “genç olsaydım, gencim henüz, yok canım yaşılandım, saçlarım beyazlamaya başladı, yüzümde zamana yenilmiş çizgiler var. Genç olsaydım.”

Kızımın bir alt kata inip uçakların geliş gidişini gösteren panoya bakıyoruz. Yüksek devirli motor seslerinin gösterişli salonlarla birleşmesinden doğan telaş ve sevinçle sağa sola bakınıyorum. Kızım, panoda sürekli değişen rakam ve harflerin anlamını bilmeden onları okuyormuş gibi yapıyor:

“U ak, hostes, kediley neyde mır. Biy iki sekiz on beş, anem neyde mır.”

Anonslardan bıktım, uçak r tarlı geliyormuş, kızım yoruldu, bu ne yahu diyeceğim, ama benim gibi dertlenmiş biri duyar da sohbet koyulaşır diye yutup susuyorum. Biraz önce, yukarıda, genç kadına eşimin Latin Amerika’dan geldiğini; orada  evre ve tarih üzerine bir yazı dizisi hazırladığını, iyi Türkçe bildiğini anlattığım geldi; kendime kızdım,   n  kadının beni aşağılayan bir ifadeyle s zd ğ  hâlâ gözümün önündeydi.

Neden bilmem ama karşı cinsten genç ve güzel birini görünce sanki onunla hemen yatacakmışız gibi davranıyorum. Oysa insanlar birbirlerini tanıdı a genellikle –yatmak şöyle dursun– neden karşısındaki ile birlikte olamayacaklarını anlarlar. Bu düşünceler gazete reyonunun önündeki magazin dergilerine bakarken aklımdan geçiyordu ki, gözüme seks dergileri de ilişti. Bu dergileri rahat bir yüz ifadesiyle alanlara şaşarım, ben alıyormuşum gibi utanır, elime ciddi bir dergi alırım. Kızım beni  ekiştirince bir adım ilerledim, ancak çocuğun parmağını uzatarak gösterdiği şey yüzüme ateş

bastırdı; kızım bir seks dergisini göstererek gülüyordu: “Baba bak, teyzenin götü görünüyor.”

Çocuğun elini aşağıya indirip azarladım:

“Ayıp! Neler söylüyorsun? Sana bunları kim öğretiyor?”

Kızıma dondurma aldım, üstü başı rezil oldu; daha çok rezil olmasın diye ben de yedim dondurmayı, “babaannen bu hali görünce çok üzülecek” dedim, “bak, o bizi yemeğe bekliyor, sen ise cici olmaktan çıktın.” Çocuk, melez yüzündeki o güzel ışıltılarla güldü, dondurmanın lekeleriyle iştahlanmış ağzını yaladı ve su istedi. “Amma su içiyor bu çocuk, hasta mı olacak” diye endişe ederek ateşine baktım, babamın da bir zamanlar böyle yaptığını anımsadım, aklıma ölüm geldi, babam genç ölmüştü, ben de onun gibi genç mi ölecektim?

Neden bir erkek, babasının yaşını kendine örnek alır?

Celia, karım, sonunda –nedense gülücükler saçarak salona giren bir turist grubunun arasında– göründü. Baba-kız ona el salladık, Celia ciddiyetle baş selamı verdi, yanımıza geldi, valizini aldım: Taş doldurulmuş gibi ağırdı. Kızımı da beni de öpmeyen karıma şaşkınlıkla baktım: Kızım annesine sımsıkı sarılıp onu öpüyordu. Tuhaf; sevgisine hiçbir karşılık alamadığı halde hoşnuttu.

“Annem bizi bekliyor,” dedim. Celia’nın yanıtı çok net ve kısıydı:

“Yorgunum.”

Hiçbir duygusu olmayan bu densiz söz, biraz önce başka bir kadına yaptığım kuru; önüme çıkacak ilk kadınla yatma içtepilerimi haklı çıkardı. Karşılık vermedim, söylenmedim, kaskatı ama ekşimiş bir yüz ifadesiyle arabaya bindim. Aslında hayretler içindeydim, ne olduğunu düşünüyordum. Celia havaalanında karşılanmayı istemediği halde karşıladığımız için mi kızgındı, yoksa bir sevgili mi edinmişti? Bu sevgiliye kavuşmak için beni tekmelemesi gerektiği kararı-

nı, ilk karşılaştığımız anda uygulayacak kadar gözü dönmüş müydü? Annemin yıllar önce Celia ile evlenmeme karşı çıkarken, yabancıların ahlakının bizimkinden farklı olduğunu söylediği aklıma geldi. Bu kez annemden yana değil, Celia'dan yana oldum; "Ben sana söylemiştim" diyen annemin imgesini bir el hareketiyle sildim; anneme canım sıkılmıştı, kızımın kaygısız mutluluğu ise hüzün vericiydi, annesinin omzuna başını koymuş, onun anlattığı masalı dinliyordu. Tuhaf, Celia bütün ciddiyetine karşın yumuşak bir sesle masal anlatıyordu: Duyabildiğim kadarıyla dazlak kafalı bir kadının iyiliklerinden söz ediyordu. Kızım, "dazlak ne demek" dedi, annesi de yanıt vermek yerine sadece onu öptü. Demek ki sevgisini benden sakınıyordu bu kadın; dikiz aynasından onunla göz göze gelmeye çalıştım, Celia ben yokmuşum gibi davranıyordu. Yüzü solgundu. Üzerindeki giysi bir tuhaftı, ama Latin Amerika'dan geldiğine göre böyle Kızılderili işi gömlek mi tunik mi ne olduğu belirsiz bir şey giymesi olağan sayılabilirdi. Esmer teninde duran otuz yaş güzelliği, ona alışmış olan beni bile çarpmıştı aslında; bu İspanyol dilberi benim sekiz yıllık karımdı sözde; inanılır gibi değil, bu sessizlikte kendimi bir taksi şoförü gibi hissettim, konuşmak da istemiyordum, çünkü küsmüştüm. Ana-kızı eve bıraktım, o eşek ölüsü gibi ağır valizi içeri taşıdım ve "ben anneme gidiyorum" deyip evden ayrıldım.

Gece yarısı eve döndüğümde Celia'yı uyurken buldum. O ağır valizi odanın ortasında duruyordu: Bir an ne yapacağıma karar veremedim. Annemin karıma olan güvenikliğini içimde taşıyordum; uykusuyla bile bana savaş açtığı belli olan Celia'ya, annemin güvenik gözleriyle baktım. Mermer estetiğiyle uyuyan bu yüz, sanki beni bekleyen, gözleri kapalı bir heykeldi. Yatağa usulca oturdum, gözüm onun yorganın üstünde duran ellerindeydi: Sakin, telaşsız uyuyan bir kadının elleri. Celia'nın kırmızı üstüne sarı motifler işlen-

miş giysisiyle uyumasına şaşırdım. Bir de, uyuyan yüzünde, uyumadan önceki o kapalı, suskun ifade yoktu. “Demek ki yorgunmuş” dedim. Ama hayır, bu yüz eskiden hiç tanımadığım bir sessizliğin perdesini aralamış, oraya bakıyor gibiydi; sanki uyumuyor, uyuduğunu düşünüyordu. İnsana hareketsizlik veren, soluk almaktan çekindiren bir durumdu bu.

İçimde bir sızı belirdi: Kötü önsezilerde bu sızı daima ortaya çıkar. Kendi içimde bu sızıyı ölçerim, boyutu büyükse kötü şeyler beklerim. İçimdeki sızı kötü şeyler fısıldıyordu. “Yok canım, zaten hep tersi olur bunun” dedim, kalktım, ayak uçlarıma basarak, giysilerimin hıştırtısından suçluluk duyarak kanepeye uzandım.

Uyumuşum.

İkinci Gün. Gazete Bürosu

Ertesi gün, gazetede Celia'yı boş yere bekledim. Bu kadın yalnız kocası olarak değil, amiri olarak da beni önemsemiyordu. Büro sekreterine önemsiz bir şeymiş gibi sordum, 'geldi-gitti' gibi birtakım sözler geveledi, canım sıkıldı. Televizyonu açtım, maç yayını vardı, zihnimde bir nargile imgesi belirdi, balonlar çıkartarak tokurdadı. Hangi çağrışım üzerinde uzun uzun düşünürüz ki, hemen unuttum. Canımın sıkıntısını anımsadım, Celia'yı kızdıracak ne yaptığımı düşündüm. Evlilik süresi uzadıkça önemli günler bir bir aklıdan çıkar; acaba önemli bir tarih mi aklımdan çıkmıştı? Notlarıma, masaüstü takvimine, randevu defterime baktım, hiçbir ipucu yoktu. Ev içi bir sorun olmalıydı: Yatak sorunu mu, duyguların körelmesi mi, bilmediğim bir şey mi? Celia'nın yataktayken beni hızla itip sırtını döndüğü bir gece aklıma geldi: “Sen bir aygırsın” demişti bana. “Sen de süt beygirisin” diyerek karşı koyduğumu biliyorum. Kızımı emzirdiği günlerdi. Gülüşüyorduk aslında, ama sanki benimle

cinsel ilişkiden zevk almadığını hisseder gibiydim. Celia yalancıkta puh diyerek yüzüme tükürdü ve “işte” dedi, “senin için benim anlamım bu! Seni şu süt torbalarına abanman için yetiştirmişler.”

“Ne ilgisi var” bile diyemeden sol memesini iki parmağı arasına kıştırıp bana uzattığında şaka mı ediyordu, ciddi miydi, anlayamamıştım.

“Al bakalım mamamı bebiş, hadi al!”

Bunları anımsayınca zihnimde yine nargile imgesi belirdi. Bu kez, nargileye ve onun tokurdayan sesine aklım takıldı.

O sırada dahili telefonun zili çaldı. Büro sekreteri, Celia’nın görüşmek istediğini bildiriyordu. Nedendir bilmem ama kuşkuyla toparlandım, aslında ne yapacağımı bilemedim. Celia içeri girdiğinde ayaktaydım, oysa işime dalmış gibi yapmak istemiştim. Böyle davrandığım için kendime kızacak vaktim bile olmadı: Çünkü Celia’yı mini denebilecek bir etekle, yok hayır, çünkü kırmızı giysisinin yalnızca üst bölümünü giymiş halde görünce her şeyi unuttum. Sanki kaşsız kalmıştı, saçları bir erkeğin saçları kadar kısaydı. Hırsla mı, öfkeyle mi, kıskançlıkla mı ona baktığımı bilemedim. Elinde bir dosya vardı, “geç otur” dedim.

“Hayır” dedi, “seninle ayakta konuşacağım.”

“Neden?”

“Kadınısı oturma kalıplarından nefret ediyorum da ondan. Yalnız kendimin belirlediği bir biçimde kalmak istiyorum.”

“Sana ne oldu Celia? Tanıyamıyorum artık seni!”

“Patronluk taslama! Evde, işte, her yerde patronsun!”

“Canım, saçmalama lütfen!”

Aslında bu giysisinin, saçlarının neden böyle olduğunu sormak istiyordum, ancak o sanki bunu hissediyordu:

“Şimdi yatak odasında olsaydık, saçlarımı ayna önünde tarayıp dudaklarımı boyayarak seninle kavga etseydim bundan ne büyük bir zevk alacaktın değil mi?”

Şaşırdım. (Böyle mantıksal dizisi kopuk konuşmalara alışkın değilimdir.) Karımın akıl sağlığından şüphelenerek onu boydan boya süzdüm ve aşağılayıcı bir yüz ifadesi takınarak sordum:

“O elindeki ıvır zıvır nedir?”

Celia masaya kadar gelip dosyayı masanın üstüne koydu:

“Bunlar ıvır zıvır değil, gezi notları. Röportajımın son şekli.”

Dosyayı kendime doğru çevirmek istedim, sanki masaya yapışmıştı. İki elimle kavradım, o anda bu basit görünüm-lü kâğıt toplamının, boyutlarına göre oldukça ağır olduğunu hissettim.

Hayretimi gizleyerek dosyanın kapağına baktım, şunlar yazılıydı:

CIVITUS POSSE

‘Possesia’

Gezi Notları

Celia Amanda Fernandez

Celia’nın genç kızlık soyadını kullandığını görmüştüm, ama ilgilenmemiş gibi yaptım; sormamalıydım bu konuyu, niçin böyle yazdın dememeliydim. Gözümün önünde birden annem ve kızımın yüzleri belirdi, ikisi de bana kızgındı, neden kızdıklarını sanki biliyordum, ama sorsalar neye kızdıklarını söyleyemezdim. Sayfayı çevirdim, sunuş yazısını gördüm:

SUNUŞ

Diyorlar ki, posse, olasılık, yalnızca ‘olabilir olan’ değildir; olasılık aynı zamanda ‘olmakta olan’dır. Örneğin insanlar eş-

lerine 'ihanet etme' olasılığı içinde olmakla kalmaz; bu isteği içlerinde taşırlar. Çünkü evlilik insanın doğasına aykırıdır.

İşte Possesia, olası olan ile olmakta olanı birleştirmiş tek ülkedir. Belki de eşe ihanet edilmeyen tek ülke! Çünkü bu ülkede karı-koca diye bir kavram ve bu kavrama ihanet yoktur.

"Koca bir yalan!" dedim. Celia yanıt vermedi. O sırada zihnimden havaalanı geçiyordu, kızıma dondurma alıyordum. Celia'ya baktım, alaycıydı, acaba beni aldatmıştı da bunun kılıflarını mı hazırlıyordu? Birden iğrendim, Celia'yı başkasıyla görür gibi olduğum ânı bastırmak için kafamı sağa sola sallayıp okumayı sürdürdüm:

Hiçbir kadın ve erkek dış görünümü ve cinsel davranışıyla doğmaz; öğrenir. Possesia'da ne erkeğin, ne de kadının ayırıcı, törel bir cinsel davranışı, ayırıcı bir giysisi vardır. Kua-förlük ve berberlik gibi mesleklere rastlanmaz, herkes tüy diken ilaçlar kullanır ve dış görünümünden rahatsız olmak aklına gelmez.

Kaygılıydim, alnımı ter basmıştı, sanki üzerimde bir hırka vardı, ayaklarıma yün çoraplar giymiştim. Hayretler içindeydim. Hırka ve el örgüsü yün çorap! Ben asla bunları giymem, ama neden giymişim, bunları bana kim vermiş? Terleyen yüzüme elimi sürünce donakaldım. Korkuyla yanaklarımı yokladım: En az iki aylık sakalım vardı! Sakal? Ben asla sakal bırakmam! Celia yüzümü görmedi mi, niçin "sakal mı bırakıyorsun" demedi? Ya o? Niçin mini etekli, kısacık saçlı, kaşsız?

Bütün bunları Celia'nın yazdıklarını okumayı kesip dosyayı üstünkörü karıştırırken görüyordum, çünkü oda ışığı giderek loş hale geliyordu. Doğrulup baktım: Bir kandille aydınlanıyorduk, bu kez şaşırmadım ve elimdeki doksan do-

kuzluk tespihi fesuphanallah diyerek masanın üstüne koyduktan sonra sordum:

“Bre kadın, bu evrakı Latin diliyle yazmaktan muradın nedir?”

Karımın başı dımdızlak olmuştu. Ama sanki olağan halli buydu. Bana kaşını değil de artık derisi kalmış o çıkıntıyı kaldırarak seslendi:

“O notlar Türkçe yazıldı Osman Efendi, dikkatle bakınız.”

Dikkatle baktım, tek satır okuyamıyordum.

“Bu yazılar Arabi hurufatla yazılmamış!” dedim.

Celia’nın kandil ışığında vişneçürüğüne dönüşen giysisi yüzünü iyice kırmızılaştırmıştı, öfkelenince bu kırmızılık artıyor olmalıydı:

“Ben Arap alfabesini nereden bileyim!”

Ona hak verdim, nereden bilecekti. Burnumun ucunda duran ter damlasını silip üzerimdeki kaftanı çıkardım, şalvarım da sıkıntı veriyordu, ama asıl sıkıntım karımla aynı dili konuşamamaktan doğuyordu. Karşımda, konuşan bir heykel vardı sanki; notlara eğildim, anlamaya çalışarak, karımdan duyduğum utançla, hırsıyla, bir soru sorabilmek umuduyla, konuşan bir kadın kılığındaki bu deli heykeli kırabilmek umuduyla, terden sıırılsıklam olan yanaklarıma gülücükler dolsun diye, kâğıtları loş ışığın altında burnuma kadar yaklaştırdım. Okuyamıyordum, ama “Possesia” diye bir şey aklımda kalmıştı, sordum: “Neresi bu Posesiyya, bir Frenk şehri mi?” Yanıt gelmedi, doğruldum, Celia yoktu. Şaşırmıştım, tüm dikkatim bu yolla çocuksu bir gayret düzeyine indirilmişti, öfkelenip Celia’nın notlarını rahlenin üzerine attım, yan taraftaki nargileye uzanıp yanıma aldım, sonra kendi varlığımdan tümüyle hoşnutsuz, bezgin, geriye doğru yaslandım. “Neler oluyor böyle” dedim. O anda şalvara, rahleye, kandil ışığına değil, okuyamayışıma şaşıyordum. Oda, karımın gidişiyle birazcık aydınlanmıştı. Okumaktan

umudu kesmişken, dosyaya bir daha baktım, yazıları çat pat okuyabildiğimi hissettim.

Üçüncü Gün. Ev

Üsküdar'daki konağın önünde yaylı arabadan inip hızla bahçeye girdim. Kameriye'nin yanından geçerken attığım her adımda heyecanımın büyüdüğünü hissediyordum. "Burası benim evim değil" diyen bir ses içimde yankılanıyordu ama "nasıl benim evim olmaz, validem bu evdedir" diyordum. Üzerimdeki giysiler, iki aylık sakalım, başımdaki fes bana hiç yabancı gelmediği gibi, bu giyim biçiminin alışkanlıklarını da taşıyordum: Ellerimde Frenk görgüsünü yansıtan eldivenler vardı, içeri girer girmez onları çıkartmaya başladım ve televizyona dalmış olan mürebbiyeye seslendim:

"Bonsoir Madame Jacquot, lütfen Seliyha Hanımefendi'ye geldiğimi haber veriniz."

"O ja" diyerek eteğini ardından sürükleyip uzaklaşan Jacquot'yu izledikten sonra selamlıktaki divana oturdum: Piyanonun üstünde açık bırakılmış bir nota defteri vardı, Seliyha, Arensky'nin Mısır Geceleri'ni çalarken sanki yarım bırakmış, hemen piyanonun başından kalkıp gitmişti. Duvar da Sultan I. Abdülmecit'in renkli bir fotoğrafı vardı. Şaşırmadım, bu konakta Frenk görgüsüne göre yaşıyorlarmış, karım İspanyolmuş, kim olduğunu görür görmez bildiğim Fransız mürebbiye evde televizyon seyrediyorlarmış, hiçbir tuhaf görünmedi. Yaylı arabayla geçtiğim İstanbul caddelerinde otomobiller, atlı tramvaylar ve giriş bölümünde nedense lisan-ı Osmani'yle değil de İngilizce subway yazan metro istasyonları gördüm; bunlarla sanki uzun süredir iç içeydim, yadırgamaksızın, –yadırgamak şöyle dursun, üzerinde durmaksızın– Seliyha Hanımefendi'yi azarlama konuşmamı kurguluyordum. Ancak, kafam karışıyordu; çünkü karımın söyle-

diği bazı şeyler daha önce hiç duymadığım konular değildi, ne var ki o konuşurken ilk defa duyuyor gibi şaşıırıyordum. Onun delirmesinden beri, çevremdeki dünyayı ne kadar güvensiz bulduğumu söylemek istiyordum ona.

Düşündükçe tespihim uzuyor, sakallarım kaşınıyordu. Seliyha'yı hayalimde konuşturmaya başladım, özür diledi.

Ama özür dilemesi, tepemi attırmıştı. Öfkeyle gezi notlarını çantamdan çıkarttım, yırtarcasına karıştırdım; nedense gözümün önünden hastane, doktor, hemşire gibi görüntüler geçti. Doktorlar fesliydi; rahibeler hemşireydi. Bir sahra hastanesi gözümün önüne geldi: Develer, safari şapkalı adamlar, çırılçıplak kadınlar...

Seliyha kendi kendimle konuşurken yakaladı beni. Bundan ötürü suçluluk duydum ve üç kat artan kızgınlığımla parladım:

“Bre deli avrat, bu tevatürü nerenden uydurdun? Seni Okeanos ötelere garâbetler anlatasın diye mi gönderdik? Nedir bu Posesiyya? Zabit, kadı, askeran ya da memur olmayan bir devlet olur mu? Bu ülkede hiç insan yok mudur?”

Karım kaşsız ve dazlak kafasıyla ışıldayarak güldü:

“Desene, sen yalnız bunlara insan diyorsun!”

“Sus! Sözümü kesme! Banka ve para olmayan bir iktisadiyatın, Allah'ı olmayan bir dinden farkı ne? Rekabet ve yükselmenin olmadığı bir memleket nasıl olur?”

Celia –Seliyha olarak ifade edemeyeceğim bu yabancı– bana tiksintiyle bakıyordu:

“Eğer bir yerde yükseklik yoksa, insanlar nereye yükselebilirler?” dedi.

“Hem,” diyerek gürledim, Celia'nın yanıtını dinlemeden, “hem bana bak, ne demek Posesiyya'da meslek yoktur?”

(Gezi notlarını hışımla karıştırıp altını çizdiğim bir yeri okudum:)

“Bir kimse bir yılda ancak sekiz yüz saat çalışabilir. Bu se-

kiz yüz saatin en çok otuz saati bir iş için harcanır; dolayısıyla bir yılda otuz, kırk, hatta daha fazla işte çalışabilir. Bunu yapmak için bilgisayarlara o yıl çalışılacak işleri bildirmek yeterlidir.”

Celia yanıt bekleyen yüzüme gülerek bakıyordu:

“İnsanları zorla çalıştıracak bir kırbaç olmayışına mı öfkeleniyorsun?”

“Bak,” diyerek karşılık verdim, “teknoloji böyle gelişmez. İnsanı yarıştıracaksın!”

Celia boş veren bir el işareti yaptı:

“Teknoloji mi? Şu senin dünyana bir bak: Teknolojinin ilerlediğini sanıyorsun, hepsi bu.”

‘Senin dünya’ deyişi korkuttu beni. Bundan sonra söylediklerini dinleyemedim, gerçi dinlemeye çalıştım ama anlamıyordum, yalnızca benim dünyamda kadınların hâlâ neden inekler gibi doğurduğunu sorduğunda toparlanabildim:

“Hele hele!” dedim, senin Posesiyya’daki okullarına ne demeli? Ana-baba yok, öğretmenlik yok, çünkü meslek yok. Ne yapacak bu sübyanlar, kendi görgülerini kendileri mi icat edecekler?”

Celia mırıldanır gibi konuştu:

“Çocukların yaşatlarından daha iyi dostu yoktur.”

Bu söze bağırarak karşı koyarken adeta yırtınıyordum:

“Hiçbir şey ananın ve babanın yerini tutamaz!”

Celia diklendi:

“En acımasız cinayetler aileler içinde işlenmiştir!”

Ben ise, çocukların ana-babayı örnek aldığını, onlardan sevgiyi de nefreti de öğrenebileceğini söyler...

Öğrenebileceğini söylerken Celia dazlak kafasını kaşıyarak üff dedi ve hırsıyla kırmızı giysisini çıkartıp bir yana attı. Ancak, bu hareket bir hava akımı oluşturdu, kandil ışığı titredi ve giysi yere düşerken bir pelerin haline geldi. Gözüm ortalığı yeniden seçebildiğinde pelerinin yere atılmış gibi de-

ğil de, yerde yatıyormuş gibi durduğunu gördüm. Çıplak göğüsleriyle önümde duran Celia'ya baktım, hiçbir şehvet ifadesi yoktu, teşhirci bir sözde sakınım ya da utanmaz bir kıskırtıcılık yok; hepsinin dışında...

Hepsinin dışındaydık, sanki karımla ben, iki yabancı gibi birbirimizi kolluyorduk. Celia, "Aile neşesiz, merakı yok eden, insana yabancı bir yapıdır. İnsan, ailesi dışındaki insanlarla daha iyi anlaşır," deyince dehşet içinde ürperdim. Artık düşünce akışımızı bile izleyebilir olmamızdan duyduğum tedirginlikle, zavallı kızım 'anne' diyerek ağlıyormuş da, ona buruk bir acıyla bakıyormuşum gibi pıstım. Celia tam bu sırada bir ruh gibi –sanırım ruhlar böyledir– konuştu:

"Possesia'da olsaydık çocuğumuzu bir makine doğururdu. Dokuz ay boyunca çocuk sakat mı, bana bir şey olacak mı, canım çilek istiyor diyerek dolaşmaz, sancılar içinde bir insan yavrusu peydahlamazdım."

Celia'dan tümüyle koptuğumu o anda hissettim. Artık Celia benim için bitmişti; kızım, sevgili kızım, her şeyim o idi benim. Nefretle bağırdım:

"İnsanlıktan çıkmışsın sen! Makineden anne olur mu? Tavuk çiftliğinde insan yetiştirilir mi?"

Celia, gittikçe yatak odamıza benzemeye başlayan oda da bir ileri, bir geri volta atmaya başladı, yumuşak bir sesle sordu:

"İki kişiye göre yapılıp onların nasıl yatacaklarını planlayan şu yataktan, nasıl pijama giyeceğini gösteren çekmecelerden, ne zaman uyanılacağını gösteren saatten, masanın tozunu almak gerek diyen seslerden, ruhsal coşkusu sönmüş karı-koca sevişmelerinden daha aşağılık bir makine biliyor musun?"

Bu sözlerden sonra Celia'nın değirmi kalçalarını artık kıskırtıcı bir şey olarak görmem olanaksızdı. Göğüslerinin üstünde sanki hiç yatmamıştım.

“Seninle evlendiğim için şimdi kendime lanet ediyorum,” dedim, “insanları tavuk çiftliğinde yetiştirmek isteyen, otomasyon delisi seni!”

Celia alaycı bir yüzle güldü, ağzı kıpırdamıyordu sanki karnından konuşuyordu:

“Sanki sen, senden önce hazırlanmış bir giysi giymiyorsun! Okulda, askerlikte, camide tornadan çıkmış düşüncelerle eğitilmiyor, birörnek, önceden belirlenmiş duyguların tezgâhından geçmiyorsun!”

Öfkeyle haykırdım:

“Burada tartışılan şey benim nasıl eğitildiğim değil, senin saçma hayallerindir!”

Celia söylediklerinin hayal olmadığını söylerken korktum. Aslında söyleyiş biçiminden korktum. Tuhaf ama o anda bir rüyada isem, ömür boyunca iflah olmayacağımı hissediyordum. Yaşadığım şeyin gerçek değil de rüya olması bana daha korkunç göründü.

Kesin bir ses tonuyla kapıyı gösterdim:

“Defol git, gözüm görmesin seni. Git o gerçek sandığın tımarhanenin başkanı ol.”

Celia sakindi, “Possesia’da başkanlık, yöneticilik gibi meslekler yoktur,” diyerek kapıya yöneldi ve bana acıyan gözlerle “hoşça kal” dedi.

O anda “dur, böyle nereye gidiyorsun” dediğimi fark ettim. Bunu ben söylememiştim, ama bana ait olduğu anlaşıyordu.

Dışarıya çırlıçıplak çıkmak üzereydi, önüne geçtim. “Çıplaksın” diyemiyordum, ama anlaması için kaşımı gözümü oynatıyordum.

Celia hiç konuşmadığım halde bana karşılık verdi:

“Çekil önümden. Çıplaklığı akla getiren şey giysidir. Giysi nedir bilmeyen, çıplaklık kavramını da bilmez.”

Sıyrıldı, gitme kararlılığı canımı sıkırsa da alttan aldım:

“Dur! Hey, beni rezil edeceksin, yapma!”

Celia döndü, “Nedenmiş o?” dedi.

“Kocanın hâlâ, onurumla oynama.”

“Onur denilen şey bir kadının gövdesi midir, seni hiç anlamıyorum.”

Ama bunu söylerken kendisini hiç görmedim. Bir kapı sesi duydum, çıplak ayakların zeminde şıtır şıtır eden seslerini yanımda gibi hissettim, ödüm koptu.

Bütün bunlar bir kadının kocasını ‘peşinden koşturmak’ için yaptığı dalaverelerle kıyaslandığında çok ağır ve acımasızdı. Utancımın dışarı çıkamadım. Nasıl olsa birazdan üstüne bir polis gocuğu giydirip karakola götürürler, beni de ararlardı.

Çıplaktı, kimliği falan yoktu, öyleyse bu durumda kimseye telefon numarası falan vermezdi. Vermesi daha kötüydü, “vermez canım” dedim, ama histeri krizine kapılıp kim olduğunu haykırdığı televizyon görüntüleri zihnimde dolaştı: Poposunu dönüp yılışarak parmağını emiyor, “ben Osman’ın karısıyım” derken, “bu haberi çocuklara izlettirmeyin” yazılı uyarılar ekranda beliriyordu. Bir el hareketiyle bu görüntüyü zihnimden silip, akşam haberlerinde yılışık bir spikerin tımarhaneye götürülen çıplak kadını anlatan yüzünü gözümün önüne getirdim, bu en azından teselli ediciydi. Yine de başıma bir ağrı saplandı. “Acaba,” dedim, “delilikle kurnazlığın iç içe geçtiği bir hastalığa mı yakalandı bu kadın? Çıkıp bir şeyler mi yapmalıyım? Sakin ol Osman, sakin ol. Düşün. Belki de kapının ardına saklanmıştı, ne yapacağını gözlüyor olabilir.”

Sandık bozması, eşek ölüsü gibi ağır olan valizine gözüm takıldığında, onu unuttuğu aklıma geldi. Pelerinini de unutmuştu, hayır, sanki geride yatan birini bırakmıştı. “Acaba” dedim, “unutmadı mı yoksa; bu çılgınlık ânında bile kurnazlık mı yapıyor?” Belki de geri dönecek, “Ayy valizimi

unutmuşum” diyecekti, “gelmişken pelerinimi de alayım bari” diyerek oyalanırken “gitme” dememi umacaktı. Onu bõyle si zayıf hallerde dũřlemek beni gũçlendirdi, gũlũmse- dim: Reddedecektim, kararlıydım. “Çantan kapının õnũnde, işte orada” diyecektim, “hadi git.”

Valizi elime aldım, çok hafifti. Hayretle açtım, boştu. Dõ- nũp Celia’nın giysisine baktım, buruş buruş olmuştu. Gõzũ- mũn õnũnden çıplak, davetkâr dilberlerin resimleri geçti bir an. “Baba olmasaydım şimdi” dedim, “yaşlandım, yok canım gencim” dedim. Nargileler devrildi, kandiller sõndũ. Derin sessizliği dinledim, acı çekiyordum. Bu sırada kızımın aęla- dığını ve bana seslendiğini işittim. Dinledim, sanki başka bir şey için ağlıyor, başka birinin adını sõylũyordu.

'Mâni oluyor hâlimi takrîre hicâbım'

Yaşlı adam balkonda oturuyordu. Elinde bir küçük ayna vardı. Sarkık yanaklarından fışkıran iki haftalık sakalına diğer elini sürdü; gerçekte aynaya bakmıyordu, aynadaki hayalinin kendisini seyrettiğine inanıyordu. Aynaya bakamazdı, çünkü gözlerinin görmediğini sanıyordu. Bununla birlikte kör taklidi yaptığı da yoktu. Küçük aynada bir burun gördü, az aşağıda dişsiz bir ağız, beyaz kıllar, sarkmış bir gerdan. Aynayı yukarıya doğru hareket ettirdi, gözlerini hızla geçti, parlayan kel bir kafanın tümseğinin, daha yukarısına bakamadı, çünkü görüş alanının ötesinde kalıyordu. “Kafasıcıymık,” dedi, “kafama sıçayım” demenin felçli diliyle söyleniydi bu. “Of mana mana,” diyerek doğruldu, karnı gurulduyordu, hayır içeriden burkuluyordu. Felç yüzünden azıcık sürüklenen sol ayağıyla boğuşarak tuvalete doğru seğirtti, ama ishal onu yolda yakaladı. “Kafasıcıymık kimtühdim.” (Kafama sıçayım ki nohut yedim.) “Geeh, bak ku mı tı!” (Gel, bak şu şeye!) Karısı apar topar yanına geldi, ada-

mın yeni yıkanmış pantolonunun içine etmesine duyduğu öfkeyle, “Gir çabuk içeri!” diyerek onu azarladı. Adam artık işini bitirmiş olmasının rehavetiyle banyoya girdi, kadın yeni çamaşırlarla banyoya geldi; bizimkini öylece diki-
lip dururken buldu: Altına yapmış bir çocuk gibi boynu bükük duruyordu. “Hadi, dikilmesene, çıkartsana pantolonunu,” dedi kadın. Adam orali değil gibiydi, elini cebine soktu, parmaklarına rastlayan şeyi merak etti, çıkarıp baktı: Günl-
lerdir damağını acıttığı için kullanmadığı ve çıkartıp cebine koyduğu üstçene takma dişleriydi elindeki. Kadın, “Dişleri-
ni değil pantolonunu çıkart” dedi, Tanrı’ya çektiği cezalar-
dan ötürü yakardı. Adam ellerini duvara dayayıp ayaklarını birbirinden ayırdı; ‘sen çıkart’ demek istiyor olmalıydı. Ka-
dın öğürerek pantolonu sıyırdı, adamın bir elinde takma diş
duruyordu, altçene dişleri kimbilir neredeydi. Kadın adamın donunu da sıyırdı. Keskin bir saldırı yapan pis koku, kadı-
nın öfkesine öfke ekledi, adam düşmemek için duvara tutu-
narak debelendi. Ellerini kullanmadan giysileri çıkartmak
istiyordu, pisliği çiğnedi. Adamın kendini yıkayacak ne hali
ne de isteği vardı, karısı bir tas suyu, bu yaramaz çocuk kı-
lıklı ihtiyarın kıcına –biraz da öç alır gibi– boca edince ‘ıf ıf!’
diye irkilen, titreyen adam dönüp kadına bir yumruk vur-
du. Kadın hem ağlıyor hem de söyleniyordu şimdi: “Şu ih-
tiyar halinde bile beni döven herif, kahrol e mi!” Bu sözle-
ri ağlayarak söylüyor gibiydi ama gerçekte ağlamıyordu. Öf-
keyle hırladı: “Al donunu!” Elindeki beyaz nesnenin ne ol-
duğunu anlayamayan adam, bir anımsama ya da bir çağrı-
şım olmalı, donu takke gibi başına geçirdi, bir yandan da
titriyordu. Kadın çağıl çağıl su dökerek adamın ayak dipleri-
ni temizledi, onu temiz tarafa doğru sürüklemek istedi, beri-
ki ise hâlâ karısının su dökeceğini sanarak direniyordu. Ka-
dın, donu bir an göremeyince arandı, “Donun nerede?” di-
yerek sağa sola bakındı, nerede olduğunu görünce gülmeye

başladı, donu giydirirken gülmesi ağıda dönüştü. Pantolonu giyen adam hâlâ elinde üstçene dişlerini tutuyor, bir yandan da su saldırısından kurtulan gövdesinin pamuklu kumaşlar içindeki serin rahatlığını hissediyordu. Kadının uzattığı bastonu reddetti, bu tavırda bir zamanlar torunlarına 'dede' sözcüğünü yasaklaması da gizliydi. Gururunu kıran titrek gövdesine inat, duvarlara tutuna tutuna balkona çıktı.

Kadın banyoyu temizliyor, bir yandan da ağlıyordu. Adam balkonda, ikinci güneşinin altında bekleyip duruyordu. Oturuşunda gerçekten bir bekleyiş vardı: Azrail'in insan kılığında geleceğini öğrendiği çocukluk günlerinden beri bazı insanları önce Azrail sanmayı huy edinmişti. Bazen aynadaki hayalini Azrail sandığı bile olurdu; ancak kendini kör saydığı günden beri hayalinden korkmuyordu. Gürültüyle geçen bir otomobile doğru başını çevirdi, göremiyordu. Yüzüne konan bir sineği yavaş bir el hareketiyle kovdu. Sinek gene aynı yere kondu, adam bıkkındı, elindeki şeye yeniden baktı, "fısla" dedi (gözlük demekti, ama nerede olduğu belirsizdi) takma dişlerini gözlüksüz takmak zorundaydı, ters taktı, uğraştı, olmadı, sıkıntıyla üstçene dişlerini saksıdaki çiçeklerin dibine koydu, altçenenin takma dişleri hâlâ kayıptı.

Adam ateşinin yükseldiğinin farkında değildi; uykusunun geldiğini sanarak epeyce eskimiş olan oynak koltuğuna yayıldı, üşüyordu. İçeri bağırdı: "Baah! Itı fığı tı!" Kadın biraz sonra içeriden başını uzattı, el işaretleriyle anlaştılar, kadın bir battaniye ile dışarı çıktığında adamı doğrulmuş buldu, hızla içeri girmeye çalışıyordu ve kötü bir koku yayıyordu.

Banyoda yine benzer şeyler yaşandı. Adamın ateşini fark eden kadın onu bu kez giydirmeden, çırlıçıplak yatağına yatırdı. Adama çışı gelirse hemen tuvalete koşmasını tembihledi, o da peki anlamında baş salladı, "idiy idiy" dedi. Kendisi için mutfakta hazırlanan lapadan habersiz karyolada gözleri-

ni tavana dikmişti, ara sıra yan dönmeye çalışıyordu, her kıpırdayışında epeyce eskimiş olan karyoladan “cik, cuk” gibi gıcırtilar işitiliyordu. Çıplaklığı hoşuna gitmişti, uykusu yoktu, ama gözlerini açamıyordu. Belki de açıktı da bir şey görmediğini sanıyordu. Elini içinden geçen bir türkünün ritmine uygun olarak biraz salladı, “cik, cuk” sesleri çıkaran bir kuşun eline konduğunu sanarak nefesini tuttu, bir kedinin kuşu avlamak için pusuya yattığını gördü, kediye durdurulmalıydı, gözlerini açtığı anda –ya da görmeye karar verdiğinde– elinin altında meleyen bir kuzuyla karşılaştı. Telaşla doğruldu, bilinçsiz bir tepkiyle pirinç karyolanın altına doğru uzanırken yere düştü, eline geçen bir şeye kafasını sokmaya çalışarak doğruldu; kadın içeri daldığında adamı bir kadın giysisini başına geçirmişken buldu. Adam, “Ben kuzu çıkdacahım ahıldan,” dedi. Kadın, adamın biraz anlaşılır konuştuğuna değil, ahırdan kuzu çıkartmasına şaşıtı. Çünkü ne ahırları ne de kuzuları vardı. Bir dehşet duygusuyla ürperen kadın, adamın karnını tutarak büzülmesi karşısında kendini tutamayıp yüksek sesle ağlamaya başladı. Adam da ‘annee’ diyerek ağlıyordu; çocuk gibi debeleniyor, iki haftalık sakallarının çevrelediği dişsiz ağzı, adamı sanki bebek taklidi yapan acayip bir yaratığa dönüştürüyordu. Kadın adamı yattığı yerden kaldırmak yerine, bir leğen suyla geldi, her şeyi temizledi ve kocaman bir çarşafı tıpkı bir bebek bezi bağlar gibi adamın boşaltım organları çevresine doladı. Sinir taşkınlığı içinde gülüyordu bunları yaparken; adam ise tavanı seyrediyor, parmağını emiyordu.

Gece yarısına doğru birkaç kez altı değiştirilen adamcağız çok bitkindi, uyuyakalmıştı. Kadın bütün bu olanlardan yıkılmış gibiydi, korkuyla ağlıyordu. Bir odada, biri ölümcül durumda olan iki yaşlı insan baş başaydılar ve kadın kendini yapayalnız hissediyordu: Adam sanki biraz önce ölmüştü de kadın ne yapacağını şaşırmıştı. Ağlaya ağlaya gözlerine çapaklar toplanan kadın, adamla geçirdiği ağır koşullarla do-

lu yaşamına mı acıyor, yoksa o yaşanmış yıllara özgü enerjiyi mi arıyor, belirsizdi.

Kadın büyük bir korkuyla ağlıyordu. İlk çocuğuna hamileyken karnına tekme vuran bu sert adam ölmesin diye, onu affederek, hayır, olanları anımsamayarak ağlıyordu. Bunca yılı birlikte geçirdikten sonra hayırsız evlatları bir bir “yuvadan uçurup” yine başa dönmüşlerdi. Adamın yüksek ateşi, hırıltıyla uyuması kadını çok ürkütüyor, bir ölüyle baş başa kalacak olmanın korkusuyla kıvranıyordu. Yorganın altından yükselen pis kokuya burnu alıştığı için hiçbir rahatsızlık duymadan, iki yıldır ayrı yattığı bu adama sarıldı, uyuyakaldı.

Adam sabahleyin erkenden uyandı, ateşi düşmüştü ve karısıyla genç âşıklar gibi sarmaş dolaş yattıklarını gördü. Canı kahvaltı yapmak, dolaşmak istiyordu. Kendisini uyandıran ashında böyle bir içtepiydi, sessizce doğruldu, hasta olduğunu unutmuştu, bebek gibi bezlenmiş oluşuna şaşmadan çöp bacaklarıyla mutfığa gitti, mutfağın görünümünü uygulandırdı, ama duygularının nedenini bilmiyordu. Çaydanlığı ocağa yerleştirdi, altçene dişlerini nereye koyduğunu hiç zorlanmadan anımsadı, ama dişlerinin pisliği onu iğrendirdi. Evi şöyle bir dolaştı, gözleri doldu, hatta ağladı ve bir süre kendini dinledi. “Galh hati sana çay gedirtim,” diyerek karısını uyandırdığında kadın bu tuhaf konuşma yüzünden korkuya kapıldı: Adamın t ve d harflerinin yerini değiştirerek konuşmasına şaşacak halde değildi. Korkusu, adamın felcinin iyileşmesi ve düşündüklerini söyleyecek hale gelmesindendi. “Ben hastayken gözüme baka baka paralarımı bankaya yatırdın, gözüm görmüyor diye tüm paralarımı harcadın,” sözleriyle başlayan bir saldırıya uğrarsa ne yapacaktı? Ağlamaya başladı; ancak adamın teselli eden bir havası vardı. Kadın yine de adam paralarla ilgili bir soru sormuş gibi yanıtladı; “Ölürsek kefen paramız bulunsun diye bankaya para yatırdım” dedi, burnunu koluyla sildi ve “oğlun

olacak o alçak, ver paralarını sayayım dedi de, hepsini aldı gitti” diyerek hıçkırdı.

Kapıda sözü geçen oğlu belirdi birden, “Baba neyin var?” diyerek atıldı. Bezlerle dolaşan ihtiyarın durumundan endişeye kapıldığı anlaşılıyordu.

Kızgındı, annesine bağırdı:

“Ne yaptın bu adama!”

Adamın yüzü bu haykırıştan ötürü allak bullak oldu, gele-
nin Azrail olduğuna karar verdi. Azrail’in huzuruna kefenini
giymiş olarak çıkmayı uygun bulduğu için bezlerini çözme-
ye başladı. Babasının bu serbestliğinden utanan oğul balko-
na çıktı, yeniden içeri girdiğinde onu bir kadın giysisi içinde
buldu. Etek, adamın çıplak bacaklarını gülünç hale getirmiş-
ti. Oğluna gülümseyen adam, ona, “Hoş geltin yeğen,” dedi.
Oğul, babasının üstçene dişlerinin yerinde olmadığını, altçe-
ne dişlerinin gülen yüzdeki acayıplığını fark etti. Kadın ise,
oğlunun evde olmasına şimdi sevinmiş gibiydi, adam balko-
na doğru yürüdü, “Saksı nerte saksı,” diyordu. Oğul, baba-
sının üstçene dişlerini aradığını anladı, çünkü az önce bal-
konda, onları bir saksı içinde görmüştü. Adamın dişlerini al-
mak üzere balkona çıktığı belliydi, kimsenin aklına onu en-
gellemek, “dur, ben getiririm, sakın ol, iyi misin” gibi sözler
söylemek gelmiyordu. Oğul babasını balkon kapısından izle-
di: Üstçene dişlerini takıyordu. Tam bu sırada bir serçe öttü,
adam boşluğa doğru hızla eğildi ve “Kuzularım,” dedi. Hava-
ya doğru yükselen iki eğri bacak, bir an savrulup gözden yi-
ten kadın giysisi ve yere çarpan vücuttan çıkan tok kemik se-
si, genç adamın kanını dondurdu. Kadın çığlıklarla aşağıya
koştı, kocasının burnundan sızan kanları tutmaya çalıştı; za-
vallı adam bu sırada ‘tedi’ dedi ve öldü. Yüzünde çocuksu bir
anlam vardı. Tedi’nin kedi anlamına geldiğine kimse dikkat
etmedi; etse neye yarardı, adamın son sözcük olarak neden
tedi dediği, çoktan, sonsuza karışan sırlardan biri olmuştu.

Kara Aşkın Günlüğü

Hiçbir dolambaçlı söze gerek yok: Biraz sonra bir günlük okuyacaksınız ve 'Bu günlüğü yazan kimdi, bilmiyorum,' dersem güleceksiniz. Yazarın kim olduğunu tahmin etmek güç değil, benim. Bu durum, yazarın hangi yaşantılar sonucunda bunları yazdığı sorusunu aklınıza getirebilir; olayların 'gerçeğini' merak edebilirsiniz. Oysa her yazar, isterse gerçeği anlatsın, okuyucuya bir düş sunar; çünkü yazı, okuyanın düşüdür. Okur her yazıyı kendi deneyimleriyle yeniden biçimlendirir. Bu durumda yazarın 'ben yazdım' dediği günlüğü, okurlar da ayrı ayrı ve yeniden yazmış olurlar. Yazar nedir ki? Başkalarının deneylerine yazı aracılığıyla sızmış bir düş kişisi değil mi?

1.

IDEM PER IDEM

(Bir şey ancak kendisidir.)

a Ansızın başlar her şey, ansızın. Beklenmeyen duygu yoktur, beklenmeyen an vardır. Ansızın başlar aşk, bir şimşektir çünkü. Çakar alnında: Uykudan uyandırır.

b Sen bu sözleri nerede yazdığımı bilirsin. Gövdem zavallı bir sandal gibi yokluğunla çalkalanıyor: Acemi bir ressamın elinden çıkmış gibiyim. Sesim hızlı kayıtle kopyalanmış bir çocuk sesi ve ben kendimin ağır çekim tersiyim. Bütün bunlar, yani ben, ben ah, sen yokken de var. Neden var, oysa sen yokken yoksun. Sandalyen boş duruyor, kalkıp ona oturuyorum: Ellerin şuraya değdi, gözlerin şu hizadaydı, (oraya bakabilirim) pencere hizasındaydı: Pencere. Sen yoksun, saçların vardı. Sıkılğan ayaklarım nöbet değiştirip bekliyor, bazen üst üste çıkıyorlar, bazen uzağa bakınıyorlar, gelen giden yok: Sen bu sözleri nerede yazdığımı bilirsin.

c Bütün sözlüklerimi açıyorum. Hıçkırık maddesine bakıp hıçkırabilsem belki dertsiz olurum. "Sevgi demiştik. Sevgi şuymuş. Hmm, sevdim seni" deseydim dertsiz olurum.

d Her an her şey aklımda. Çıldırmış olmalıyım. Yok, aklım başımda. Öyle değil, sımsıkı sarılman aklımda, iyi ama neden olağan bir şeymiş gibi aklımda, çıldırmış olmalıyım. Bir düş gibi aceleci ve çelişkisizdi zaman. Yok öyle değil, aklım başımda. İyi ama neden her şey aklımda, çıldırmış olmalıyım. Bunları yaşayan ben değilmişim gibi aklımda, yok öyle değil, gerçekten yaşadım, çıldırmış olmalıyım. Yüz yüze bakan iki farklı zaman: Olacak şey değil, çene çeneye duran iki ayrı zaman, çıldırmış olmalıyım, yok öyle değil, aklım başımda.

e Ben hiçbir insanı böyle sevmedim. Unutma beni, sen her şeysin, gitme dur demeden ben hiçbir insanı sevmedim böyle: Aramızda bir masa dikdörtgen ve mat: Niye sensiz de olunabiliyor, karşımda yoksun, gözlerin şu hizadaydı, pencere hizasında: Pencere... İşte, sensiz de olunamıyor.

f Bu bir sözlük çalışmasıdır. Bir aşkın özel sözlüğünü yazıyorum bu yerde. Şarap maddesine bakınız, Yalnız-

lık maddesini yalnız bırakınız. Dürüstlük: Söyleneceği bilinen sözleri açığa vurmaktır. Aşk: Koca bir yalnızlıkla oturmadır, yalnız. Aşk bir odada saklıdır ve sonra sokağa çıkar: Yalnız.

g Öykümüz yok bizim. Yok öyle değil, aklım başımda. Öykümüzden ayakuçlarına basılarak geçilir. Öykümüz yok, oysa her sevgi bir öykü taşır: Giriş-gelişme-sonuç. Hangi sözcükler giriş yapabilir sevgiye, çıldırmış olmalıyım. Bir düş gibi çelişkisiz bana sarılan zaman, çenemde çenesi duran zaman, eli elimde duran zaman söyler mi: Gelişme nedir, sonuç hangisidir, hangi sözcükler giriş yapabilir sevgiye, çıldırmış olmalıyım, yok öyle değil, sonucu neredeyse girişi de aynı yerde olan bir çember mi sevgi, hayır, yok; evet, aklım başımda.

h Öykümüz yok. Öykü maddesine bakıyorum sözlükte: Yok. Oysa gösteriye hazırım, işte görmem için kapatıyorum, açıp bir daha kapatıyorum bütün sözlüklerimi: Ben hiç kimseyi böyle sevmedim.

i Tüm levhalarda ünlemler, geriye dönülmez'ler. Radyonun müziğiyle trampet çalıyorum. Benim geçtiğim yoldan henüz geçmedin sen, geçmedin. Bir gün sen de sözlük yazarsan geçersin beni. Zaman maddesini ödünç veriyorum sana, yaz: Zaman zamana yetişemeyen tek şeydir.

BİRİNCİ AÇIKLAMA

Yazarınız küstah bir şekilde perdeyi aralıyor: Okuduğumuz bu şeylerin hangi yaşantıların ürünü olduğunu anlamadığınızı farkındayım. Bir kere bu metni bir kadının mı yoksa erkeğin mi yazdığı bile belli değil. "Erkektir" diyenler, "ansızın başlayan aşk" ifadesinin erkeksi bir davranış olduğunu düşünerek bunu söylemişlerse, doğru yolda oldukları-

na emin olabilirler. Evet, yazan kişi erkektir. Çünkü erkekler aşkı itiraf etme konusunda acelecidir. Kadınlara ise böyle bir durumda, sezdirmeden itiraf ettirme ısrarcılığı yakışır.

Bu metin, yaşanan aşkın şiddetini göstermek için kurulmuş bir tirada benziyor; insan âşık olduğu zaman, içindeki gerilimi birisine anlatmak ister, bu yüzden saklı kalmış tek aşk yoktur. Metin de bu kurala uyuyor: Beklenmeyen bir anda doğan aşkın mutlu ve aynı zamanda acı verici gerilimi, dökölünce denetimsiz dağılan inci taneleri gibi kâğıda yayılıyor. Yazan kişinin, incilerinin tamamını toplayamama korkusunu görür gibi oluyorum: Saklanmadığı için pişman olunmamış hiçbir kara aşk yoktur.

Bir aşk engelleri oranında büyür. Belki de şu ölümlü dünyada insan zihninin zavallı bir takıntısı olan aşk, engeller önünde ciddi bir yanılsama yaşar: “Çok seviyorum,” demek, acaba çok sevmek midir? Karşı cinse bu kadar tutkulu olmayı sağlayan şey, eğer hormonların düzen değıştirmesinden ibaretse, bunun önemi nedir? Tam bu noktada önemsizliğı de söylenemiyor, çünkü eğer hormon düzeni değışmişse, bu kez biyolojik açıdan kaçınılmaz şeyler var demektir.

Akıl neden aşkta normal akışını yitirir? Şu okuduğumuz metni ben burada tartışmasaydım da, okur olarak bir dergide okusaydım bende aynı etkiyi bırakır mıydı? Bu metnin yazıldığı sarsıcı duygularla, bu metnin dışında yaşanan duygular neden kesişmez? Başkalarının yaşadığı derin sarsıntılara güldüğümüz günler geçip de, bizim de başımıza ‘gölünecek şeyler’ gelince neden ağlarız?

Metinde, erkeğin kadın hakkında hiçbir düşünsel engeli irdelemediğı de görülüyor. Yani istek, isteksizliğe yol açacak hiçbir sözcükle zedelenmemiştir. Erkek, tüm aşk metnlerindeki eğilime uyarak “saf sevgisini” haykırmakta, yeryüzünde yalnızca kendinde ve sevgilisinde bulunan bir cevheri bulduğunu ve o cevherin çağrısına uyarak, bilinçsizce, sü-

rüklenir gibi aşka tutulduğunu söylemekten zevk almaktadır. Güya ne kadar uyumlu olduklarını söylerken tam tersini ve gerçeği söylediğinin farkında değildir: Her aşk iki kişiden birinin aşırılığına dayanır. İnsanlar eşit gelişemiyorlar, aslında bu iyi bir şeydir; çünkü her yönden eşit olanlar, birbirlerini yalnızca anlar ve birbirlerine âşık olamazlar.

İster arkadaşının karısına âşık olmuş adamı, ister evli bir kadına âşık olmuş tüysüz bir delikanlıyı anlatsın bu öykü, aşkın bir 'eşitsiz gelişim yasası' olduğunu gösterir gibidir. Her ne olursa olsun, anlatmak istediğim tam da bu: Aşk hangi olgunlukta yaşanırsa yaşansın, insan kendi yaşında değil aşkın yaşındadır.

2.

Sevgili Ayçiçeği,

"Düşünce zamana yetişebilir," diyerek gittiğin zaman düşündüm, zamana yetişemedim.

Aklımda ısrarla dönüp bakmanı bekleyişimin görüntüleri, aklımda el sallayışın, aklımda dönüp el sallarken saçlarının savruluşu vardı. Omzum sarsılıyordu, yaslandığın yerdi, boynum zonkluyordu: Küçük bir öpücük bırakmıştın oraya, ama kocaman bir çukur gibi boşluğu hissediliyordu.

Bütün bunları eve getirerek durdum.

Bütün bunları eve getirdim ve çantamı boşaltır gibi boşalttım aklımdakileri, evin içi sular sellerle doldu: Düşündüm, zaman geçmişti, zamana yetişemiyordum.

Uyuyamadım. Evde çalkalanan yağmur göllerinin içinde uzun süre çırpındım. "Düşünce zamana yetişebilir," diyordun, yanlış düşünüyordun, çünkü zaman ölçülebilir Ayın çiçeği, ama düşüncenin ölçüğü yoktur.

Yağmur sularının ortasında durdum. Gözlerim seni dü-

şünerek kapandı, kirpiklerimin arasından bir damla zeytin-yağı düştü su birikintisinin ortasına. Düşüncemin ağırlığını yenecek hiçbir şey yoktu benim. Düşündüm: Omzum sarsılıyor, boynum zonkluyordu.

İKİNCİ AÇIKLAMA

Artık görünen o ki, kadın ve erkek birbirlerine yakınlaşmanın fırtınasına kapılmışlar, ancak bu fırtına olmayacak şeylerin üstündeki örtüyü kaldırıncı duralamışlar. Şimdi ise olmayacak şeyi nasıl 'olduracaklarını' tartışmaya başlamış görünüyorlar.

Şu anda bir baht dönüşümü yaşanmakta olduğu söylenebilir. Kadın bir açmazda olduğuna göre, erkek daha cesur bir dille sevmeye başlayabilir artık. Kadın uzaklaşmaktadır. Ona içtenlikle ve sımsıkı sarılmanın tam zamanı: Çünkü giden kişinin paçalarına yapışmak, yerlerde sürünen kişiye bile sürünmek gibi görünmez.

Aşk bir zamanlama savaşıdır. Bu savaş çoğu kez zaman yüzünden kaybedilir.

3.

Bugün bunları yazmazsam yarın başka şeyler haline gelir.

Yazmalıyım: Ben artık ruhumu zamana sattım. Zamanın bana karşılık olarak verdiği şeyi hatırlamıyorum, zaten bunun bir önemi de yok.

Artık yaşadığım hiçbir gün yeni bir gün değildir.

İnsan bir kuyuya bağırır kendi sesinin yankısını duyar: En azından son sözcüğün yankısıdır bu: Elveda! Kuyu yanıltır gibidir: Elvedaa... 'Bu benim sesim,' demek yanlış-

tır, çünkü elveda diyen şey yankıdır; zamanın az önce satın alıp sonra insanın başına çaldığı iç dünya.

Bugün yüreğime başını koyduğun bir andı; “İlk ve son kez söylüyorum bunu,” dedin, “seni seviyorum ve hoşçakal.”

Başını üstüne koyup içini dinlediğin kuyudan hiçbir yankı duyulmuyordu. Nereden bilecektin; her hoşçakal sözü derin bir uçurumdur: Yankısını oturup sabırla beklemek gerekir. Hoşçakal diyen sesinin yankısı sen yokken fışkırdı yanaklarımdan: Hoş geldin.

Şimdi yazmalıyım. Bugün bu yerde, yeryüzünde seni düşünüyorum, beni düşünmediğin anda bile düşünüldüğünü bilmeni istiyorum sözlerini yazmalıyım. Bundan sonra donmuş gövdemden veya dudaklarımdan, isteyen herkes bir parça taş kopartıp dilediği kuyuya atabilir; ancak kuyuya düşen cismin yankısı şu olacaktır: Hoş geldin.

4.

Mantığım kahrolsun! Küllenmiş bedenimi, yanan aklımı seviyorum ben. Kahrolsun mantığım. Bütün konuşmaları tartan mantığım; düşünürken bile sağına soluna bakan mantığım. Yerinde duramayan aklımın düşmanı. Sezgilerimin kısıpacı, beynimin çengeligneli kırbacı.

Mantık, herkesle kol kola girip karşıma dikilen toplumsal düzen koruyucusudur. Mantık, trajik olanı katlanılır gösteren bir sahtekârdır. Yanlış sırayla dizilmiş ‘doğruların’ oluşturduğu bayağılıklara mantık denir.

Hiçbir mantığın anlayamayacağı şarkıyı söylüyorum: Bu şarkı sivri dağ doruklarının şarkısıdır; içinde bir dere ve ahşap evler vardır. Bu dağın gözünü yukarı kaldırdı mı akmayan gözyaşları ve dokunmaya kıyılamayacak saçları vardır.

Hangi mantık bir dağla konuştuğumu söylesem alay etmez benimle?

Kahrolsun mantığım! Küllenmiş gövdemi ansızın başlayan bir dağ şarkısıyla savurun yeter.

Gerçek bir umutsuzluktur aşk; umudun yok olduğu yerde dağlar var olur.

5.

İnsan, aklıyla trajik olanı önleyemez. Sevgi 'sevmeyeceğim' sözü veremez.

Bırak bu saygıdeğer azapla yaşayayım ben. Hiçbir minnet duygusu istemiyorum; hiçbir şey söylemek zorunda değilsin. Ben senin şarkını söylüyorum; sen istediğin şarkıyı söyleyebilirsin.

6.

Çılgınca sevmek, çılgınca seilmeyi istemektir.

Bir insan sevgisini nasıl gösteriyorsa, aynı zamanda kişiliğini, dürtülerini ve düşlerini de gösterir.

Ben yalnızca çıldırmak istiyorum.

ÜÇÜNCÜ AÇIKLAMA

Bütün bu okuduklarımız kışkırtılmış duyguların bir ürünü mü, yoksa inatçı bir kadının zalimliğine ağıt mı, seçemiyorum. Aşk, çocuk gibi ağlayan yetişkinin olağan sayıldığı tek olağandışılıktır. Aşk, olağandışılığı bilinen kimi duyguların oynanmasından zevk duyulan tek oyun-

dur. Aşk her insanın diyaloglar yoluyla oynadığı bir monologdur.

‘Beğenilmek’ çoğu kez beğenmiş olana zalimlik yapmakla sonuçlanır. Bir kez sevildiğimizi anlamayagörelim, bundan duyduğumuz hoşnutluk yüzünden aşkın kendisi önemsizleşebilir. Sevildik ya, artık bizim için başkalarına ‘ne kadar sevildiğimizin’ anlatılacağı bir öykümüz vardır. Artık ‘yollar ayrılrsa da’ seven kişi kırılmamalıdır; çünkü seven kişinin daima seven olarak kalması, bunu özellikle belirtmesi, hatta ısrarlı olması çok hoşumuza gider.

Kara aşk, acı çekmeyi güzel gösteren tek özel durumdur.

7.

Durgun bir gölün yüzeyinde ayışığı salınıyordu. Kurbağalar, kediler, balıklar, yosunlar ve çiçekler bir çınarın aya baktığını, bakarken inlediğini bilmiyorlardı. Şen kahkahalar, akşamın ilk alacasında, göl yüzeyinde küçük halkalar çizerek yayılıyor; orman, çınar ağacından ayrı ve ilişkisiz bir şeymiş gibi mutluluk kokuları yayıyordu.

Çınar her dolunayda gözünü suya diker, yakamozları köklerine kadar ulaşan ayın kendisine dokunduğunu sanarak ürperirdi. Çınar, yapraklarını suya düşürdüğünde ayışığı dalgalanır ve koca ağaç derin bir çatırtıyla sarsılırdı.

Birbirini bütünleyen şeylerin güzelliği kadar yakın, birbirine dokunamayacak kadar uzaktılar.

“Ah,” dedi çınar, “senin şu sudaki hayalini bile içimde saklamayı ne çok isterdim.” Ay bu söyleneni işitmemişti; belki de çınar bu sözü söylediğini sanıyordu. Bir suskunluk oldu: Başkalarına ait şen kahkahaların duyulduğu suskunluk. Çınar, “Evet?” diyerek bir yanıt bekledi. Ay, “Ne eveti?” dedi. Çınar ayın bu umutsuz aşktan sıkıldığını dü-

şünerek, her kara âşık gibi ilk fedakârın kendisi olması gerektiğini yorumladı ve haykırdı: “Beni kendinden soğutmak istiyorsan boşuna!” Ay, haksızlığa uğradığını belli etmek için somurtan âşıklar gibi bu kez gerçekten sustu, gölün yüzeyinde durgun bir ayışığı ve suskun bir çınar uzun süre bakıştılar.

Başkalarının mutlu kahkahaları suskunluklarını bir testere gibi ortadan kesiyordu.

Ay, “Beni sana yakın gösteren nedir, biliyor musun?” diyerek sessizliği bozdu. Bu soru, çınarın hüzünden aşağı sarkmış yapraklarını dikleştirdi:

“Nedir?”

“Beni göl olmadan içinde nasıl eritebilirsin, göle bir bak, beni sana yakın gösteren o değil mi?”

Çınarın bunu beklemediği o kadar belliydi ki, şöyle bir silkelenip, çatırtıyla dallarından birini kırdı ve göle düşürdü ve “Ben her zaman doğruca sana bakıyorum, göle değil,” diyerek bütün yapraklarını gökyüzüne çevirdi.

Ay, “Ama” dedi, “ben ışığın, ateşin ve gökyüzünün çocuğuyum. Ama sen? Senin dilin yalnızca suyun ve toprağın dilidir.”

“Demek sen ateşin çocuğusun?” diyerek anlamlı gülümsemiş çınar; “Ateş olduğunu söylerken suyun yüzünde dalgalandığını görmüyor musun?”

Derin bir sessizlik yaşandı. Gölde küçük halkalar yayılmaya devam ediyor, kurbağaların neşesi, âşıklara keder veriyordu.

Ay ve çınar aynı anda bir şey söyleyecek gibi oldular, böyle durumlarda karşıdakinin ne söyleyeceği merak edildiğinden susulur ve beklenir; öyle yaptılar.

Çınar doğrudan aya bakıyordu, ay sudaki yansıasına.

Çınar yapraklarını eğip gözlerini kapadı. Önce ayın konuşmasını bekliyordu. Saatlerce, gözyaşları içinde öylesine

bekledi. Bir mucize, bir şaka kahkahası, bir gıdıklama... Hayır, hayır, hiçbirisi olmadı. Ayın battığını duyumsayan çınar göğe baktı: Zifiri karanlıktı. Göle baktı: Ayın yansıısı sanki gökte ay varmış gibi öylece duruyordu. Çınar suya devrildi ve bu yansıyı dağıtarak gözden kayboldu.

Ertesi akşam ay doğmadı. Balıkların, yosunların ve kurbağaların bundan hiç haberi olmadı.

Derin bir karanlık vardı; başkalarına ait olduğunu bildiğimiz ve bize hiçbir ışık vermeyen yabancı mutlulukların karanlığı.

8.

TERTIUM NON DATUR

(Üçüncü Halin Olanaksızlığı)

Ansızın biter her şey, ansızın. Beklenmeyen duygu yoktur, beklenmeyen an vardır. Ansızın biter aşk, bir yıldırım gibi iner gövdene: Geride küllenmiş bir gövde kalır.

Zaman geçer, ısınmış alnından sürtünerek geçer her an. Belki de zamana sürtünen alnından bir duman çıkar, el yazısı gibi bir dumandır, el yazısıdır: Her aşkın sonu bir dumanla yazılır.

Bir dal gibi sürtünerek yüzünü çizer zaman. Kimse bilmez, seni eskiten kimin elidir. İşte buruk çileciliği yaşamın: Her şey yosun tutar saklanırsa. Bu yüzden saklanır gurur. Bu yüzden geçmiş zaman gururlu olur. Yalnızca bakışlar korunur eskimekten; çünkü zamana sürtünen gözler parlar: Yalnızca onlar parlar, bir kehribardır çünkü: Yağmurda parlar, ateşte parlar. Bilinmez ki neden parlar, gizli bir anlamı vardır.

YAZARIN SON NOTU: ‘Açıklama’ olarak yazdıklarımı bir kenara atıp yalnızca numaralanmış bölümleri, kendi açınızdan bir daha okumanızı öğütlerim. Eminim, yeniden okuduğunuzda ‘açıklamalar’ın sadece yargı olduğu, öykünün ise okuyan kişiyle yeniden kurulduğu açığa çıkacaktır.

Resim

Lalempo, lulempo
Kındırabiç, kırk üç
Aldım verdim ben seni yendim
yenmeye geldim.

Çocuk, arkadaşlarının çıktıkları ve bağıra çağıra eve gittikleri bir sırada hâlâ sınıfta oyalanıyordu. Havada tebeşir tozu kokusuyla birlikte nefes kokusu da asılıydı. Tahtaya baktı, ödevlerden canı sıkılmıştı, ayaklarını sürüyerek tahtaya kadar yürüdü, silgiyi eline alıp tahtadaki ödevi hırsla sildi. Aslında eve gidecekti, ama boş tahta ve sessizlik yüzünden tebeşire uzandı, kocaman bir yuvarlak çizdi. Geriye iki adım atıp düzgün çizip çizmediğine baktı. Bu yuvarlağın üst bölümüne iri iri bakan iki göz kondurunca, yuvarlağın ortasına patlıcan gibi bir burun çizmesi de kaçınılmaz oldu. Sivri dişleriyle hırlayan bir canavarı ortaya çıkarttığında bu canavar karatahtadan fırlayıp hart diye kolunu ısıracakmışçasına korktu. Bir an, içinden, hırlayıp canavarı korkutmak geçti, ama hırlayınca çizdiği canavara benzeyeceğini düşünüp

kendinden ürkütü; gövdesinden başka bir canlının fıskıracağı endişesiyle sınıfın kapısına doğru kaçtı. Tahtaya baktı, canavarın gözlerini karşıya dik açıyla bakan bir biçimde çizdiği için, nereye giderse gitsin canavarın o yana baktığını korku dolu bir iki deneme sonucunda buldu. Canavar sanki başını çeviriyor, gözlerini oynatıyordu. Çocuk, sınıftan bu canavarı etkisizleştirmeden çıkarsa ondan hiç kurtulamayacaktı. Resmi bütünüyle silip kurtulmak da bir yenilgiydi. Tahtaya koştu, canavarın yalnızca gözlerini silip, acele içinde tavana bakan gözler yaptı. Zavallı canavar, ağlamaklı bir yüzle af diyor gibiydi artık.

Ay ve Elma

I

Trenin o uzun, dar koridorunda, gecenin ileri bir vaktinde, ikimiz de yolculuğun ritmik tıkırtılarını dinliyorduk. Hızla geriye giden ağaçlara bakarken, ben bir an trenin değil de yeryüzünün kayıp gittiğini düşündüm. Senin ise keyfin yerindeydi: Akşamdan beri yediğimiz elmaların sonuncusuyla uğraşıyordun. Artık yalnızca bir elmamız vardı ve ne sen, ne de ben elma üzerindeki 'hakkımızdan' vazgeçmiyorduk. Elma çok sertti, elle ikiye bölünecek gibi değildi ve çakımız da yoktu. Ben aldım elmayı; az sonra onu bölmenin olanaksız olduğunu anladım. Bozulduğumu belli etmek istemedim; seninle bir an hınzırca bakiştık. Bu bakışmada –neyse ki der gibi– ikimizden birinin daha üstün olmayışına şükreden gizli bir hoşnutluk vardı.

Trenin açık penceresinden giren sert kış soğuğu arkaya doğru gittiği için üşümüyorduk; dışarıda kocaman bir ay vardı, parmaklarına baktım, elmanın çukur yerlerine bastırmaktan ötürü çekilen acıyı gizliyorlardı. Yüzünde, aklı-

na gelen şeyin benim aklıma da gelip gelmediğini araştıran bir bakış gördüm, boş verir gibi dönüp aya baktım. Elmayı yarısına kadar yemeni ve bana vermeni aklımdan geçirdim, önce sen ye, demeye hazırlandım. Yüzüne yeniden baktığım zaman, alaycı gülümseyişinden elmaya ilişkin bir tehlikenin belirdiğini anladım. “Soğuk bir şaka yapmamı ister misin?” dediğin zaman bu şakanın sonucunda elmayı yiyemeyeceğimi anlamanın gerilimi ve şakayı yaşamanın merakıyla “Evet,” dedim. Şaka yapmanı onaylarken başka yolumun olmadığını biliyordum, çünkü hınzır bakışlarından ‘yapma’ desem de şakayı yapacağın okunuyordu.

Açık pencereden o güzelim elmayı dışarı fırlattığın zaman, aslında bunu yapacağını anlamış olmama karşın, acıyla ‘ah’ diye bağırıp, kahkahayla gülmene ben de katıldım. Pencereden dışarı savrulup yere düşen elmanın nasıl hızla yuvarlandığını ve bir süre sonra durduğunu kahkahalarım arasında görür gibiydim. Sile sile yüzünü parlattığımız elmanın yanığında şimdi tozlu bir ayışığı parlıyor olmalıydı.

“Bunu yapmamalıydın,” dedim sana; kızmıştım ama gülüyordum.

Sigara yaktık keyifle; gülüşmelerimizin sinir bozukluğu halini aldığı bir andı bu. Arkadaşının aşk acısını hemen hissedenden bütün gençler gibi, ben de senin umutsuz aşkını düşündüğünü anlamıştım. İkimiz de kesik cümlelerle konuşuyorduk. Boğazına bir hıçkırık düğümlendi ve benim bunu anlayıp anlamadığımı görmek için yüzüme baktın. “Elma katili!” dedim sana, rahatlayıp güldün.

Büyümek istiyorduk; hüznümüz bu yüzden olmalıydı. Gelecek zaman avcumuzun içindeymiş gibi tez canlıydık; şimdiki zaman ise hiç bitmeyecek gibi yavaştı. Büyümek istiyorduk. Geleceği bir an önce yaşamalıydık, kendi ölümümüzün gelecek zamanın herhangi bir yerinde karşımıza çıkabileceği aklımıza gelmiyor değildi, ancak bu ölümü bi-

le soğuk gözlerle izleyebilir, ölen biz değilmişiz gibi ölümümüzden sonra yaşamaya devam edebilirdik.

Tren küçük bir kasabaya girerken kompartımana geçtik ve uyumaya çalıştık. Kompartımanda üç kişi daha vardı. Kendimizi bu üç kişiden uzak tuttuğumuzu, tanışırsak kaçındığımız konuşmalar yüzünden sıkılacağımızı bir şekilde belli ettin. Ben aslında şu aksakallı ihtiyarı biraz konuşturmak isterdim. Uyumaya çalıştık ama olmadı. Bir ara kompartımandaki ağır kokudan rahatsız olduğunu gördüm. Gece, ayışığı aydınlığı içinde akıp gidiyordu. Pencereyi çok hafif araladım, ılık gibi bir sesle içeriye soğuk hava girmeye başladı. Trenin sarsılışları, her viraja girişte belirgin bir ritimle artıyordu. Bu ritim aklıma çok eskiden kalma bir türküyü getirdi ve bu türkü nedense hemen aklımdan çıktı. Çocukluğumun mahalle bakkalı gözümün önündeydi, takma dişlerini çıkarmış, burnuna su çekerek aptes ahyor; gömleği dirseklerine kadar sıvalı, ben adamın dişlerinden çok korkuyorum: Çünkü en bildik şakası, çocukların gözüne bakarak diliyle takma dişlerini dışarı çıkarması ve “Şu çocuğu birisi pişirse de yesek,” demesidir. Koşup annemin bacaklarına sarılıyorum.

Senin de geçmişe daldığın belli oluyor, eski şarkılardan birini mırıldanışından anlıyorum bunu.

Ayın sulara vuran yansımasını görüyorum. Çocukluğumda, balkonda oturduğumuz gecelerden birinde, pencereye ayışığının vurduğu bir zaman aklıma geliyor. Hem gökyüzünde ay vardı, hem de pencerede. Penceredeki ayı yakalayabileceğimi sandım: Hızla elimi cama vurdum ve cam dağıldı, elim kesildi. ‘Gitti’ diye ağladım. Belki de ‘ditti’ diye ağlamıştım, bilemiyorum. Ne annem, ne de babam giden şeyin ne olduğunu anladı. Dudağımı büze büze ayı gösterip ağlamamın anlamını bulmak onlar için gerçekten de zordu.

Trenin gece içinde neden gri renkte göründüğünü düşünüyordum. Renkler sanki azalmıştı. Ayışığının Keban Barajı üzerine serilmiş hali, bu renksizlik düşüncesini daha da çoğaltıyordu. Uzaklarda kırmızı bir sinyal ışığının yanıp söndüğünü görünce, bunun neye ait olduğunu anlamak için seni dürttüm: 'Hı?' diyerek sıçrayışından uykuya daldığın anlaşıyordu.

II

Mardin'i ilk kez gördüğümüzde, şehir uzaktaydı: Nasıl şaşırdığımızı biliyorsun. Kadim zamanlarda, taşlar ve kayalar deniz gibi kabarmış ve tam da düzlüğe yayılacağı sırada donmuş gibiydi. Şehir, en fazla heyecanlandığı anlaşılan tepenin üstündeydi. Uçsuz bucaksız ovanın üstüne çöken mavimsi buğuyu gördün sonra, eski insanların güvenlik endişelerini yüreğinde hissettin. Kale-kentin düşmandan korunmak için çekildiği dağlara bakmakla bile yorulmuştun. İçinde yolculuk ettiğimiz dolmuş Mardin'e yaklaştıkça atlı orduların engeli araziden düzlüğe doğru nasıl ilerlediğini bir türlü gözünde canlandıramıyordun; dolmuşun vites değiştikçe değişen iniltisi, sürücünün çaldığı berbat müzik ve sigara dumanı buna engel oluyor, dikkatin dağılıyordu.

Daracık sokaklarda yürüyüp, adını önceden bildiğimiz otele yerleştirdiğimiz zaman, Mardin bize tarihsel uzaklığını yitirdi, biz de onun bir parçası olduk. Üçüncü sınıf bir oteldeyiz; çarşaları koklayıp yüzümü buruşturuyorum. Sen pek sevdiğin ızgara köfteyi ne zaman yiyeceğimizin hesabındayken, ben sokağa bakıp tabelaları okuyorum: Burası çok eski bir yer. Sanki zamanda ters yöne gitmişiz: Oysa biz geçmişte neler olduğunu değil, gelecekte neler olacağını merak etmiyor muyduk?

Sonunda köfteden yana muradına eriyorsun. Ayranın adı-

nı 'hayran' yaptığımı söylüyorum sana. Gülümseyip 'heyran' diye düzeltiyorsun.

Otel bizi akşama kadar kemiriyor. Beklediğimiz kişi görünürlerde yok. Yatağa uzanıp uyumaya çalışırken, aklımıza gelenleri söylemeye ikimizin de dili varmıyor. Her "ne oldu acaba?" sorusu içimizi titretiyor. Akşama doğru bizi yurtdışına çıkaracak kuryenin gelmeyeceğini anlıyor ve ikimiz birden anlaşılmış gibi doğruluyoruz.

"Dört saat gecikme... Daha fazla durulmaz burada," diyor-sun. İki kaçak, umudu kırılmış iki insan olarak, bir uğursuzluk az sonra gelecek ve bize yapışacakmış gibi hızla otelle ilişkimizi kesiyoruz. Akşam öncesinde, solgunlaşmış bir güneş altında geldiğimiz yoldan geri dönmek için acele ediyoruz. Bir Chevrolet taksi, dolmuş yapıyor: "Hadee Diyarbekiri!" Dahiyoruz içine. Arabaya ancak bir kişi daha gelirse hareket edeceğiz, ama gelmiyor. Önde Araplar gibi kefi-yeli, adını bilmediğin bir giysi içinde iki adam oturuyor, galiba Arapça konuşuyorlar. Sen sağ bacağına sabırsız sallıyorsun: Gözlerin dışarıya bir yolcunun daha gelmesini çabuklaştırmak ister gibi sürekli bakıyor. Beşinci yolcu, elinde çantasıyla yanına oturduğunda adama sevinçle baktığını görüyorum. Temiz giysili, pırıl pırıl tıraşlı bir adam. "Diyerbekir?" diye soruşundan onu Kürt sanıyorsun ama adamın aksanı başka bir şey söylüyor: Onunla göz göze geliyorsunuz ve gülümsüyorsunuz.

"Do you speak English?"

Bu adamın yabancı olduğunu ilkin kavrayamıyorsun.

"Ne dediniz?"

Adam sanki daha kolay anlaşılacakmış gibi önce İspanyolca konuşuyor, sonra da Türkçe bir iki sözcükle Arjantinli olduğunu söylüyor.

III

Diyarbakır'da trene bindikten iki saat sonra Signor Garcia sarhoş bir halde bizim kompartımanın önünden geçti. Sen doğrulup sürgülü kapıyı açtın ve onun arkasından, "He-ey Peronito!" diye seslendin. Arjantinli seni görünce, "Oh, commandante zero!" dedi ve elindeki çay bardağını yudumlayarak bizim kompartımana yaklaştı.

"Commandante" "Peronito" gibi politik lakaplar tanışıp konuştukça ortaya çıkan farklı siyasal eğilimlerimiz yüzündendi. Adamın sağcılığı ve tutkulu Hristiyanlığı ile Mardin'de karşılaştığı Guavera solculuğu arasında tatlı bir çekişme yaşıyordu.

Garcia yanımıza gelince sarkık çenesine, torbalanmış gözlerine baktım, adam filmlerdeki CIA ajanları gibiydi. O sırada elindeki çay bardağına şarap doldurduğunu fark etmiştim, trenin sarsıntılarına karşılık tek damlayı yere dökmüyordu. Sen de aynı şeye baktığın halde, adamın parmaklarının üzerindeki kıllardan tiksindin. Koridora çıktım, Garcia'nın uzattığı şarabı bir elini göğsüne koyarak reddettiğini gördüm. Adam bu kez bana döndü ve "Tren yolculuğunun içkisi şaraptır, iç," dedi. Aslında içecektim, ama sen reddettiğin için "hayır" sözü benim zihnime de sıçradı. İkimiz de benim 'hayır' dememle birlikte Garcia'ya yersiz bir öfkeyle baktık. O, sakince bardağı dudaklarına götürdü ve içti. Yenisini doldurdu, sen pencereden dışarı bakıyordun, Ay gene yükselmişti ve Garcia'nın nefesi seni rahatsız ediyordu. Pencereyi gürültüyle açtın, tekerlek sesleri çoğaldı, Garcia'ya dönüp sordun:

"Size bir şaka yapmamı ister misiniz?"

Garcia bu soruyu kafadarlık çağrısı sandı ve "Yap," dedi. Sen şişeyi istedin ve adama göstere göstere pencereden dışarı fırlattın. Yaptığın şey kötüydü, senin olamayanı başka-

sına da yasaklayan, bayağılık dolu bir duygudan beslendiği akla gelebilirdi. Onun 'dur, yapma!' diyeceğini ve sana yalvaracağını umuyordun, ama Garcia 'bu şaka da benden' diyerek bardağındaki şarabı senin üzerine boca etti. Politik çekişme, birden savaşa dönüştü: Adamın tiksinti veren kıllarla dolu parmaklarını yakaladın ve kıracak gibi bücktün. Gülmeyle karışık bir acı yakarış sırasında çay bardağı düşüp kırıldı ve sen ellerinin kirlenmiş olduğu içtepsiyle, hiç konuşmadan lavaboya yollandın.

Garcia ve ben, lavabodan çıkmanı bekledik. Hiç konuşmuyorduk; ben arada bir yutkunuyordum. Garcia beni süzüyordu:

"Yemekli vagona gidelim mi?" dedi birden.

Gece yarısına doğru yemekli vagona, çoktan sarhoş olduğumuz halde, altmış yaşına değmiş bir adamın, biraz sahtelikle dolu olsa da gençlere özgü delidoluluğu ikimizi de şaşırtıyordu. Sen ve ben bir an önce büyümenin iştahıyla, biraz da gelecekteki bir yaşta ulaşacağımız olgunluğun rolünü oynuyorduk. Durgun bakışlarımız vardı. Oysa Garcia cin gibi bakmaktaydı. Hararetle konuşuyor, Roma'da Angela adında bir kadınla yaşadığı maceraları anlatıyordu. Roma'yı görmediğimizi anladığı için kadınla gezdiği çoğu yerin adını kafadan attığını düşünüyordun.

"Angela ile Piccolo tiyatroda bir oyun izledik, sonra Aurelia Caddesi'ndeki bir lokantada yemek yedik. Başında kırmızı bir şapka vardı, kırmızı eldivenler... file çorap... yüksek topuklu ayakkabılar... Oh, la la... Öyle göğüsleri vardır ki kahpenin, büyük değildir ama taşacakmış gibi durur... Otelimize gittik, file çoraplarını çıkardım, koluma geçirdim, güldü... İtalyanların bir kusuru vardır, genellikle ağızları büyük olur, dişleri de iridir. Korsesini çözdüm, hâlâ gülüyordu."

Garcia'nın gözleri anlatıyordu çok şeyi; Angela'nın gö-

güsleri Garcia'nın iki gözü olmuştu sanki. Porno anlatmaya düşkün yaşlılar gibi şehvetten kızaran Garcia, trenin sarsıntıları ile bir otel odasındaki yatak sarsıntıları arasında gidip geliyordu. Sonunda gözlerini yumdu: Angela bluzunu giymişti. Kadının sahtekâr bir utangaçlıkla Garcia'ya bakarak 'canım' dediği seziliyordu. Garcia, Angela'nın memelerini avuçlayıp sıktı, gülüşüp yuvarlandılar.

İkimizin boş boş baktığını görünce Garcia sustu. Anlattığı öyküde filmlerden çalınmış küçük şeyleri yüzüne vuracağımızdan çekinir gibiydi.

IV

Kompartımana döndüğümüzde Garcia'nın gözünü şişiren bir yumruk mu vurmuşsun, yoksa şaka yaparken adamın yanağı sarsılan trenin camına mı çarpmıştı, anımsamıyordun. Kompartımanda aksakallı, koca burunlu bir adam büyük bir horultuyla uyuyordu. Sarhoş gürültülerimizle adamın ayağını iteledik –bu itelemede daha önce onu burnunu karıştırırken görmemizin öfkesi de vardı– kompartımanda yüksek sesle konuştuk. Yaşlı adam öfkeyle bağırıacaktı ama kucağında bize ait bir bisküvi kutusuyla uyuyakaldığı için, suçüstü yakalandığını fark etti, iç geçirdi, uyanamamış gibi yaptı.

“Bak,” dedin bana, “ayışığı bulunan bir gejede hij bir insan tek bajına değildir!”

“Ya,” diye onayladım ben de: “Ölüm eğer geleceği paylaşmaksa şiir gibi ölünür!”

Trende miydik, karşımdaki sen miydin, ne konuşuyorduk, dudağım niye şişmiş gibiydi, bir türlü anlayamıyordum. Bir ara bana, çocukluğumda duyduğum ilk türkünün ne olduğunu sordun: Ben bir espri yakalamış olmanın şımarıklığıyla ‘nenni bebek’ dedim. Sen soluksuz kalarak gülerken, “Bir insan çocukken duyduğu ilk türküyü anımsayamı-

yorsa mutsuzluğu hak etmiştir," dedin. O anda ağzın biraz eğildi ve 'nenni bebek' diyerek beni uyutmaya çalıştın.

Sabah trenden indiğimizde içkiden ve uykusuzluktan yüzümüz karışmıştı. Garcia neredeydi, merak bile etmeden trenden ayrıldık. Oturduğumuz apartmanın kapısında taksi-den indiğimizde gözlerimiz uykusuzluktan kapanmak üzereydi. Kapıyı itip daima karanlık olan merdiven boşluğuna doğru yürürken otomata bastın ve onun zırlıtısından hoşlanmayarak isteksiz öksürdün. Ben anahtarlığı çıkardım, şangırtılar arasında kapının anahtarını buldum. Sen merdiven boşluğundan yükselen ağır kömür kokusundan ötürü soluğunu tutuyordun. İçeriye girdik, tabancalar göğsümüze dayanır dayanmaz soluğunu bıraktığını işittim. Ellerimizi ensemize koyduk; senin gözün hâlâ yataktaydı, oyun bitter bitmez yatağına gidip uyuyacakmış gibi acele ettin. Üstümüz arandı, sonra çantalarımız didiklendi; telsizler tuhaf dilleriyle vızırdadılar, ellerimize kelepçeler vuruldu. Arada bir seninle bakışıyorduk; yüzün anlamsız bir gülümsemeyle çarpılmıştı, ama farkında değildin. Eve karakol kurmuş olduklarını nasıl da anlayamadığımıza hayıflandın, Garcia'ya küfrettin.

"Yürüyün" diyerek bizi iterlerken, veda bakışı yolladığın evimize ben de bakma gereği duydum. Duvardaki Marx posterini neredeydi acaba? Kitaplarımız yere saçılmış, kitaplığı-mız çöplüğe dönmüştü. Somyalarda, ayakkabılarını çıkartmadan dinlenen polislerin ayak izleri vardı. Halı rezil bir pislik içindeydi. Mutfakta temiz hiçbir şey yoktu. Özel dünyamızda pervasızca gezinilmişti, demek ki bu dünya bizim değildi artık. Elinde telsizle sana soru soran komiseri bu pislikten sorumlu tutmayı uygun buldun; sorularına yanıt vermedin, yüzüne bakmadın. Adamın sana yaklaşıp uzaklaştığı, telsiz sesinin evin içinde dolaşmasından belli oluyordu.

İkimizi de camları boyalı bir minibüse bindirip gözleri-

mizi başlıyorlar. Gözlerin başlı olarak iyi bildiğini düşündüğün kentin neresine gittiğimizi çıkarsamaya çalışıyorsun. şimdi evimizin önünden başlayarak aēa lar, k ēedeki market, ara sokak, sonra postane binası geride kaldı. Araba saēa döndüğüne göre fakülteler yönüne doēru gidiyoruz. Nereye d nsek orayı görüyor gibisin; ancak ummadığın bir şey oluyor, arabadan indirilip y r t l yoruz: Bildiğin kadarıyla bizi burada indirmemeleri gerekir. Yirmi-otuz metre kadar saēa, sola, sonra tekrar saēa y r t l p başımızı eēdirilerek merdivenlerden  ıkartılıyoruz. Bu baş eēdirme işi numaradır, tamam ama şimdi bindirildiğimiz arabanın motoru dizel olduēuna göre araç deēiřtirildi ve bu arabanın burnunun hangi yöne dönük olduēunu kestirmen söz konusu olmuyor. Artık y n kestirme  aban boşa gittiğine göre arabanın i iyle ilgilenmek gerektiğini düşünüyorsun. Polislerden birisi kötü kokulu bir sigara içiyor. Sen adamın fırça bıyıklı ve  opur yüzlü olduēunu kurguluyorsun, ama öyle mi deēil mi bilemiyorsun. Arada bir ‘ıhı’ diye  ks rmenden, başka bir konuşma dilini seçtiğini anlıyorum. Bir süre bekleyip boēazımda bir gıcık varmış gibi ben de ‘ıhı’ diyerek  ks r yorum. İnsanlar birbirini öksürük sesinden de anlar: ‘Kaygılanmak yok’ mesajını birbirimize iletiyoruz.

Yataksız mindersiz bir hücreye atıldığında üstümde özel eşya adına ne var ne yok alınmış, g zbaēım çıkarılmıştı. Karanlık hücreye önce alışamadım. Buz gibi duvarlar ve ıslak zemin yüzünden içim titredi, vereceğim ifadeyi defalarca kurguladım. Dizlerim aērıdık a kalkıp geziniyordum. Gözüm karanlıēa alışmıştı: Duvara kazınmış yazıları seçebiliyordum;  oēu ya adını yazmıştı, ya tarih atmıştı. Bazıları sloganlar  iziktirmiş, bazıları da edebi sözler d kt rm şlerdi.

Sen de ben ne yaptımsa benzerini yaptın. Yalnız bir aracan sıkıntısından söylediğin türkü, yaptığımız şeyleri farklılaştırdı: Sesini yalnız benim deēil, diēer h credekilerin de

tanıdığı anlaşıyordu; kapılar tekmelenmeye, 'kod adın' söylenmeye başlandı. Az sonra da sorgu için götürdüler seni.

Sorgudaki sesler her an yürütülen psikolojik savaşın parçası olarak hücrelerden işitilebiliyordu. Sorgunu sanki gözümün önünde yapıyorlardı. Üzerindeki giysileri çıkarttıklarını, bileklerini askıya bağladıklarını, elektrik manyetosunu nazik yerlerine deydirdiklerini görür gibiydim. Sen çığlık attıkça ben de ağzımı açıyor, gözlerimi yumuyordum. Sorulara verdiğin karşılıkları sen değil, ben önceden düşünüyordum gibiydim.

İşkence yüzünden bedenim öyle kıvranıyordu ki, acıyla gerilen kendi yüzünü görür gibi oluyor ve istem dışı gülüyordun. Sinirlerin boşanıyordu, parmakların parçalanıyor gibiydi.

Bir ara polislere "Durun, durun!" dedin, durdular. Sordun: "Dışarıda ayışığı var mı?"

Birisi 'kafayı oynattı galiba' türünden bir el işareti yaptı, karşısındaki, 'bilmem' anlamında kaşlarını kaldırdı. Bir diğeri de dalgacı bir ses tonuyla, "Var, ne olacak?" dedi. Daha yakında olan polis senin şu küçük şeyini tutarak elektrodu oraya yerleştirirken, "Oğlum bununla yavru kedi mi düdüklüyorsun" diyerek dalga geçti. Öbürü "Her boku unuttu, ayışığını soruyor. Belki bunun kuşu ayışığında ötmüyordur, ha? Dikkat et şefim oğlanın pipisi düşecek." Onlar böyle moral bozmak için ileri geri konuşadursun, yüzündeki gülümsemeyi gören kalın sesli polis sordu:

"Ne yapacan lan ayışığını?"

"Ayışığında şaka yapmayı severim!"

Ben hücremde gülerek gezinmeye, sabırsızlanmaya başlamışken, son sorunu sordun: "Bir şaka yapmamı ister misiniz?" Evet ya da hayır karşılığını beklemediğini biliyorum, ama benim, hücreden, "Yap!" diye bağırdığımı duymuş olmalısın. Tam önündeki polisin üzerine işediğin za-

man “ulan!” diyerek kaçışmaları görmeye değerdı ama gözlerin bağılıydı. Kûfürlerin ve aşğılamaların beş para etmez olduğı bir andı bu, bütün gözleri bağılı insanların, hücrelerde acı çekerek inleyenlerin, neden güldüğümü anlamadıkları için kapıları yumrukladığını işitiyordum. Ayak sesleri bana yaklaşıırken, işkencenin yaklaştığını düşünerek içim cız etti. Gülüşüm kekreleştı, duvarda bir edebiyat meraklısının kazıdığı sözlere takıldım, okuyacaktım, ama vazgeçtim, başımı kapıya çevirdim. “Sıkı dur” dedim kendime, derin bir soluk aldım.

Sürgü çat çat ederken, bozkırda, yanağında tozlu ayışığı parlayan o yalnız elma neden gözümün önüne geldi bilmem. Kapı açıldı, kaçakçılık sanığı Garcia’yı içeri ittiler. Adamın bana bakan mor gözündeki şaşkınlık daha büyüktü, istavroz çıkardı, bilmem ki beni ne sandı.

Katrancis Anastasios

– Babaların en iyisine...
Anısı önünde saygıyla
eğilerek... –

Mitropoleos Sokağı, 46 Numara'daki Hotel Imperial'in balkonunda oturmuş, hemen önümde heybetle duran Mitropolis Kilisesi'nin çan kulelerine bakarak düşünüyordum. Otelin dördüncü katındaki odama yerleşeli henüz on dakika olmuştu. Yaz ikindisinin mutlu günışığı altındaki Akropolis'i, Plaka semtinin çatılarını, insana bu ülkede eczaneden çok ne var dedirten bir ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ tabelasını, İstanbul çağrışımı yapan ara sokakları gözlüyordum. Burayı, yarım saat önce uğradığım başka bir otelde, "boş oda yok" diyerek beni geri çeviren Makis adındaki genç bir adamın önerisi sonucu bulmuştum. Bana Hotel Imperial'in broşürünü veren Makis, "Yarın buradaysanız uğrayın, boş yerim olur," demiş ve Türk olduğum için alelacele bir neşeyle birkaç Türk şehrinin adını peşe sıralamıştı. Bunu niçin yaptığı pek anlaşılır değildi doğrusu; belki de aklımda yer edebilmek için böyle davranmıştı.

Broşürde Hotel Imperial'in 'şehrin merkezinde, Syntagma'ya iki dakika uzaklıkta ve bütün havayolu şirketlerinin bürolarının bulunduğu bir yerde' olduğu yazılıydı. Burası doğrudu, ancak otelin konforu adına yapılmış şişirmelerin hiçbiri doğru değildi. Diğer oteller çok pahalı olduğu için başka seçeneğim kalmamıştı; dahası otelin manzarasına diyecek yoktu.

Önce haritadan Atina kent planına baktım, sonra Yunanistan coğrafyası üzerinde göz gezdirdim: İçimde her yalnızlıkta yaşadığım o yenilmez burukluk kıpırdanıyordu. Yalın bir duyguydu bu; için için konuşan, kendinden başka dert ortağı olmayan insanlara özgüydü. Haritayı bırakıp çevreye göz gezdirdim, kentin işlek sokakları insanda yürümeyi kışkırtan bir canlılık içindeydi; alelacele bir duş alıp dışarı çıktım.

Turistik eşya satan dükkânlarıyla Marmaris'i ve Bodrum'u çağrıştıran Plaka'da yavaş yavaş dolaşarak akşam yemeği için uygun bir taverna aradım. Turist kalabalığına karışarak uzun süre yürüdüğüm için bir ara yolumu şaşırdım ve Bodrum'daymışım gibi tanıdık bir yüzle karşılaşım umuduyla bakındım. Akşam alacası çöküyordu; yavaş yavaş ışıklarını yakan dükkânların arasından geçerek 'Partenon manzaralı' bir tavernanın kaldırımındaki masalarından birine oturdum. Yoldan gelip geçenlere bakarak uzo, kalamar ve salata ile günlerdir süren dostluğumu tazeledim; Partenon'u aydınlatan ışıldakların yakılmasıyla keyfim yerine gelir gibi oldu.

Bir saat kadar sonra Makis gözüme ilişti, beni görünce sırttan bu adama kırk yıllık dostummuş gibi bir el işareti yapıp onu masama çağırdım ve tüm gevezelik silahlarımı hazırladım. Gerçekte bir kamyon şoförünün genelev ve deri ceket kokan kültüründen öte bir görgüsü olmayan bu dev cüsseli, Makedon çehreli adamla Türk kadınlarının mı, yoksa Yunan kadınlarının mı daha güzel olduğunu tartışmaktan

başka bir yolum yoktu. İkimiz de karşımızdaki ülkenin kadınlarını çekici buluyorduk; burada gizli bir hesaplaşma da yatıyordu doğrusu: Çünkü karşımızdaki ülkenin kadınlarını güzel bulmak içten içe bir aşağılama dozu taşır gibiydi. Bu konuda Makis'in oyununa geldiğimi, dahası o Türk kadınlarına sulandıkça benim de Yunan kadınlarına sempatinin arttığını hissediyordum.

Ona hiç Türk sevgilisi olup olmadığını sordum, yoktu. Oysa benim Türkiye'de Dimitrea adında bir sevgilim vardı. "Bu demek oluyor ki Makis, sen daha çok toysun," dedim ona, bayağı ahbap olmuştuk, o da beni toy buldu, "Çünkü" dedi "doğru olan şey, bir kadınla yatmak ve adını unutmaktır."

Makis nereden bilecekti, benim Dimitrea adında bir sevgilim olması olanaksızdı. Fatsa yakınlarında gördüğüm bir kilisenin duvarına kazınmış olan ΠΑ 1887 tarihli yazıdan esinlenerek uydurduğum Papaangelis Dimitrea adının onda yaratacağı etkiyi tarttığımı elbette anlayamazdı. Makis'in bu adı taşıyan bir tanıdığı olabilirdi, bu ismi işitmiş olması da mümkündü; bütün bunlar elbette çok zordu, ama sarhoş kafayla sorularımın mantıklı olup olmadığını düşünecek halde değildim.

Ona Karadeniz'in engin yeşilinde, Fatsa'dan Çaka Köyü'ne doğru kıvrıla kıvrıla ilerleyen yolları anlatmadım; bu yolda küçük bir burun vardır, bir deniz feneri ve bir de küçük bir kilise. Makis'e, kilisenin duvarlarında 1887'de yazıldığı belirtilen ΠΑ ile ΚΑΤΡΑΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ adlarının bulunduğunu söylemenin bir anlamı yoktu. Gözümün önüne kilisenin arka tarafındaki incir ağacı gelmişti, ağaç hisırtırlı dallarıyla salınıyor, deniz yumuşak hareketlerle kıyıya yalıyordu. Deniz feneri gündüz uykusundaydı, ilerideki otlakta böğüren inekler, uzakta bir yerde havlayan köpek, poyrazın sahile yığıldığı yüz milyonlarca midye kabuğu, tepesi sislenmiş orman...

Uzonun etkisiyle uyuşmuş olan dudagımda bir sigara tütüyordu, Makis, otelinde kaldığı belli olan Alman kızlara yılmış popolarına bakarak iç geçirirken ben sigaramı söndürüp güldüm. Bütün hareketlerimin gülünç ya da anlamlı oluşunu benden bağımsız olarak belirleyen başka bir güç vardı içimde: Böyle sarhoş olmak her zaman arzulanabilecek bir şeydir. Makis'e uyduruk öykümü anlatmak konusunda beni zorlayan da bu gizli güçtü, sanki gerçek bir öyküymüş gibi konuşuyordum.

"Dimitrea'nın, büyük dedesi Katrancis Anastasios adında bir adammış, Karadeniz'in en büyük doğal limanı olan Vona'da yaşar, teknelerin yapımında kullanılan zifti en iyi o kullanırmış," dedim. Makis'in yüzünde herhangi bir değişiklik yoktu, yanıt yerine kendisine bir bira daha ısmarlayıp ısmarlamayacağımı sordu. Garsonu azarlar gibi çağırıp "Karşımda oturan bu serseriye bir bira getirin," dedim. Makis kahkahalarla gülüp çok şakacı olduğumu, Dimitrea'nın dedesi yerine kızın kendisinden söz edersem keyfimizin iyice yerine geleceğini söyledi. Ben ise konuyu tümünden değiştirdim ve 'güzel tatil nerede yapılır' ekseninde dolaşan sorulara geçtim. Bu sorulara aldığım yanıtlar arasında aklımda kalan tek yerin Napflio olduğunu belirtmeliyim.

Katrancis Anastasios kimdi, 1924 Göçmen Değişimi yıllarında Türkiye'de mi kalmıştı, yoksa Yunanistan'a mı göç etmişti? Yason Burnu'nda gördüğüm kilisenin duvarına adını kazıdığına kaç yaşındaydı? ΠΑ onun sevgilisi miydi, adı belli olmasın ve kızcağızın adı dillere düşmesin diye mi ΠΔ harflerini yazmıştı? Yoksa yeni doğmuş bebeğinin doğum tarihi miydi bu?

Makis beni hayal kırıklığına uğratmıştı, içimden onunla konuşmak gelmiyordu. Birinci Dünya Savaşı sonunda, dedemin de içinde bulunduğu tutsakların Bombay'daki kamptan alınıp bir gemiye bindirildiğini, tutsak dolu geminin Kızıl-

deniz'den geçerek Pire Limanı'na geldiğini, diğer kamplardan getirilen tutsakları da aldıktan sonra doğruca Sinop Limanı'nda "yükünü" boşalttığını bu adama anlatmanın hiçbir gereği yoktu. Acaba dedemin 1924 Göçmen Değişimi yıllarında Müslüman olup Türkiye'den ayrılmayan Akdağlı Yanni ile Boğazlıyan'da bir değirmen işlettiklerini söylese miydim? Yanni, Pire'ye yerleşen akrabalarını özledikçe dedeme Pire'yi anlatırır, 'Pire, Kayseri'nin deniz görmüşü' sözünü söylettirirmiş. Pire'yi bildiği bir yerle kıyaslamaya yarayan bu açıklama onu hoşnut eder, "Yak bakalım Delisolak," diyerek sigara tabakasını uzatmış.

Makis Alman kızlarının otele döndüğünü fark etmişti, acelesi vardı, bana biralar için teşekkür edip iyi geceler dileyerek uzaklaştı.

Çam yarması konuğum uzaklaşırken, benim fosilleşmiş isimleri sorgulayan bir deli olduğumu düşündüm. Diyelim ki Dimitrea'yla nine olmuş haliyle karşılaşsam ne yapacaktım? Bu düşünce hoşuma gitti, sorduğum soruyu unuttum. Dimitrea'yla bulmuş da ne yapacağımı şaşırmış gibiydim. Ne mi yapacaktım, tarihi bulmuş olacaktım. Ne salaktım ben, tutup başka bir salakla hiç ilgilenmeyeceği konular üzerinde konuşup durmuştum. Midemde bir ağrı vardı, uykum gelmişti, saate baktım: Henüz dokuz buçuk bile değildi.

Sallana sallana Hotel Imperial'e döndüğümü biliyorum, ama tavernadaki hesabı nasıl ödediğimi hiç anımsamıyorum. Burnumu battaniyeye değdirmeden titizlikle uyumaya çalıştığım tüm ayrıntılarıyla aklımda ama nasıl odama girdiğimi, ne zaman soyunduğumu bilmiyorum. Uyumamla yatağımdan fırlamam bir olmuş gibiydi, çünkü yanı başımdaki Mitropolis Kilisesi'nin sabah yedide şaşırtıcı zenginlikteki bir çan melodisiyle ortalığı titretmesi ayağa fırlamama yetmişti. İlk ne olduğunu anlayamamıştım, ancak Atina'da olduğumu anımsayınca keyifle balkona çıkıp çanı dinle-

dim. Sabahın o enfes serinliğinde aklımda ne yüzlerce yıldır güneşin altında kavrulmuş mermer sütunlar, ne Platon'un Akademia'sı, ne de yontucu Phidias vardı; oysa görkemli Akropolis karşımdaydı. Tüm tarihsel yapıları insan eli değmemiş bir doğa parçası gibi algıladığımız günlük yaşamın sıradan bir ânındaydım. Kayıtsızca sağa sola bakınıyor, çaylı-balılı bir Türk kahvaltısını özlüyordum, neskafeden ve hazır reçellerden usanmıştım.

Akropolis'i gezerken hâlâ zihnimde akşam kalabalığının gürültüleri, sirto ve uzunhava karışımı bir müziği çatal bıçak seslerinin arasında dolaştıran klarnetçinin üzgün yüzü, Türkçe konuşan Çingenelerin boynu eğilmiş gülleri satmak için koşuşmaları ve kilise çanları yankılanıyordu. Nedense, Partenon'u hemen gezip Atina'dan uzaklaşmamı fısıldayan bir tempoyla alelacele dolaşıyor, fotoğraflar çekiyordum. Aslında burada iki gece daha kalmak niyetindeydim, ama içimde tuhaf bir itki vardı, en azından bugün şehir dışına çıkıp geri dönmeliydim.

Akropolis'ten, Ankara'nın çıplak dağlarını andıran uzak tepelere doğru bakarken, içimde dizginlenemez hareket duygusunun Selanik'ten beri beni kovaladığını anladım. Üç gün önce Volos'un sayfiye yörelerinde kaldığım ahşap yer döşemeli oda aklıma geldi. Tahtaları gıcırdayan ve insanın çıplak ayakla dolaştığını bile ele veren oda, sanki eski bir zamanın solugunu tutmuş ve hiç bırakmamıştı. Pencereden içeri giren sümbül kokularına, ikindi vaktinde alabildiğine mavileşen Akdeniz'in neşesi karışıyordu. Döşemedeki katran eksikliği 'Katrancı'yı aklıma getirdi; gizli bir iş yapıyor-muş gibi odayı boydan boya gözden geçirdim. Yaramaz bir elin karaladığı bir yazı, bir tarih veya ne bileyim, unutulmuş bir mektup... Artık ΠΔ harflerinden beklentim değişmiş gibiydi, P ve D harfiyle başlayan Yunanca her ada razıydim. Bu saçma sapan oyun, artık önüne geçemediğim bir ruhsal

takıntıya dönmüştü ve beni kovalıyordu. Belki de yalnız başıma sürdürdüğüm bu yolculuğu katlanılır hale getirmek için böyle bir oyuna gerek vardı.

Dünyanın gezginler ve gezginlere hizmet edenler olarak ikiye ayrılmış olduğunu düşündürten turist kalabalığından koparak Hotel Imperial'e döndüğümde Atina'dan ayrılmaya çoktan karar vermiştim bile. Öğle vaktinin yakıcı güneşi altında stadyum yolunda Pire'ye doğru inerken Hacıdakıs'in 'Atina' şarkısını anımsadım; ancak bu şarkıyı Türkiye'de dinlediğim için zihnimde Orta Anadolu'nun engin bozkırları canlanıyordu. Müziğin böyle bir işlevi de vardı demek ki. 1918'de Pire Limanı'na demirleyen o gemideki askerleri düşündüm. İngilizlerin elinde yıllarca tutsak kalan askerlerimizin söylediği türküler, acaba yalnızca türkünden mi ibaretti? 'Pire, Kayseri'nin deniz görmüşü' diyen dedemin bu benzetmesinde dinlediği bir Kayseri türküsünün payı neydi? Görünen oydu ki Kayseri ile Pire arasında hiçbir benzerlik yoktu; dedemin nereye bakarak bu benzerliği kurduğunu araştırıyordum; dar sokaklar, kepenkli dükkânlar neredeydi, denizi olmayan bir kenti Pire'ye benzetmek neyin nesiydi; bu, gerçekten çok anlaşılmas bir şeydi.

Pire'de liman boyunca bir-iki tur atıp tiyatro binası yakınlarında Komünist Parti'nin kırmızı bayrağı dalgalanan bir binanın altında yemek molası verdim. 'Fast food'dan başka bir seçeneğim olmayan bu molada içimdeki kovalamacaya uyarak hızla yemeğimi bitirdim. Öğle vaktinin insana burukluk veren tenhalığı düşlere uygundu; yalnızlığı ve umutsuz aşkları düşündürüyordu. Bu, "düşlere uygun yanılısamalar kentinin" caddelerinden kaçarcasına geçtim.

Pire'den çıkarken Makis'in Napflio'ya gitmemi önerdiği aklıma geldi, boş verdim. İçimdeki koşuşturmaya ayak uydurarak beni şaşırtacak bir şey arıyordum; umutlarım boşa

ıksa da telaşının çağrısına uymaktan vazgeemedim, önce Epidavros'a, sonra da Galatas'a doğru yollandım.

Galatas bana çok iyi geldi. Oda bulmakta zorlanmayışımın bunda etkisi var mıydı, yoksa balkonda oturup Poros Adası'nı izlerken içtiğim kahvenin etkisiyle mi keyiflenmiştim, bunu seçemiyordum. Sokaktaki kalabalığın yaydığı enerji bana güç veriyordu. Karşıdaki ada, tavernalardaki insanların çıplak gözle seçilebileceği bir yakınlıktaydı, yamaçlar üzerine kurulmuş beyaz evler ve yamacın tepesindeki saat kulesi insanı coşturacak güzellikteydi. Bodrum, Kaç veya Kalkan esintileri yüzüme çarpar gibiydi, içimdeki buzlar çözülmüştü, keyifle şarkı mırıldanıyordum.

Ev sahibesi Bayan Ioanna Daskalakis kayıt için çağırdığında yan odaya geçtim. Burada bayan Ioanna'ya çok benzeyen ve kızı olduğu anlaşılan genç bir kadın daha vardı. Kendimi tanıttım, genç kadın elimi sıktı, adını söyledi: "Penelopi." Pasaportumu istedi, verdim. Pasaportumu inceleyen Penelopi'ye mitolojiyle ilgili derin sorular sormaya hazırlanırken onun yüzünün değiştiğini gördüm:

"Türk'snz!"

şaşacak ne var der gibi bakındım. Penelopi, "Ben Türkleri hiç sevmem," deyince huzur bulduğum ilk yerde saldırıya uğradığım için serseme döndüm. Kadın cinsinin nefreti açığa vurma konusundaki sakınımsızlığı beni bir kez daha gafil avlamıştı. Penelopi, "Oturun lütfen," dedi ve ben otururken ekledi: "Elbette sizden nefret etmem için bir neden yok." Pasaportumdaki bilgileri deftere yazarken onun Giri'ten Mora'ya çıkmış, kıvrıcık saçlı, Arap esintileri taşıyan yüzünü inceledim. Penelopi yazmaya ara verdi "Sizi Alman sanmıştım," dedi. Bu gururlu bir af dileme gibiydi ama yüklendim:

"Eğer sizinle Türkiye'de karşılaşsaydık, siz beni yine Alman sanabilirdiniz. Ama ben sizi Türk'ten ayırt edemezdim."

"Ben Türk'e benzemem."

Güldüm:

“Ben de benzemem, ama bakın Türk’üm.”

Bir makbuz imzalayıp bana uzatan genç kadın, “Biz farklılıkları önemseriz,” dedi. Ben de, “Biz her şeye sahip çıkarız,” karşılığını verdim. Genç kadın ilk kez güldü ve yüzümü inceledi. Bu incelemenin ben makbuza bakarken yapıldığını biliyordum; önce iyice incelesin diye makbuza anlamsız ve boş bakıyordum ama birden kaşlarımı çatarak makbuzu yüzüme yaklaştırdım: PD karşımdaydı, genç kadının adı Penelopi Daskalakis’ti.

Şimdi ona nasıl Jason Burnu’nu, Katrancis’i, ΠΔ 1887 yazan o mermer parçasını anlatabilirdim? İşte, PD burada, karşımda olsa da, Karadeniz’in koca dalgalarının ritmiyle salınmamıştı, yağmurunun sesini işitmemişti, Katrancis Anastasios’la Fenerli Burun’da gizlice buluşarak sevişmemişti. Penelopi, Kayseri’yi görse Pire’ye benzetir miydi, Akdağlı Yanni’nin ülkemizi neden terk etmediği onu ilgilendirir miydi? Bildiğim şeylerin hiçbirinin buraya ait olmadığı bu kadar açık bir biçimde ortaya çıkmışken ne söyleyebilirdim? Akşamları Poros’a doğru şarkılar söyleyerek şarap içtiğimi görüp bitişikteki balkonundan gülümsese de, Penelopi saplantılarının iflasını gösteriyordu bana. Şarkılarıma eşlik edecek kadar yakındı Penelopi, ama beni hep “sonsuz öteki” sayacak kadar da uzaktı.

Galatas’tan iki gün sonra ayrılıp bir feribotla Pire Limanı’na doğru yola çıkarken düşleri yıkılmış bir adamın bu ruklugu içindeydim. Aklımda artık yalnızca Pire’yi denizden görmüş dedem gibi görmek vardı. Biliyordum, yine dedem gibi düşünmeyecektim. Çünkü bütün benzetmeler özeldir, yalnızca benzetenin çağrışımlarına bağlıdır. Kendimi bu kadar uzak hissettiğim bir Akdeniz limanını, nasıl ‘dünyanın en güzel dağına’ yaslanmış bir ova kentine benzetebilirdim?

Akşam Pire'den ayrılmak üzereydim. Feribota girmek için araçlar kuyruk oluşturmıştı. Ortalık çok kalabalıktı, kuyruk bir türlü ilerlemiyordu; otomobilin dışına çıkmış, ne olup bittiğini anlamak için bakınıyordum. Bir piyango satıcısı yaklaştı ve bilet almam için uzattı. Türkçe, "Boş ver" dedim: "Türkiye'ye gidiyorum ben." Orta yaşlı bir memur emeklisine benzeyen adam, bozuk bir Türkçe'yle, "Şileliyim" der demez, Katrancis Anastasios'u bulmak üzere olduğumu sandım. Adını sordum, "Aleko," dedi, "Ama Şileli olduğum için burada bana Ali de derler. Ya senin adın nedir yabancı?" Nedense bir an gözümün önüne yabancılığımı acımasız bir dille yüzüme vuran Penelopi geldi. Adama gülümsedim: "Bana dedem yetmiş yıl önce buraya geldiği için Katrancis Anastasios derler." Adam boş boş baktı, satacak çok bileti vardı, 'adio' dedi. Kolunu tutup sordum: "Dimitrea Papaangelis adını hiç duydun mu?" Adam, "Burada binlerce Dimitrea var," deyip elindeki biletleri burnuma doğru uzattı: "Belki biletteki numarayı bulman daha kolaydır." Adamı geri çevirmedim, anı olarak saklamak için bir bilet aldım. Bu biletin şansının ne olduğunu bilmiyorum, çünkü ertesi gün feribotla Sakız Adası'ndan Çeşme'ye geçtim.

On ayrı öyküde on ayrı anlatım diliyle konuşan yazarın, bütün yazarlık macerasını önceden haber veren öyküleri... Yayımlandığı zamandan bu yana dikkatli okurun ısrarla ve sabırla aradığı bu kitap, herhangi bir benzeriyle kıyas kabul etmeyen, iç sesi çok güçlü, edebi havsalası derin bir yazarı haber verir.

Has edebiyat okurunun yakından tanıdığı, bilenlerin birbirine tavsiye edip hatırlattığı bu kitabı biz de okura yeniden hatırlatmak istiyoruz.

Ansızın başlar her şey, ansızın. Beklenmeyen duygu yoktur, beklenmeyen an vardır. Ansızın başlar aşk, bir şimşektir çünkü. Çakar alnında: Uykudan uyandırır.

Her an her şey aklımda. Çıldırılmış olmalıyım. Yok, aklım başımda. Öyle değil, sınıksız sarılman aklımda, iyi ama neden olağan bir şeymiş gibi aklımda, çıldırılmış olmalıyım. Bir düşünce gibi aceleci ve çelişkisizdi zaman. Yok öyle değil, aklım başımda. İyi ama neden her şey aklımda, çıldırılmış olmalıyım. Bunları yaşayan ben değilmişim gibi aklımda, yok öyle değil, gerçekten yaşadım, çıldırılmış olmalıyım. Yüz yüze bakan iki farklı zaman: Olacak şey değil, çene çeneye duran iki ayrı zaman, çıldırılmış olmalıyım, yok öyle değil, aklım başımda.

İLETİŞİM 367
ÇAĞDAŞ TÜRKÇE
EDEBİYAT 46

ISBN-13: 978-975-4

